

דוחות כספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

יוני 2018

דוחות כספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

תוכן עניינים

חלק א' - דו"ח מינהלה, תאור פעילות המוסד לביטוח לאומי

7	תאור כללי
7	סביבה עסקית
8	תוצאות פעילות עסקית
21	המצב הכספי
29	ארועים מהותיים לאחר תקופת הדו"ח
31	פעילות עבור אחרים

חלק ב' - דוחות כספיים ליום 31 לדצמבר 2017

37	דוח רואה החשבון המבקר
38	דוחות על המצב הכספי
40	דוחות על הביצוע הכספי
41	דוחות על השינויים בגרעון בהון
42	דוחות על תזרימי המזומנים
44	באורים לדוחות הכספיים

חלק ג' - דין וחשבון של אקטואר המוסד

96

דוח מינהלה
תאור פעילות המוסד לביטוח לאומי
לתקופה ינואר - דצמבר 2017

א. תאור כללי

דוח המנהלה ליום 31 בדצמבר 2017, סוקר את השינויים העיקריים בפעילות המוסד לביטוח לאומי (להלן – "המוסד") בחודשים ינואר - דצמבר, 2017. דוח המנהלה הינו חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים על כל חלקיו, ויש לקרוא את הדוחות הכספיים כמקשה אחת.

המוסד הוא תאגיד כשיר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית. המוסד הוקם בשנת 1954 ומעניק מאז הטבות וביטוח סוציאלי לתושבי מדינת ישראל על פי "חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה - 1995" (להלן - החוק).

בחוק הביטוח הלאומי מעוגנות תכניות לביטוח אזרח ותיק ושארים, אימהות, ילדים, נפגעי עבודה, נכות כללית, סיעוד, אבטלה, פשיטת רגל ופרוק תאגיד. לבד מגמלאות בכסף מעניק המוסד שירותי שיקום והכשרה מקצועית לנכים, לאלמנות ולנפגעי איבה, שרותי סיעוד ושירותי ייעוץ לקשישים.

המוסד מופקד גם על ביצוע חוקים נוספים והסכמים בתחום הביטוח הסוציאלי, אחד המשמעותיים בהם הוא חוק הבטחת הכנסה שנועד להגן על כל משפחה בישראל מפני אובדן הכנסה ולהבטיח קיום בסיסי לאוכלוסיות נזקקות. כמו כן במקרים בהם בחרה המדינה לתגמל אוכלוסיות מסוימות למרות שלא צברו זכויות ביטוחיות, המוסד מהווה צינור להעברת כסף זה - תשלום קצבה לא ביטוחית (קצבה הממונת על ידי הממשלה).

ב-1 בינואר 1995 נכנס לתוקף חוק ביטוח בריאות ממלכתי (להלן – "חוק הבריאות"). על פי סעיף 15 לחוק הבריאות גובה המוסד מהמבוטחים דמי ביטוח בריאות בדרך שבה הוא גובה דמי ביטוח לאומי מהעובדים השכירים והלא שכירים, ובנוסף ממקבלי הגמלאות גובה המוסד את דמי ביטוח הבריאות ישירות מהקצבה. כמו כן, על פי סעיף 13(א)5 לחוק הבריאות מימון עלות השלמת סל הבריאות לקופות החולים מושלם מתקציב המדינה, כפי שנקבע מידי שנה בחוק התקציב. הכספים כאמור מועברים משרד הבריאות למוסד. המוסד מחלק את כספי דמי ביטוח הבריאות שגבה יחד עם כספי השלמת הסל לקופות החולים על פי נוסחת הקפיטציה שנקבעה בחוק הבריאות.

ב. סביבה עסקית

המוסד כפוף להוראות חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה - 1995, והתקנות שהותקנו על פיו.

ג. תוצאות הפעילות

תמצית דוחות על הביצוע הכספי (במיליוני ש"ח):

<u>2015</u>	<u>2016</u>	<u>2017</u>	<u>הכנסות</u>
			הכנסות מעסקאות שאינן חליפין:
42,433	43,860	46,972	הכנסות מדמי ביטוח
19,735	23,272	27,049	הכנסות מהעברות
62,168	67,132	74,021	
			הכנסות מעסקאות חליפין:
6,179	8,412	16,324	הכנסות מימון
526	802	989	הכנסות אחרות
6,705	9,214	17,313	
68,873	76,346	91,334	סך הכל הכנסות
			הוצאות
62,963	64,758	70,555	גמלאות ותשלומים אחרים (כולל תמיכות)
33,694	* 91,362	55,704	גידול בקרנות הביטוח
1,243	1,556	1,742	שכר ואחרות
97,900	157,676	128,002	סך הכל הוצאות
(29,027)	* (81,330)	(36,667)	גרעון נטו לשנה

* הוצג מחדש, ראה ביאור יח לדוחות הכספיים.

הכנסות מדמי ביטוח:

הרכב הכנסות מדמי ביטוח (במיליוני ש"ח):

2016	2017	דמי ביטוח מעסיקים
37,261	40,299	הכנסות דמי ביטוח ממעסיקים
2,641	2,795	שיפוי אוצר
39,902	43,094	
(213)	(214)	גידול בהפרשה לחובות מסופקים
39,689	42,880	סה"כ דמי ביטוח מעסיקים

2016	2017	דמי ביטוח לא שכירים
3,926	3,986	הכנסות דמי ביטוח מלא שכירים
211	212	שיפוי אוצר
4,137	4,198	
34	(106)	שינוי בהפרשה לחובות מסופקים
4,171	4,092	סה"כ דמי ביטוח מלא שכירים
43,860	46,972	סה"כ הכנסות מדמי ביטוח

הכנסות המוסד מדמי ביטוח ממעסיקים ומלא שכירים (כולל שיפוי האוצר) בשנת 2017 הסתכמו ב- 46,972 מיליוני ש"ח לעומת 43,860 מיליוני ש"ח בשנת 2016. סך הכל גידול נטו של 7.1% (גידול בהכנסות דמי ביטוח מעסיקים וקיטון מדמי ביטוח מלא שכירים).

דמי ביטוח ממעסיקים:

שיעור הגידול בהכנסות דמי הביטוח ממעסיקים עמד על 8.1%, בין שנת 2016 לשנת 2017. עיקר השינוי נבע מהסיבות הבאות:

- גידול כולל של כ-5.9% בנפח השכר החייב בדמי ביטוח של המועסקים, המבטא גידול הן במספר המועסקים והן ברמת השכר.
- הקטנת הכנסות מקביעות בשנת 2016 בהיקף של כ-700 מיליוני ש"ח (כ-1.7% מדמי הביטוח).

דמי ביטוח מלא שכירים:

הקיטון בהכנסות מלא שכירים בשיעור של 1.9% בשנת 2017 לעומת שנת 2016, נבע מגידול בהפרשה לחובות מסופקים של כ-106 מיליוני ש"ח בשנת 2017 לעומת קיטון של 34 מיליוני ש"ח בהפרשה לחובות מסופקים בשנה המקבילה.

התפלגות הכנסות דמי ביטוח לענפי הביטוח השונים (במיליוני ש"ח):

2016	2017	דמי ביטוח מעסיקים
16,110	17,390	אזרח ותיק ושארים
6,926	7,445	ילדים
5,892	6,370	נכות כללית
4,842	5,255	נפגעי עבודה
3,505	3,803	אמהות
977	1,060	אבטלה
845	918	סיעוד
377	408	נפגעי תאונות
203	218	פשיטת רגל
12	13	הענקות מטעמי צדק
39,689	42,880	סה"כ

2016	2017	דמי ביטוח מלא שכירים
1,944	1,912	אזרח ותיק ושארים
877	864	ילדים
679	668	נכות כללית
316	304	אמהות
241	235	נפגעי עבודה
75	72	סיעוד
38	36	נפגעי תאונות
1	1	הענקות מטעמי צדק
4,171	4,092	סה"כ

הכנסות מהעברות – הכנסות מהשתתפות תקציב המדינה מכוח סעיף 32 לחוק:

התפלגות הכנסות מהעברות לענפי הביטוח השונים (במיליוני ש"ח):

ענף	2017	2016
אזרח ותיק ושארים	9,383	7,787
נכות כללית	3,545	2,856
סיעוד	722	558
אימהות	6,228	5,376
ילדים	2,836	3,289
הענקות מטעמי צדק	8	12
פשיטת רגל	638	499
אבטלה	1,918	1,501
תאונות	708	557
נכות מעבודה	1,064	837
סה"כ	27,049	23,272

ההכנסות מתקציב המדינה הסתכמו בשנת 2017 ב- 27,049 מיליוני ש"ח לעומת 23,272 מיליוני ש"ח בשנת 2016, גידול של כ- 16.2%. הגידול נובע הן מהגדלת שיעור ההקצבה האחיד מ- 45.1% בשנת 2016 ל- 50.58% בשנת 2017 והן מגידול בהיקף תקבולי דמי הביטוח הלאומי בשיעור של כ- 5.5% המהווים בסיס להקצבה זו. בנוגע לאופן חישוב הכנסות מתקציב המדינה לפי סעיף 32 לחוק, ראה פירוט בבאור יג(ב) לדוחות הכספיים.

הכנסות מימון –

הכנסות המימון של המוסד לשנת 2017 הסתכמו בכ- 16,324 מיליוני ש"ח לעומת 8,412 מיליוני ש"ח בשנת 2016 גידול של 94%, הגידול בהכנסות נובע משתי סיבות עיקריות:

- בשנת 2017 נרשמה עלייה במדד המחירים לצרכן בשיעור של 0.4%, לעומת ירידה של 0.2% בשנת 2016. שינוי זה גרם לגידול בהכנסות המוסד בהפרשי הצמדה על השקעותיו באיגרות חוב.
- גידול בשערוך והתאמת איגרות החוב לשווי הוגן כתוצאה מהשפעת התאמה לשווי הוגן בהתבסס על וקטור ריביות Zero Coupon בין השנים.

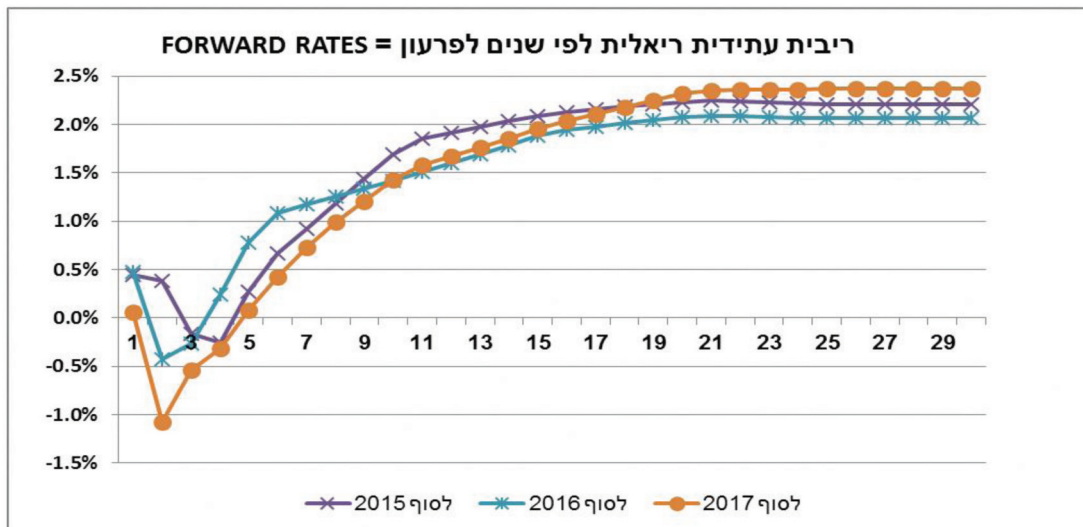
שווי הוגן והשימוש בוקטור ריביות –

המודל אשר יושם לצורך הערכת השווי ההוגן של איגרות החוב הינו מודל היוון תזרימי המזומנים בהתחשב בוקטור ריביות.

וקטור הריביות שהמוסד משתמש בו מבוסס על חישוב המתקבל מידי שנה מחברת "מרווח הוגן". גוף זה מחשב את עקום הריבית לצורך חישובי השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות הבלתי סחירים הכוללים את השקעות המוסד באגרות החוב של ממשלת ישראל, את ההתחייבויות בגין קרנות הביטוח ואת ההתחייבויות בגין זכויות עובדים בגין פנסיה תקציבית.

וקטור הריביות בשנת 2017 השפיע על שיערוך איגרות החוב בסכום של כ- 8 מיליארד ש"ח לעומת השפעת שיערוך איגרות החוב של וקטור 2016 בסכום של 1.2 מיליארד ש"ח. השינוי בהשפעה של סכום השיערוך בין השנים נגרם כתוצאה מירידה בתחזית של ריביות העקום בין נתוני וקטור 2016 ל- 2017.

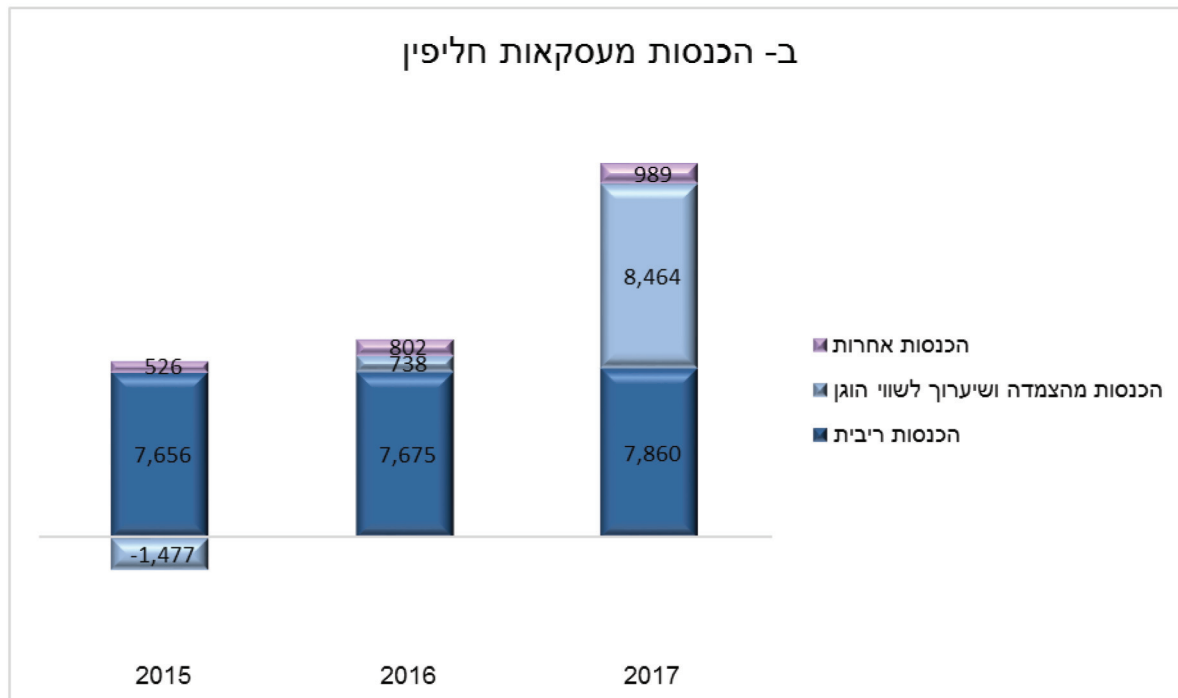
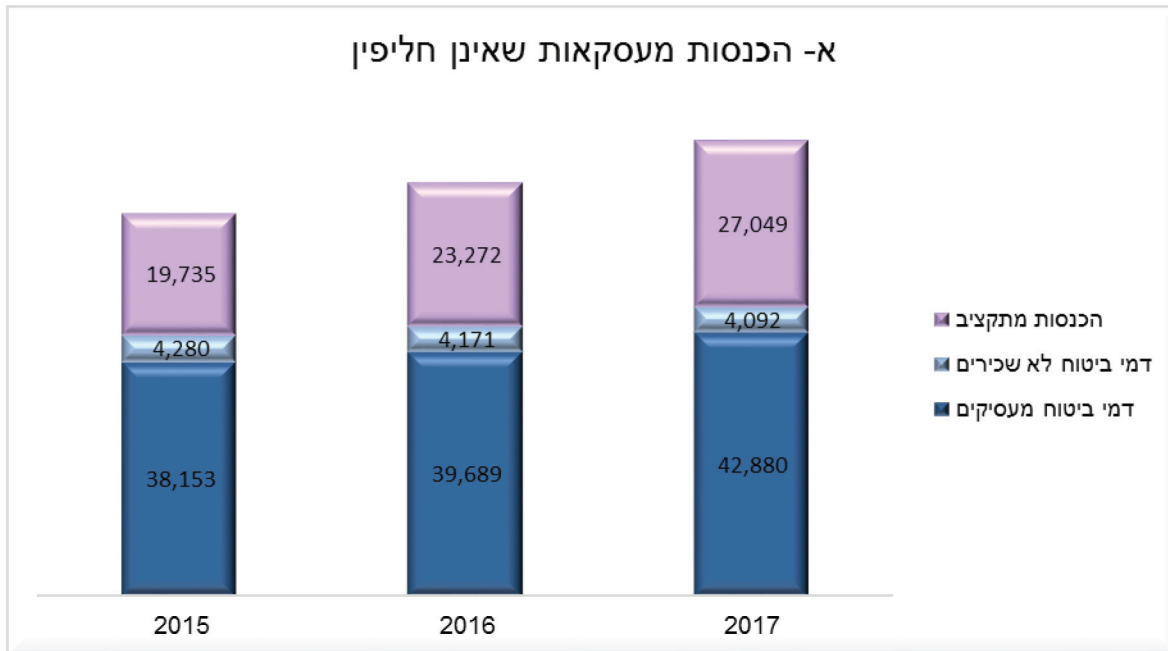
להלן גרף אשר מתאר את התנהגות עקום הריבית לשנים 2015-2017:

תרשים א - הכנסות מעסקאות שאינן חליפין (במליוני ש"ח)

תרשים ב - הכנסות מעסקאות חליפין (במליוני ש"ח)

גמלאות ותשלומים אחרים:

פרוט הוצאות הגמלאות לפי ענפים (במיליוני ש"ח):

גידול (קיטון) ב- %	2016	2017	
5.2	25,583	26,925	אזרח ותיק ושארים
7	12,713	13,604	נכות כללית
10	6,775	7,454	אמהות
8.9	5,855	6,374	סיעוד
35.1	5,792	7,825	ילדים
10.2	4,571	5,036	נפגעי עבודה
1	3,087	3,117	אבטלה
(50.6)	330	163	פשיטת רגל
12.1	33	37	נפגעי תאונות
5.3	19	20	הענקות מטעמי צדק
8.9	64,758	70,555	סה"כ

להלן מספר מקבלי גמלאות בענפים עיקריים*:

גידול (קיטון) ב- %	2016	2017	
3.7	932,000	966,300	אזרח ותיק ושארים
4.4	387,300	404,500	נכות כללית
2.3	128,000	131,000	אמהות
2.2	163,400	167,000	סיעוד
1.9	2,788,000	2,840,000	ילדים
4.8	53,470	56,050	נפגעי עבודה
(2.8)	65,000	63,200	אבטלה

* נלקח מתוך הצעת תקציב לשנת 2018, הכולל נתוני ביצוע לשנת 2017 המבוסס על נתוני ביצוע של 2017.

הוצאות גמלאות כוללות תשלומים על פי החוק בלבד ואינן כוללות גמלאות הממומנות על ידי אוצר המדינה על פי סעיף 9 לחוק ועל פי חוקים והסכמים אחרים. תשלומים אחרים מתייחסים בעיקר לתשלומים בעין ותשלומים אחרים על פי חוק הכוללים: הוצאות בגין שיקום, סיוע משפטי, דמי קבורה, הוצאות ריפוי נפגעי עבודה, תשלומים לספקי סיעוד וכדומה.

הוצאות גמלאות בשנת 2017 הסתכמו ב- 70,555 מיליוני ש"ח לעומת 64,758 מיליוני ש"ח בשנת 2016. עלייה של 8.9%.

השינוי בהוצאות הגמלאות נבע בעיקר מהסיבות הבאות:

(1) גידול במספר מקבלי הגמלאות בשנת 2017 לעומת שנת 2016.

(2) השפעת שינויי חקיקה על גמלאות המוסד:

- אזרח ותיק ושארים - החלת הפעימה הראשונה של תוספת ותק בקצבת אזרח ותיק ושארים (תשלום תוספת ותק בשיעור של 2% עבור כל שנת ביטוח שמעל 9 שנות הביטוח הראשונות).
- גמלת נכות כללית- הגידול בהוצאות הגמלה נובע משינויים במבנה קצבת הנכות הכללית לצורך שיפור מצבם הכלכלי של מקבלי הקצבה, להגברת עידוד היציאה לעבודה בקרב אנשים עם מוגבלויות ולפישוט הוראות החוק ומנגנוני מבחני ההכנסה הקבועים כיום.
- גמלת אמהות- הגידול נובע משינויי חקיקה כדלהלן:
 - א. הוארכה תקופת חופשת הלידה מ 14 שבועות ל 15 שבועות החל מ 1/2017
 - ב. אופן חישוב דמי הלידה לעצמאיות שונה כך שהוא נקבע לפי הכנסות ברבע השנה בה ילדה, או ההכנסות ברבע השנה שקדמה ללידתה כגבוהה מביניהם. לשכירות שונה כך שהוא נקבע לפי ממוצע ההכנסות ב- 3 חודשים, או ממוצע ההכנסות בשישה חודשים לפי הגבוהה מביניהם.
- גמלת ילדים- הגידול נובע בעקבות הגדלת קצבת הילדים והפעלת החיסכון ארוך הטווח בענף ילדים החל מינואר 2017.
- גידול בגמלת סיעוד בעקבות העלאת שכר המינימום המהווה מרכיב משמעותי בשכר המטפלות העובדות בחברות הסיעוד מ-4,825 ש"ח ל-5,000 ש"ח החל מחודש 1/2017.

גידול בקרנות ביטוח

להלן פרוט עדכון קרנות ביטוח לפי ענפים (במיליוני ש"ח):

גידול ב- %	2016	2017	
(100.3)	69,629 *	(238)	אזרח ותיק ושארים
380.8	9,495	45,651	נכות כללית
(11.4)	4,210	3,728	נפגעי עבודה
(55.6)	8,027	6,563	סיעוד
(43.6)	91,361	55,704	סה"כ

*הצגה מחדש - הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2016 תואמו בדרך של הצגה מחדש על מנת לשקף בהם למפרע תיקון רישום יתרת קרנות הביטוח. ההצגה מחדש מבטאת קיטון ביתרת קרנות הביטוח (קרן ביטוח אזרח ותיק ושארים) בסכום של 9,030 מיליוני ש"ח. - ראה ביאור יח' לדוחות הכספיים.

הסיבות העיקריות שגרמו לגידול בקרנות ביטוח הינן:

- שינויים דמוגרפיים ואחרים - גידול של כ-76 מיליארדי ש"ח בגין מקבלי קצבה חדשים מצד אחד, וקיטון של כ-43 מיליארדי ש"ח בגין תשלומי קצבאות בשנת 2017. סך הכל גידול נטו של כ-33 מיליארדי ש"ח.
- ריבית ההיוון - שיעורי הריבית בהם נעשה שימוש בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות הינם וקטור ריבית של אגרות תלוש אפס (Zero Coupon). השינוי בוקטור הריביות בין שנת 2017 לבין שנת 2016 גרם לגידול של 19 מיליארדי ש"ח ביתרת קרנות הביטוח.
- שינוי לוחות התמורה - בענף אזרח ותיק ושארים ובתת ענף תלויים של ענף נפגעי עבודה - נעשה שימוש בשיעורי התמורה שהיוו את הבסיס ל"חלופה הבינונית" מתוך שלוש החלופות "בתחזית אוכלוסיית ישראל עד שנת 2065" שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס) במאי 2017 (להלן "התחזית החדשה"). שיעורי תמורה אלו כוללים שיפורים עתידיים בתוחלת החיים. לצורך חישוב קרנות הביטוח בענפים הנ"ל בדו"ח הכספי לשנת 2016 נעשה שימוש בשיעורי תמורה שנגזרו מ"החלופה הבינונית" בפרסום של הלמ"ס "תחזיות אוכלוסייה לישראל לטווח ארוך: 2009-2059" ממרץ 2012 (להלן "התחזית הקודמת"). שיעורי תמורה בתחזית החדשה גבוהים במידה משיעורי תמורה בתחזית הקודמת בפרט לגבי נשים. כמו כן, המעבר לבסיס של התחזית החדשה הביא לקיטון בקרן ביטוח אזרח ותיק ושארים של כ-33 מיליארד ש"ח.

• עיקרי השפעות החקיקה אשר הביאו לגידול בקרנות הביטוח:

- (1) קצבאות נכים (תיקון מספר 200 לחוק המ"ל)
קרן הביטוח בענף נכות כללית חושבה לפי החקיקה החדשה בגין קצבאות נכים שנכנסה לתוקף ביום 1 במרס 2018. החקיקה הגדילה את קצבאות נכות כללית בצורה מהותית והביאה לגידול בקרן ביטוח של כ- 35 מיליארד ש"ח (כ-23% ביחס לקרן ההתחלתית).
- (2) רפורמה בסיעוד -
על פי חוק ההסדרים 2019, נקבעו 6 רמות סיעוד במקום 3 הרמות היום. הרפורמה תחול ב-3 פעימות (נובמבר 2018, ינואר 2020 וינואר 2021) וצפויה להגדיל גמלאות סיעוד לזכאים ותיקים. זכאים ותיקים פירושו, זכאים שהצטרפו למערכת סיעוד לפני כניסת הרפורמה לתוקף, דהיינו שהצטרפו לפני נובמבר 2018. קרן הביטוח בענף סיעוד חושבה על פי הערכה של מינהל המחקר במוסד לביטוח לאומי באשר לעלות תוספת גמלאות סיעוד לזכאים ותיקים בכל פעימה ופעימה. סעיף זה בחוק ההסדרים הביא לגידול בקרן ביטוח סיעוד של כ- 3 מיליארד ש"ח (כ-10% ביחס לקרן ההתחלתית).

שכר עבודה והוצאות כלליות:

הוצאות שכר עבודה והוצאות כלליות מוצגות בניכוי חלקם היחסי של האוצר וקופות החולים, הניכוי מבוצע בהתאם לחוקים שונים בדבר מתן גמלאות ומביצוע חוק בריאות ממלכתי, התשנ"ד - 1994.

הוצאות שכר עבודה ונלוות כוללות הוצאות בגין שכר שוטף ועדכון הפרשה לזכויות עובדים בגין פרישה.

פרוט שכר עבודה ונלוות (במיליוני ש"ח):

גידול (קיטון) ב- %	2016	2017	
6.5	1,062	1,131	שכר ונלוות
26.6	289	367	עדכון הפרשה לזכויות עובדים בגין פרישה
10.8	1,351	1,498	
-	(295)	(295)	בניכוי - השתתפות גורמי חוץ
13.9	1,056	1,203	סה"כ שכר ונלוות

בשנת 2017 חל גידול בהוצאות שכר ונלוות בשיעור של כ-6.5%. ההסבר לגידול נובע מהסיבות הבאות:

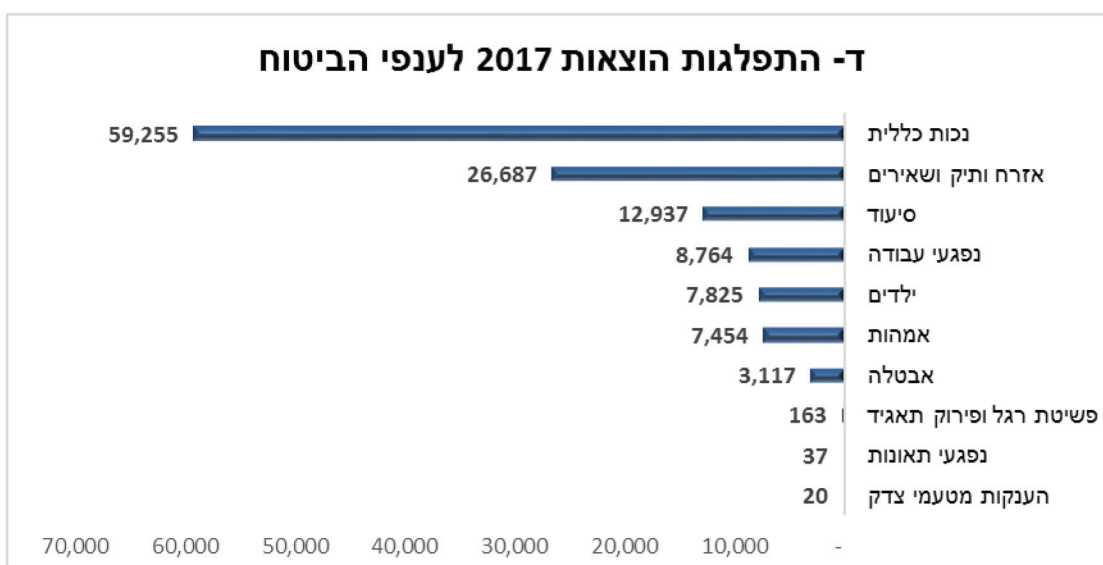
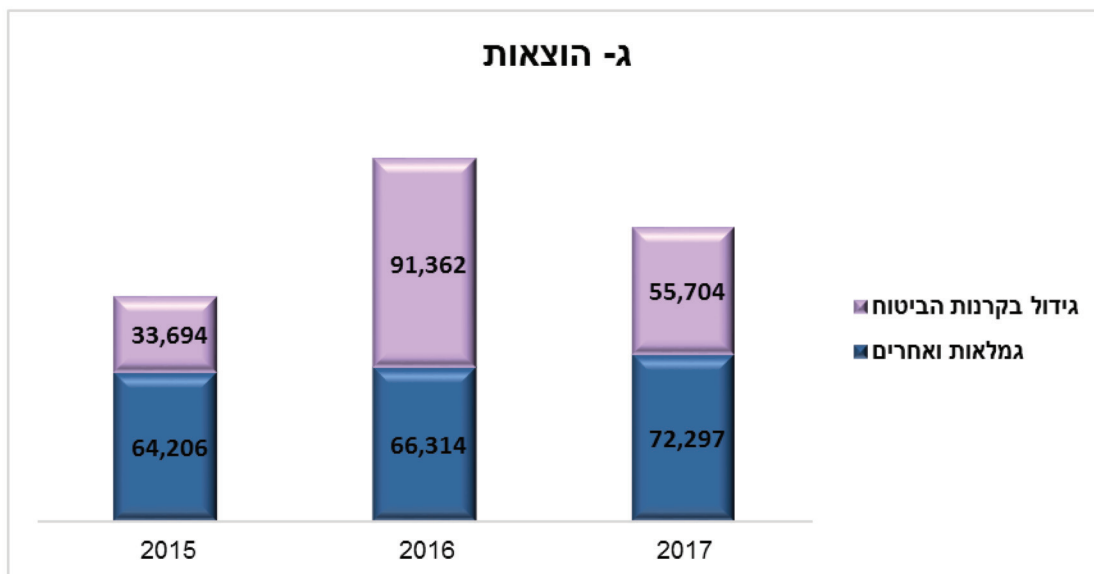
- גידול של כ 5% במספר העובדים כתוצאה מקליטת כ-150 עובדי מחשוב ותקשורת שעבדו עפ"י הסכם של החשב הכללי ושהועברו למשרות תקן במינהל תמ"מ של המוסד לביטוח לאומי.
- גידול בשכר העובדים כתוצאה מיישום הסכם שכר של המגזר הציבורי שנחתם בשנת 2015 על פיו, בחודש יולי 2016 שולמה הפעימה הראשונה בשיעור של 1% ובחודש מרץ 2017 שולמה הפעימה השנייה בשיעור של 1.75%.

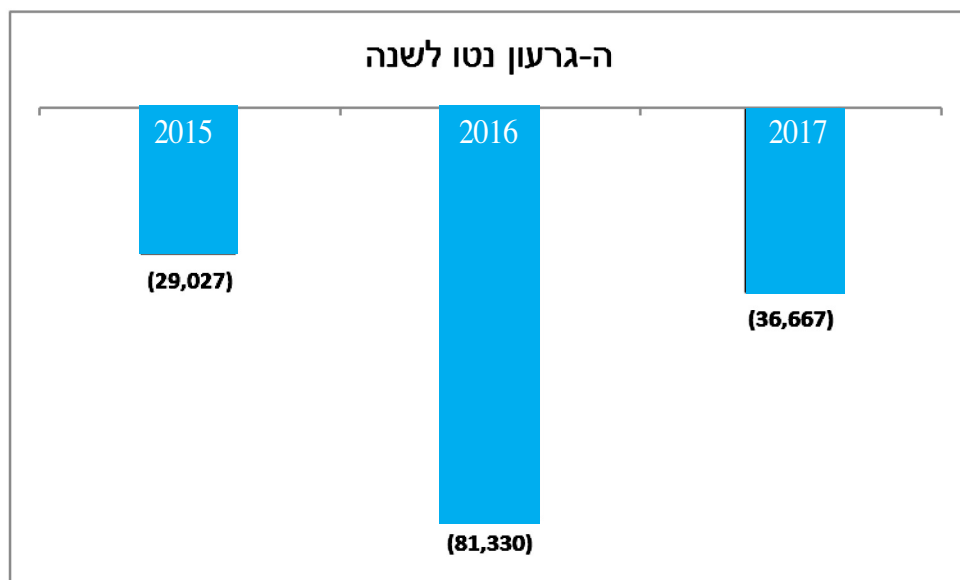
הוצאות הנהלה וכלליות:

הוצאות הנהלה וכלליות הסתכמו ב-539 מיליוני ש"ח בשנת 2017 (הוצאות בסך של 671 מיליוני ש"ח בניכוי 132 מיליוני ש"ח השתתפות גורמי חוץ). בשנת 2016 סך ההוצאה הסתכמה בכ-500 מיליוני ש"ח (הוצאות בסך של 640 מיליוני ש"ח בניכוי 140 מיליוני ש"ח השתתפות גורמי חוץ).

תרשים ג - הוצאות (במיליוני ש"ח)
תרשים ד - התפלגות הוצאות 2017 בי ענפי הביטוח (במיליוני ש"ח)
תרשים ה - גרעון נטו (במיליוני ש"ח)

ד. מצב כספי:

תמצית דוחות על המצב הכספי (במליוני ש"ח):

2016	2017	
		נכסים שוטפים:
5,039	5,176	חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין - דמי ביטוח
19,885	20,231	חלות שוטפת - איגרות חוב של ממשלת ישראל
925	992	חובות הציבור
686	852	נכסים שוטפים אחרים
26,535	27,252	
		נכסים שאינם שוטפים:
223,814	241,359	איגרות חוב של ממשלת ישראל
1,198	1,200	ממשלת ישראל
1,160	798	ממשלת ישראל - בגין סכום החיסכון בענף ילדים
1,529	1,625	נכסים אחרים
227,701	244,982	
		סך הכל נכסים
254,236	272,234	
		התחייבויות שוטפות
7,176	6,158	
		התחייבויות שאינן שוטפות:
5,892	6,262	התחייבויות בגין זכויות עובדים
*643,172	698,876	קרנות הביטוח
1,100	750	התחייבות בגין חסכון ארוך טווח בענף ילדים
259	218	התחייבויות אחרות
650,423	706,106	
		גרעון בהון
*(403,363)	(440,030)	
		סך הכל התחייבויות וגרעון בהון
254,236	272,234	

*הוצג מחדש, ראה ביאור ז'ח' לדוחות הכספיים.

סך יתרת המאזן ליום 31.12.2017 מסתכם ב- 272,234 מיליוני ש"ח לעומת 254,236 מיליוני ש"ח ליום 31.12.2016.

הנכסים השוטפים ליום 31.12.2017 הסתכמו ב- 27,252 מיליוני ש"ח ומהווים כ- 10% מסך המאזן. הנכסים השוטפים ליום 31.12.2016 הסתכמו ב- 26,535 מיליוני ש"ח והיוו כ- 10.5% מסך המאזן באותו מועד.

ההתחייבויות השוטפות ליום 31.12.2017 הסתכמו ב- 6,158 מיליוני ש"ח ומהוות כ- 2.7% מסך המאזן, לעומת ההתחייבויות השוטפות ליום 31.12.2016 אשר הסתכמו ב- 7,176 מיליוני ש"ח והיוו כ- 2.8% מסך המאזן באותו מועד.

ליום 31.12.2017 למוסד הון חוזר חיובי בסך 21,094 מיליוני ש"ח לעומת 19,359 מיליוני ש"ח ב- 31.12.2016. היחס השוטף של המוסד ליום 31.12.2017 הוא 4.4 לעומת 3.7 ליום 31.12.2016. הגידול בהון החוזר נובע בעיקר מקיטון בהתחייבות המוסד בגין סכום החיסכון בענף ילדים בסכום של 1,250 מיליוני ש"ח.

נכסים שאינם שוטפים ליום 31.12.2017 הסתכמו ב- 244,982 מיליוני ש"ח ומהווים כ- 90% מסך המאזן, לעומת נכסים שאינם שוטפים ליום 31.12.2016 אשר הסתכמו ב- 227,701 מיליוני ש"ח והיוו גם הם כ- 90% מסך המאזן באותו מועד. נכסים שאינם שוטפים כוללים בעיקר את יתרת השקעות המוסד באיגרות חוב של ממשלת ישראל, המוסד משקיע את יתרות הכספים באיגרות חוב מסדרות מיוחדות, המונפקות עבורו על ידי ממשלת ישראל (ראה גם באור 9 לדוחות הכספיים).

התחייבויות שאינן שוטפות ליום 31.12.2017 הסתכמו ב- 706,106 מיליוני ש"ח ומהוות כ- 259% מסך המאזן, לעומת התחייבויות שאינן שוטפות ליום 31.12.2016 אשר הסתכמו ב- 650,423 מיליוני ש"ח והיוו כ- 256% מסך המאזן באותו מועד. עיקר הגידול בהתחייבויות שאינן שוטפות נובע מהגידול בקרנות הביטוח.

הגרעון בהון ליום 31.12.2017 הסתכם ב- 440,030 מיליוני ש"ח לעומת 403,363 מיליוני ש"ח ביום 31.12.2016. השינוי בגרעון בהון נובע בעיקר מהגידול בקרנות הביטוח.

חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין, דמי ביטוח -

1. יתרת החייבים עומדת ע"ס 5,176 מיליוני ₪ ליום 31.12.17 לעומת 5,039 מיליוני ₪ ליום 31.12.16, יתרת החוב כולל הכנסות לקבל של דמי ביטוח לאומי בגין חודש דצמבר בסך של כ- 3,000 מיליוני ₪ שנגבו ב 15 לחודש ינואר, ואינה כוללת חובות דמי ביטוח לאומי ממעסיקים לא פעילים בסך של 4.3 מיליארד ש"ח אשר הופרשו במלואם לחובות מסופקים (יתרה שנה קודמת - 4.1 מיליארד ש"ח). חובות אלו הינם חובות שנצברו במשך שנים וסיכויי הגבייה בגינם הינם קלושים.

2. ניהול חובות דמי ביטוח מעסיקים וגמלאות -

בחודש אוגוסט 2014 פורסם תיקון לחוק לפיו תחול התיישנות על גביית חובות על ידי המוסד, באופן שיהיה ניתן לדרוש תשלום חוב דמי ביטוח תוך 7 שנים לכל היותר מהמועד לתשלום. תחולת התיקון הינה החל מיום 1 בינואר 2015 והוא יחול על תשלום דמי ביטוח שהמועד לתשלום הינו מאותו מועד ואילך וגם על דמי ביטוח שבמועד התחילה טרם חלפו 7 שנים מהמועד לתשלום. על פי התיקון, חובות שנוצרו משנת 1999 ואילך, ההתיישנות לא תחול ובלבד שהמוסד ישלח לחייבים דרישה לתשלום עד ליום 30 ביוני 2016. לפירוט נוסף ראה ביאור 4 בדוח הכספי.

3. חובת דיווח חצי שנתי למעסיקים -

בחוק ההסדרים לשנים 2015-2016 תוקן סעיף 355 לחוק הביטוח הלאומי בדבר חובת דיווח מעסיקים. הסעיף קובע כי מעסיק או משלם פנסיה מוקדמת למי שבעדו הוא חייב בדמי ביטוח לאומי, ידווח באופן מקוון דוח מפורט לפי מקבלים על שכר עבודה והניכויים שבוצעו. הדיווח יתבצע אחת לחצי שנה כדלהלן:
לפני תיקון זה, הדיווחים השנתיים (טפסי 126) התקבלו ממס הכנסה וזאת לאחר מספר חודשים מקליטתם. תיקון החוק נועד הן לאפשר קבלת קבצים ישירות מהמעסיקים והן על מנת לצמצם את פערי הזמנים של דיווחי המעסיקים. דיווחים על העסקת או אי-העסקת עובדים באופן תדיר, יהווה כלי נוסף אשר ימנע צבירת חובות למעסיקים וואו למבוטחים.

4. העמקת גבייה -

4.1 הרמת מסך - בעקבות חוק ההסדרים לשנים 2017-2018, החל מה-1.1.2017 ניתן יהיה 'להרים את מסך ההתאגדות' ולהעביר חובות של בעלי חברה אחת שהעבירה פעילותה לחברה אחרת שיש לה אותם בעלי שליטה, לפי התנאים הקבועים בחוק.
4.2 ערבות - חוק ההסדרים לשנים 2017-2018 קובע, כי בעת הסדר חובות, ניתן יהיה לדרוש ערבות מבעל שליטה להסדר חוב של חברה שבבעלותו, אותה ניתן יהיה לממש דרך פקודת המיסים והגבייה.

חובות הציבור –

חייבים בגין פיצוי מצד שלישי - חובות הציבור כוללים חייבים בגין פיצוי מצד שלישי שהסתכמו ליום 31 בדצמבר 2017 בסך של 598 מיליוני ש"ח לעומת 502 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016.

בהתאם לסעיף 328 לחוק, במקרה בו שילם המוסד למבוטח גמלה, בעילה המהווה עילה גם לחייב צד שלישי לשלם פיצויים לאותו זכאי, רשאי המוסד לתבוע מאותו צד שלישי פיצוי על הגמלה ששילם ושהוא עתיד לשלם.

השקעות באגרות חוב של ממשלת ישראל –

המוסד משקיע את יתרות הכספים באגרות חוב מסדרות מיוחדות המונפקות עבורו על ידי ממשלת ישראל. האגרות המונפקות הן משני סוגים וההשקעה מתחלקת באופן שווה בין שני הסוגים להלן תנאי אגרות החוב:

- אגרות חוב מסוג "עיבל": אגרת ל- 20 שנה הנושאת ריבית צמודה למדד המחירים לצרכן בשיעור שנתי של 5.5%, המשולמת אחת לשישה חודשים, כאשר מדד הבסיס הוא המדד אשר פורסם בחודש ההשקעה. האגרת נפרעת ב-12 תשלומים שנתיים החל מהשנה התשיעית.

- אגרות חוב בריבית משתנה: אגרת ל-17 שנה הנושאת ריבית צמודה למדד המחירים לצרכן כאשר מדד הבסיס הוא המדד המתניח לחודש ההשקעה. האגרת נפרעת ב-12 תשלומים שנתיים החל מהשנה השישית. הריבית על אגרת זו נקבעת על פי מועד ההנפקה בשיטה שהוסכמה עם משרד האוצר והיא מותאמת לריבית על אגרות חוב, המונפקות על ידי הממשלה באותו חודש. שיעור הריבית הממוצעת לשנת 2017 הינו 0.54% (שנה קודמת 0.41%).

החל משנת 2009 אגרות החוב מוצגות לפי שיטת השווי ההוגן. המודל שיושם לצורך הערכת השווי ההוגן הוא מודל היוון תזרימי מזומנים לפי וקטור ריביות של אגרות תלוש אפס (Zero Coupon).

יתרת ההשקעה באגרות החוב לפי שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2017 הינה 261,590 מיליוני ש"ח מזה סך של 20,231 מיליוני ש"ח הינו חלות שוטפת של אג"ח הצפויים להיפרע במהלך שנת 2018 זאת לעומת יתרה ליום 31 בדצמבר 2016 - בסך 243,699 מיליוני ש"ח, מזה סך של 19,885 ש"ח שהוצגו בחלות שוטפת שנפרעו במהלך שנת 2017 יתרת אגרות החוב לפי עלות מתואמת ליום 31 בדצמבר 2017 הינה 205,845 מיליוני ש"ח (שנה קודמת - 195,950 מיליוני ש"ח).

מדידת ההתחייבות קרנות הביטוח והשקעות באיגרות חוב לפי שיטת השווי ההוגן

מדידה חשבונאית - בהתאם לחשבונאות קיים מדרג מסוים ביחס למקורות המידע המורכב משלוש רמות המבוססות על נתוני שוק נצפים לעומת הערכות סובייקטיביות של הישות המדווחת:

- רמה 1 - מחירים מצוטטים בשוק פעיל של נכסים והתחייבויות זהים.
- רמה 2 - אין שוק פעיל, אך קיים מכשיר שמאוד דומה לו בשוק פעיל.
- רמה 3 - נתונים שאינם נצפים בשוק - החישוב מתבצע בהתאם למודלים.

מאחר והמוסד לביטוח לאומי משקיע את יתרות המזומנים שלו באיגרות חוב שאינן סחירות ושאינן להן שוק פעיל החישוב מבוצע ע"פ רמה 3. המודל אשר יושם לצורך הערכת השווי הוא מודל היוון תזרימי המזומנים בוקטור ריבית. ומאחר והשקעות המוסד באיגרות חוב מיועדות, מהוות חלק ממקור ההכנסה לכיסוי קרנות הביטוח הוצגו אף אלו לפי שיטת שווי ההוגן ובאותה ריבית.

מדידת השקעותיו באיגרות חוב והתחייבויות המוסד לביטוח לאומי על פי אותו בסיס מביא ל"הקבלה חשבונאית" נאותה ולהצגה רלוונטית. כמו כן, ההצגה החשבונאית כאמור עולה בקנה אחד עם הוראות התקינה הבינלאומית.

נכסים בלתי מוחשיים

בסעיף זה מוצגות עלויות פיתוח תוכנה ובכלל זה עלויות פרויקט תבל, פרויקט לחידוש מערכות המידע של המוסד אשר מטרתו להסיר חסמים טכנולוגיים ותהליכיים ולאפשר למוסד לממש את ייעודו בצורה מיטבית לרווחת מבוטחיו.

הפרויקט החל בשנת 2010. הפרויקט כולל הקמה של תשתיות טכנולוגיות ויישומיות חדשות, אשר תשמשנה את דור העתיד של כלל מערכות המוסד.

הפרויקט מיועד לשרת את תהליכי העבודה הרבים והמגוונים המתבצעים במוסד ואת כלל עובדי המוסד, תוך דגש על שיפור משמעותי בחוויית הלקוח הפונה לקבלת שירותים במוסד.

לאור ההיקפים הכספיים המשמעותיים שהושקעו בפרויקט ודחייה במועדי העלייה לאוויר של חלק מהמודלים, נעשתה בשנת 2017 בחינה מקיפה של העקרונות ושל הכלים שפותחו. לאחר בחינה זו נתקבלו החלטות לעניין המשך הפרויקט ומימוש השקעות שנעשו ועוד יעשו, כל זאת תוך חיזוק ושיפור הבקורות והפיקוח השוטף על התכולות שמתקבלות, על לוחות הזמנים שנקבעו ועל ההוצאה התקציבית שאושרה.

התחייבות בגין חסכון ארוך טווח בענף ילדים –

במסגרת חוק ההסדרים לשנים 2015-2016, נקבעה בסעיף 74 זכאותו של ילד לחסכון ארוך טווח. בהתאם לכך, נקבע כי המוסד יעביר, בעד כל ילד שמשתלמת בעדו קצבת ילדים, אחת לחודש, סכום של 50 ש"ח לחודש לטובת חסכון ארוך טווח של הילד, להלן - "סכום החיסכון". סכום החיסכון יחסך בעד כל חודש לטובת הילד ועד הגיעו לגיל 18, להלן - "סכום החיסכון הצבור". סכום החיסכון הצבור הכולל לא יהיה ניתן להעברה, לשעבוד או לעיקול.

בנוסף המוסד יעביר לסכום החיסכון הצבור הכולל, סכום נוסף של 500 ש"ח (250 ש"ח בהגיע הילד הזכאי לגיל 3 ו-250 ש"ח נוספים בהגיע הילד לגיל 12/13). כמו כן, במידה והילד לא משך את הסכום הצבור או חלקו קודם לכן, סכום נוסף של 500 ש"ח בהגיע הילד הזכאי לגיל 21 (להלן - סכום המשיכה השני).

הזכאות לקבלת החיסכון הינה החל מיום ה-1 במאי 2015. יחד עם זאת העברת כספי החיסכון בפועל על ידי המוסד החלה ביום 1 בינואר 2017. התחייבות המוסד בגין סכום החיסכון לתקופה מיום 1 במאי 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 מסתכמת ב- 2,700 מיליוני ש"ח, כאשר חלק ההתחייבות בסך 1,600 מיליוני ש"ח שולם בשנת 2017, יתרת ההתחייבות בסך 1,100 מיליוני ש"ח תשולם בשנים 2018 ו-2019.

מימון תכנית החיסכון לתקופה מיום 1 במאי 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 הינה על חשבון אוצר המדינה. בשנת 2016 העביר האוצר למוסד, כחלק מהמימון כאמור לעיל, סך של 1,539 מיליוני ש"ח בדרך של הגדלת יתרת השקעות באג"ח, ובשנת 2017 העביר 362 מיליוני ש"ח נוספים, כך שיתרת החוב עבור תקופה זו עומדת על כ- 797 מיליוני ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2017.

קרנות ביטוח –

קרנות הביטוח הן אומדני התחייבויות של ענפי הביטוח בסוף שנת הדיווח כלפי המבוטחים, שלגביהם נוצרה עד יום המאזן עילה לזכאות לגמלה. קרנות הביטוח מתייחסות לענפים: אזרח ותיק ושארים, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד המוגדרים על ידי המוסד כענפים ארוכי טווח. הקרנות מבוססות על תחשיביים אקטואריים, על בסיס הנחות יסוד שנקבעו על ידי מנהלת המוסד. חישוב ההתחייבות נערך על פי סכום הזכאות העומד לזכות המבוטח ביום המאזן, תוך התאמה לשינוי בסכום הקצבה המעודכן נכון למועד החישוב.

הגידול בהתחייבויות בגין קרנות הביטוח בשנת 2017 הסתכם ב- 55,704 מיליוני ש"ח, לעומת גידול של 91,362 מיליוני ש"ח בשנה קודמת.

עיקרי ההנחות אשר היוו בסיס לאומדן התחייבויות ענפי הביטוח הינם:

(א) קרנות הביטוח מוצגות לפי שיטת השווי ההוגן. שיעורי הריבית בהם נעשה שימוש בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות בגין קרנות הביטוח הינם וקטור ריביות של איגרות תלוש אפס (Zero Coupon).

(ב) לוחות התמותה- נעשה שימוש בלוחות התמותה שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס) במאי 2017, (פרט לענף נכות כללית בו נעשה שימוש בלוחות תמותה המבוססים על מחקר שנערך בלשכת האקטואר בשנת 2011).

פרסום דוח אקטוארי תלת שנתי -

בינואר 2017, בהתאם לדרישה בסעיף 24(ב) לחוק הביטוח הלאומי, פרסם המוסד דין וחשבון אקטוארי מלא (להלן: "דוח מלא") המבוסס על נתוני 31.12.2013. הדוח המלא מספק הערכה למצבו הפיננסי ארוך הטווח של המוסד, ויכולתו להמשיך ולשלם בצורה יציבה ועקבית את הקצבאות בעתיד, בהינתן מערכת הכללים לגבי התקבולים והתשלומים כפי שמוגדרים בחוק כיום, ובהתחשב בסביבה הדמוגרפית והכלכלית הצפויה.

הדוח המלא מהווה כלי בסיסי מרכזי בתכנון פיננסי של המוסד ובשמירה על יציבותו הפיננסית לאורך זמן, ובוחן וצופה האם תתאפשר היכולת לממן את תשלומי הקצבאות תחת תנאי החוק הקיימים.

ההתחייבויות האקטואריות המוצגות בדוחות הכספיים (קרנות הביטוח) מציגות תמונת מצב נכון למועד הדוח הכספי בגין האוכלוסייה הזכאית לגמלה באותו מועד. כמו כן הן מחושבות בגין ארבעה ענפים (אזרח ותיק ושארים, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד). זאת בשונה מהדו"ח המלא, המרחיב ומציג תמונה מלאה של מחויבות המוסד לטווח ארוך כולל אוכלוסייה שעדיין אינה זכאית לגמלה במועד הדו"ח המלא.

הנתונים הכלולים בדו"ח המלא מתייחסים לגמלאות גבייתיות, שהינן על פי חוק ואינם כוללים תחשיב עבור גמלאות שהינן באחריות גופים אחרים שפועלים עם המוסד, בהתאם לסעיף 9 בחוק. עיקרי מסקנות הדו"ח המלא האחרון הם, שבהתאם למצב הנוכחי ובהתאם לתחזיות שינויים באוכלוסייה ובשכר, המוסד לא יוכל לעמוד במלוא התחייבויותיו בעוד כשלושים שנה.

במסגרת הדוח המלא מוצגת התפתחות בתזרים של התקבולים והתשלומים של המוסד על פני השנים. עודף/גרעון בתזרים זה מחושב כהפרש בין התקבולים השוטפים (דמי ביטוח, הקצבות אוצר, הכנסות משיבוב וריבית על אגרות החוב של ממשלת ישראל שהמוסד מחזיק בנכסיו, להלן - "אג"ח מדינה") לבין התשלומים (תשלומי קצבאות והוצאות הנהלה וכלליות).

על פי הדוח המלא, החל משנת 2026 התשלומים צפויים להיות לראשונה גבוהים מהתקבולים, ומשנה זו ואילך המוסד יצטרך להשלים את תשלומי ההתחייבות מפירעונות אג"ח מדינה, עד שבשנת 2045 צפויה יתרת ההשקעה באג"ח המדינה להתרוקן וללא מימון נוסף לא יוכל המוסד לשלם את מלוא התחייבויותיו על פי החוק.

כמו כן, מציג הדוח המלא את ההשפעה ההולכת וגדלה של הגרעון התזרימי שייווצר על תשלומי האוצר הנדרשים לכיסויו. כאשר המוסד יידרש לממן את הוצאותיו מריבית ו/או מפירעונות שהוא מקבל מהאוצר ואינו משקיע אותם בחזרה באג"ח מדינה, ייווצר "עומס" על הגרעון בתקציב המדינה ובהמשך האוצר אף יידרש להזרים כסף למוסד בנוסף לתשלומים השוטפים שמעביר אליו בהתאם להוראות הקיימות, זאת על מנת לכסות את הגרעון שייווצר למוסד, כך שהמוסד יוכל לעמוד במלוא התחייבויותיו על פי החוק.

להערכת מינהל המחקר והתכנון, לאור העובדה שחלו שינויים בחוק לאחר פרסום הדוח האקטוארי המלא האחרון (ינואר 2017) כגון: אי העלאת גיל הזכאות לקצבת אזרחית ותיקה, והגדלת התחייבויות כתוצאה מרפורמה בקצבת נכות כללית ובסיעוד שבוצעו בשנים 2017-2018, הזמן שבו המוסד לא יוכל לעמוד במלוא התחייבויותיו מתקצר מכ- 30 שנה לכ- 17 עד 20 שנה.

כמו כן, לדעת מינהל המחקר והתכנון בהתבסס על הדוח המלא, כי החל משנת 2026 התשלומים צפויים להיות לראשונה גבוהים מהתקבולים, המוסד יצטרך להשלים את תשלומי ההתחייבות מפירעונות אג"ח מדינה, זאת אם הממשלה והכנסת יסרבו לטפל בגרעון על ידי שינויי חקיקה העומדים לרשותה, כגון: העלאת דמי ביטוח, הנמוכים כיום מאלה של ביטוחים לאומיים אחרים בעולם. תרחיש כזה של חוסר תגובה מצד הממשלה יביא לכך שעד שנת 2045 ההשקעה של המוסד באג"ח מדינה תתרוקן בהדרגה, כך שהמוסד לא יוכל עוד לשלם את מלוא התחייבויותיו על פי החוק. סביר להניח שתהליך זה יואץ ויהפוך בשלב מסוים לתהליך משברי אם אכן ימשך מצב העדר הטיפול בבעיה מצד הממשלה והכנסת, שכן במצב כזה קיימת הנחה לא סבירה שהציבור ימשיך לשלם דמי ביטוח באופן שוטף תוך התעלמות מהמשבר שהתפתח.

עם זאת, לדעת מינהל המחקר והתכנון לא מדובר בתהליך חלק, אלא שסביר להניח כי לקראת הופעת הסימנים הראשונים להתדלדלות וקיטון היתרה בקרן ובמידה והממשלה והכנסת ימנעו מלטפל במשבר בצורה מערכתית, אזי עלולה להיווצר נטייה לנקוט מדיניות לא מאוזנת למניעתה. הידרדרות זו אינה מחויבת במציאות, אלא שאם תתרחש תהיה דוגמא למקרה שבכוחם של קובעי המדיניות למנוע. צוות החקיקה של הביטוח הלאומי הכין תכנית רציונאלית שביכולתה להעלות את הביטוח הלאומי על פסים של איתנות פיננסית וחברתית מתמשכת עוד בטרם הופעת הסימנים הראשונים לקיטון ביתרות הקרן.

ה. אירועים מהותיים לאחר תקופת הדוח

בחודשים דצמבר 2017 ועד לחודש פברואר 2018 התקבלו מספר תיקוני חקיקה, ביניהם חוק ההסדרים לשנת 2019, העשויים להשפיע על תקציב המוסד, החל משנת הכספים 2018. להלן פרוט תיקוני החקיקה העיקריים ואומדן מנהלת המוסד על פעילותו -

1. דמי ביטוח וגבייה:

- תיקון שיעור השתתפות אוצר בסעיף 32(א):
במסגרת חוק ההסדרים לשנת 2019 תוקן סעיף 32 לחוק הביטוח הלאומי, כך ששיעור הקצבת אוצר המדינה באחוזים מתקבולי המוסד בכל שנת כספים, לפי ענפי ביטוח (הקבועים בלוח י' לחוק), יהיה כדלהלן:

2018 - 57.16%

2019 - 55.46%

2020 - 55.74%

2021-2023 - 56.04%

2024 ואילך - 57.04%

אומדן הגידול במונחים כספיים במיליוני ש"ח:

שנת 2018 - 2,333.

שנת 2019 - 1,165.

שנת 2020 - 1,865.

שנים 2021-2023 - 2,015 לכל שנה.

שנת 2024 ואילך - 2,515 כל שנה.

- הגדלת דמי ביטוח נפגעי עבודה ב-0.1%, בתשלום של מעסיק על שכירים בלבד (ללא עצמאיים), החל מינואר 2019 ובהוראת שעה ל-5 שנים.

ניסוח מודל לגביית פרמיה דיפרנציאלית, בטווח שינוע בין 0.35%-0, על בסיס רמת הסיכון של המעסיק. המודל ייבנה על ידי ביטוח לאומי יחד עם האקטואר של רשות שוק ההון והביטוח עד לחודש מאי 2019. תשלום הפרמיה הדיפרנציאלית יהיה שנתי ויעודכן אחת לשנתיים. התחולה היא החל מ-1.1.2019.

ההשפעה הכספית הינה גידול בגביה של כ-440 מיליוני ש"ח.

2. הסדרת השיבוב בפיצויי תאונות דרכים בחוק

נקבע כי בכל הקשור לתביעות לפי חוק הפיצויים יחול הסדר התחשבות כולל שבמסגרתו יועבר מידי שנה מחברות הביטוח סכום קבוע שייקבע בתקנות על ידי שר האוצר. כמו כן, נקבע כי לגבי תאונות דרכים שהתרחשו לאחר 1 בינואר 2014 ועד 31 בדצמבר 2018 ואשר טרם הוגשה לגביהן תביעה או דרישה למוסד, יקבע סכום כולל חד פעמי שיש להעביר למוסד.

3. גמלאות:

3.1 גמלת סיעוד –

שינוי ברמות גמלת הסיעוד - קביעת 6 רמות סיעוד במקום 3 רמות הקיימות כיום, שיוחלו בשלוש פעימות החל מחודש נובמבר 2018. הרמה הנמוכה תאפשר 3 אופציות:

- גמלה כספית של 1,379 ש"ח בחודש.
 - שירותי סיעוד בעין של 5.5 יחידות שירות (עם אפשרות להמרת חלק מהיחידות בכסף).
 - מימוש 9 יחידות שירות בשירותים הנוספים בחוק (מרכזי יום, לחצן מצוקה ועוד).
- ברמות 2-6 ברירת המחדל תינתן בעין, אך תהיה אפשרות להמרת חלק מהקצבה בכסף.

שינוי זה יגדיל את הוצאות גמלת סיעוד בכ- 50 מיליוני ש"ח בשנת 2018, עד לגידול של 470 מיליוני ש"ח בשנת 2021.

תוספת השעות תחול על מאגר המבוטחים הקיים ואילו הזכאים החדשים יכנסו למתווה החדש. במתווה החדש, סיעודיים בודדים יעלו באופן אוטומטי לרמת הסיעוד הבאה. בני 90 ומעלה שיקבלו 6 נקודות תלות - יועלו לרמה הרביעית. עיוורים שייכנסו לקצבת הסיעוד לרמה 1 יועלו אוטומטית לרמה 2. מתווה זה יגדיל את הוצאות גמלת סיעוד בכ- 8 מיליוני ש"ח בשנת 2018 ובכ- 13 מיליוני ש"ח בכל שנה שלאחריה.

3.2 גמלת אזרח ותיק ושאיירים -

הקדמת פעימות תוספת ותק בקצבת אזרח ותיק: בחוק ההסדרים בשנים 2017-2018 נערך שינוי בשיטת חישוב תוספת הותק בקצבת אזרח ותיק, כך שחישוב הותק ייעשה החל משנת הביטוח הראשונה. השינוי הוחל ב- 4 פעימות בין השנים 2017 ועד שנת 2020. בחוק ההסדרים לשנת 2019 תוקן החוק כך שיוקדמו שתי הפעימות שנותרו משנים 2019-2020 לשנים 2018-2019. בשנת 2018 ישולמו תוספות עבור הקדמה של 5 שנות תוספת ותק בעלות של כ-715 מיליוני ש"ח.

3.3 גמלת נכות כללית - משנת 2018 תגדל קצבת הנכות וכן תשולם קצבה חודשית נוספת אחידה לכל מקבלי הקצבה. כמו כן, מועלה הדיסריגרד (תקרת הכנסה) לנכים העובדים.

סך העלות של התיקון היא כ-2.3 מיליארד ש"ח בשנה.

1. פעילות עבור אחרים**דמי ביטוח בריאות:**

ב-1 בינואר 1995 נכנס לתוקף חוק ביטוח בריאות ממלכתי. ממועד תחולת החוק מנועות קופות החולים לגבות דמי ביטוח לכיסוי סל הבריאות. על פי סעיף 15 לחוק הבריאות גובה המוסד מהמבוטחים דמי ביטוח בריאות בדרך שבה הוא גובה דמי ביטוח לאומי מהעובדים השכירים והלא שכירים, ואילו ממקבלי הגמלאות גובה המוסד את דמי ביטוח הבריאות ישירות מהקצבה. כמו כן, השלמת מימון סל הבריאות מועברת אף היא ממשד הבריאות למוסד.

המוסד מחלק את כספי דמי ביטוח הבריאות שגבה יחד עם כספי השלמת הסל לקופות החולים על פי נוסחת הקפיטציה (נוסחת החלוקה) שנקבעה בחוק הבריאות.

השתתפות בהוצאות מינהל -

על פי הוראות סעיף 15(ג) לחוק הבריאות, נושאות קופות החולים בחלק יחסי מהוצאות הנהלה וכלליות בשיעור שנקבע בתקנות ביטוח בריאות ממלכתי (הוצאות המוסד), התשנ"ה - 1995. השתתפות קופות החולים מוגבלת לתקרה של 0.5% מתקבולי דמי ביטוח בריאות (לא כולל הוצאות שמיחוסות באופן ישיר). השתתפות קופות החולים בשנת 2017 בהוצאות המוסד הסתכמו ב- 115.2 מיליוני ש"ח (שנת 2016 - 109.5 מיליוני ש"ח).

להלן נתוני גביית דמי ביטוח בריאות (במיליוני ש"ח):

גידול ב- %	2016	2017	גביית דמי ביטוח בריאות
5.1	17,740	18,642	מעסיקים
6.3	2,248	2,389	לא שכירים
3.6	1,924	1,994	גבייה ממקבלי גמלאות
1	6	6	סעיף 58
5.1	21,918	23,032	סה"כ לפני ניכויים
4.5	(2,482)	(2,594)	ניכויים על פי חוק
5.1	19,435	20,438	סה"כ דמי ביטוח בריאות

השלמת סל וקרן לנפגעי תאונות (במיליוני ש"ח):

גידול (קיסון) ב- %	2016	2017	
16.2	19,708	22,910	השלמת סל - שנה שוטפת
	-		השלמת סל - שנה קודמת
8.8	452	492	קרן לפצועי נפגעי תאונות
16.1	20,160	23,402	סה"כ להעברה לקופות

תשלומי גמלאות מכח סעיף 9 לחוק, הסכמים וחוקים שונים:

המוסד מבצע תשלומי גמלאות שאינן נכללות בחוק הביטוח הלאומי. תשלומים אלו ממומנים על ידי אוצר המדינה ומשרד הביטחון. גמלאות אלה אינן נחשבות כגמלאות גבייתיות ועל כן לא מופיעות בדוחות על הביצוע הכספי.

השתתפות בהוצאות מינהל -

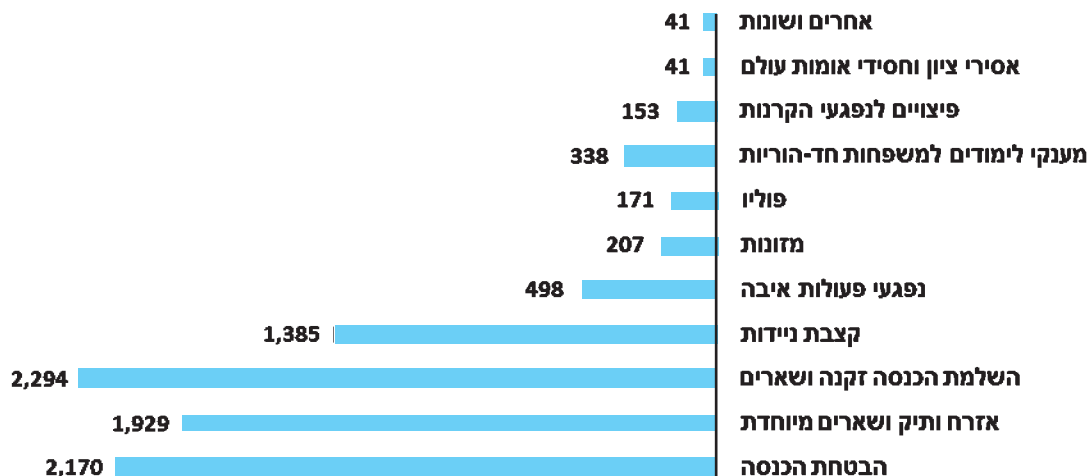
על פי הוראות סעיף 9(ב) לחוק נושאת הממשלה בחלק יחסי מהוצאות המינהל שהיו בפועל, כאשר סכום זה נאמד על יסוד חלוקת ההוצאות המנהליות לכל ענפי הביטוח.

על פי שיעור ההשתתפות מחויבת הממשלה בהוצאות שיש למוסד על בסיס מצטבר.

תשלומי גמלאות שבמימון משרד האוצר (במיליוני ש"ח): ראה גם ביאור 8 בדוח הכספי.

גמלה	2017	2016	גידול (קטון) ב- %
הבטחת הכנסה	2,169	2,324	(6.7)
אזרח ותיק ושארם מיוחדת	1,929	1,981	(2.6)
השלמת הכנסה אזרח ותיק ושארם	2,294	2,085	10
קצבת נידות	1,385	1,314	5.4
נפגעי פעולות איבה	498	517	(3.7)
מזונות	207	231	(10.4)
פוליו	171	169	1.2
מענקי לימודים למשפחות חד-הוריות	337	247	36.4
פיצויים לנפגעי הקרנות	153	128	19.5
אסירי ציון וחסידים אומות עולם	41	37	10.8
אחרים ושונות	41	42	(2.4)
סה"כ	9,227	9,075	1.7

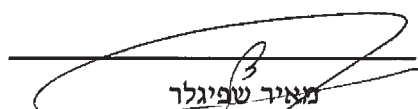
תשלומי גמלאות במימון אוצר

תשלומי גמלאות שבמימון משרד הביטחון (מיליוני ש"ח):

גמלה	2017	2016	גידול ב- %
תגמולי מילואים	1,132	1,112	1.7%
אבטלה למשוחררי צבא קבע	33	36	(8%)
דמי לידה לחיילות משוחררות	0.3	0.3	-
סה"כ	1,165	1,148	1.4%

הנהלת המוסד מביעה את הערכתה לעבודתם של עובדי המוסד לביטוח לאומי המשתקפת בדוח זה.

 מנהל כללי ויו"ר המינהלה
 מאיר שפיגלר

29.4.2018

דוחות כספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

דוח רואה החשבון המבקר למינהלת המוסד לביטוח לאומי

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של המוסד לביטוח לאומי (להלן - "המוסד") לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ואת הדוחות על הביצוע הכספי, הדוחות על השינויים בגרעון בהון והדוחות על תזרימי המזומנים לכל אחת מהשנים שהסתיימו באותם תאריכים. דוחות כספיים אלה הינם באחריות מינהלת המוסד. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג - 1973. על פי תקנים אלה נדרש מאתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של בטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי מינהלת המוסד וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של המוסד לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ואת הביצוע הכספי, השינויים בגרעון בהון ותזרימי המזומנים לכל אחת מהשנים שהסתיימו באותם תאריכים, בהתאם לתקני חשבונאות ממשלתיים של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות ממשלתית ובכפוף למדיניות מינהלת המוסד כמתואר בבאור 2.

מבלי לסייג את חוות דעתנו הנ"ל, אנו מפנים את תשומת הלב לנושאים המפורטים להלן:

- א. לאמור בבאור 21' בדוחות הכספיים בדבר הגרעון הנצבר של המוסד ליום 31 בדצמבר 2017 המסתכם לסך של 440,030 מיליוני ש"ח, הנובע בעיקרו מהתחייבות המוסד בגין הזכויות העתידיות שנצברו למבוטחים עד למועד הדוחות הכספיים. להערכת מינהלת המוסד, ממשלת ישראל תעמיד למוסד את האמצעים הדרושים, ככל שידרשו, לשם עמידה בהתחייבויותיו.
- ב. לאמור בבאור 2'א' בדוחות הכספיים בדבר החלטת מינהלת המוסד לשקול את מדיניות המוסד לגבי חישוב קרנות הביטוח עם פרסום תקן בינלאומי בנושא.
- ג. לאמור בבאור 2'ח' בדוחות הכספיים בדבר הצגה מחדש של הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2016, על מנת לשקף בהם למפרע תיקון רישום יתרת קרנות הביטוח.

ליאון, אורליצקי ושות'
רואי חשבון

בני ברק, 29 באפריל 2018
1170

דוחות על המצב הכספי

31 בדצמבר		באור	
2016	2017		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
602,083	769,675	3	נכסים שוטפים: מזומנים ושווי מזומנים
5,038,849	5,176,239	4	חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין - דמי ביטוח
19,885,000	20,230,900	9	חלות שוטפת - איגרות חוב של ממשלת ישראל חייבים ויתרות חובה:
925,070	992,579	5	חובות הציבור
83,847	82,462	6	חייבים אחרים
26,534,849	27,251,855		סך הכל נכסים שוטפים
88,407	88,007	7	נכסים שאינם שוטפים: פיקדונות בבנק
1,198,752	1,200,429	8	ממשלת ישראל
1,160,833	797,987	ד'8	ממשלת ישראל - בגין סכום החיסכון בענף ילדים
223,814,000	241,359,100	9	איגרות חוב של ממשלת ישראל
967,734	988,487	10	רכוש קבוע
471,929	547,925	11	נכסים בלתי מוחשיים - עלויות פיתוח תוכנה
227,701,655	244,981,935		סך הכל נכסים שאינם שוטפים
254,236,504	272,233,790		סך הכל נכסים

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

מאיר שפיגלר, מנהל כללי ויו"ר המינהלה

חגית גולדשטיין מויאל, חשבת המוסד, חברת מינהלה

איתן שטיין, רו"ח, מנהל אגף חשבונות

תאריך אישור הדוחות: 29 באפריל, 2018.

דוחות על המצב הכספי (המשך)

31 בדצמבר		באור	
2016	2017		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
			התחייבויות שוטפות:
257,290	474,150	12	זכאים אחרים
4,554,328	4,653,454	13	זכאים לגמלה
188,637	235,014	14	התחייבות בגין קרנות מיועדות
575,833	445,221	8	ממשלת ישראל
1,600,000	350,000	15	התחייבות בגין סכום החיסכון בענף ילדים
7,176,088	6,157,839		סך הכל התחייבויות שוטפות
			התחייבויות שאינן שוטפות:
252,793	208,136	14	התחייבות בגין קרנות מיועדות
1,100,000	750,000	15	התחייבות בגין סכום החיסכון בענף ילדים
5,892,000	6,262,000	16	התחייבויות בגין זכויות עובדים
*643,172,500	698,876,300	17	קרנות הביטוח
5,908	9,700	18	הפרשה לתביעות משפטיות
650,423,201	706,106,136		סך הכל התחייבויות שאינן שוטפות
-	-	19	התחייבויות תלויות
*(403,362,785)	(440,030,185)		גרעון בהון
254,236,504	272,233,790		סך הכל התחייבויות וגרעון בהון

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

* הוצג מחדש, ראה באור י"ח'.

דוחות על הביצוע הכספי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		באור	
2016	2017		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
הכנסות			
הכנסות מעסקאות שאינן חליפין:			
39,688,749	42,879,938	א20	דמי ביטוח מעסיקים
4,170,920	4,092,383	ב20	דמי ביטוח לא שכירים
23,271,843	27,048,854	21	הכנסות מהעברות
67,131,512	74,021,175		סך הכל הכנסות מעסקאות שאינן חליפין
הכנסות מעסקאות חליפין:			
8,412,143	16,324,205	22	הכנסות מימון
802,396	989,038	23	הכנסות אחרות, נטו
9,214,539	17,313,243		סך הכל הכנסות מעסקאות חליפין
76,346,051	91,334,418		סך הכל הכנסות
הוצאות			
64,552,116	70,367,784	24	גמלאות ותשלומים אחרים
206,184	187,785	25	תמיכות
*91,361,600	55,703,800	26	גידול בקרנות הביטוח
1,056,064	1,202,928	27	שכר עבודה ונלוות
499,743	539,521	28	הנהלה וכלליות
157,675,707	128,001,818		סך הכל הוצאות
*(81,329,656)	(36,667,400)		גרעון נטו לשנה

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

* הוצג מחדש, ראה באור י'ח'.

דוחות על השינויים בגרעון בהון (באלפי ש"ח)

סה"כ	גירעונות נצברים	קרן הערכה מחדש	
(322,040,808)	(322,192,563)	151,755	<u>יתרה ליום 1 בינואר 2016</u>
			<u>תנועה בשנת 2016 -</u>
*(81,329,656)	*(81,329,656)	-	גרעון נטו לשנה
7,679	-	7,679	הערכה מחדש של מבנים
*(403,362,785)	*(403,522,219)	159,434	<u>יתרה ליום 31 בדצמבר 2016</u>
			<u>תנועה בשנת 2017 -</u>
(36,667,400)	(36,667,400)	-	גרעון נטו לשנה
(440,030,185)	(440,189,619)	159,434	<u>יתרה ליום 31 בדצמבר 2017</u>

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

* הוצג מחדש, ראה באור 2'ח'.

דוחות על תזרימי המזומנים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(81,329,656)*	(36,667,400)
91,901,553*	46,470,585
10,571,897	9,803,185
(63,376)	(51,517)
1,188	1,427
(143,036)	(128,320)
(3,600)	1,200
11,261,059	12,241,617
(21,650,198)	(21,700,000)
(10,597,963)	(9,635,593)
(26,066)	167,592
628,149	602,083
602,083	769,975

תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת:

גרעון נטו לשנה
התאמות הדרושות כדי להציג את תזרימי המזומנים
מפעילות שוטפת (א)

מזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת

תזרימי מזומנים לפעילות השקעה:

רכישת רכוש קבוע
תמורה ממכירת רכוש קבוע
עלויות פיתוח תוכנה
משיכת פקדונות לזמן ארוך, נטו
פדיון איגרות חוב של ממשלת ישראל
השקעה באיגרות חוב של ממשלת ישראל

מזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה

עליה (ירידה) במזומנים ושווי מזומנים

יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה

יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

* הוצג מחדש, ראה באור 2'ח'.

דוחות על תזרימי המזומנים (המשך)

א. התאמות הדרושות כדי להציג את תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
הוצאות (הכנסות) שאינן כרוכות בתזרימי מזומנים:		
78,264	82,662	פחת והפחתה
(969)	(992)	רווח הון
(1,114)	(801)	ריבית פיקדונות
		שערוך והתאמת השקעות באיגרות חוב של ממשלת ישראל
(737,405)	(8,464,152)	לשווי הוגן
307,275	367,415	גידול בזכויות עובדים בעת פרישה
שינויים בסעיפי נכסים והתחייבויות:		
429,066	(137,390)	קיטון (גידול) בחייבים דמי ביטוח
(69,461)	(67,509)	גידול בחובות הציבור
(946,326)	233,913	קיטון (גידול) בחובות ממשלת ישראל
(75,995)	32,815	קיטון (גידול) בחייבים אחרים וריבית לקבל
(70,023)	216,843	גידול (קיטון) בזכאים אחרים
(13,081)	99,127	גידול (קיטון) בזכאים לגמלה
38,173	1,720	קיטון בהתחייבות בגין קרנות מיועדות
1,600,000	(1,600,000)	גידול (קיטון) בהתחייבות בגין חסכון ארוך טווח ענף ילדים
*91,361,600	55,703,800	גידול בקרנות הביטוח
1,549	3,134	גידול בהפרשה לתביעות משפטיות
*91,901,553	46,470,585	

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

* הוצג מחדש, ראה באור 2'ח'.

באורים לדוחות הכספיים

באור 1 – כללי

- א.** המוסד לביטוח לאומי הוא תאגיד, כשיר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית. המוסד לביטוח לאומי הוקם בשנת 1954 ופועל מתוקף "חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה-1995". המוסד לביטוח לאומי נועד להבטיח לאוכלוסיות חלשות ולמשפחות שנקלעו למצוקה זמנית או ממושכת בסיס כלכלי לקיומן. בחוק הביטוח הלאומי ענפים בתחומי ביטוח זקנה ושארים, אמהות, ילדים, נפגעי עבודה, נכות כללית, נפגעי תאונות, סיעוד, אבטלה, פשיטת רגל ופירוק תאגיד. מלבד מגמלאות בכסף מעניק המוסד לביטוח לאומי שרותי שיקום, הכשרה מקצועית, שרותי סיעוד ועוד.
- ב.** כמשתקף בדוחות הכספיים, הגרעון הנצבר של המוסד ליום 31 בדצמבר 2017 מסתכם לסך של 440,030 מיליוני ש"ח, הנובע בעיקרו מהתחייבות המוסד בגין הזכויות העתידיות שנצברו למבוטחים עד למועד הדוחות הכספיים. להערכת מינהלת המוסד, ממשלת ישראל תעמיד למוסד את האמצעים הדרושים, ככל שיידרשו, לשם עמידה בהתחייבויותיו.

ג. הגדרות:

- המוסד - המוסד לביטוח לאומי.
- החוק - חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה-1995.
- מטבע הדיווח - הוא המטבע המשמש בהצגת הדוחות הכספיים.
- מדד המחירים לצרכן - מדד המחירים לצרכן.
- צדדים קשורים - כמשמעותם בתקן חשבונאות ממשלתי מספר 20.
- אנשי מפתח בהנהלה - כמשמעותם בתקן חשבונאות ממשלתי מספר 20.
- שווי הוגן - הוא הסכום שבו ניתן להחליף נכס, או לסלק התחייבות, בעסקה בין קונה מרצון לבין מוכר מרצון שאינם קשורים, הפועלים בצורה מושכלת.

ד. פרטים על מדד המחירים לצרכן ושעורי השינוי בתקופת החשבון

ליום 31 בדצמבר			
2015	2016	2017	
123.08	122.84	123.33	מדד המחירים לצרכן* (בנקודות)
שעור השינוי באחוזים			
2015	2016	2017	
(1)	(0.2)	0.39	מדד המחירים לצרכן

* לפי בסיס ממוצע 2002.

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית

א. בסיס עריכת הדוחות הכספיים:

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני חשבונאות ממשלתיים שפורסמו על ידי המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות ממשלתית. תקנים אלה מבוססים בעיקר על תקני חשבונאות בינלאומיים למגזר הציבורי (IPSAS) המתפרסמים על ידי הועדה הבינלאומית לתקני חשבונאות למגזר הציבורי (IPSASB).

הדוחות הכספיים ערוכים על בסיס העלות ההיסטורית, למעט נכסים והתחייבויות שונים המוצגים לפי שווים ההוגן, כמפורט בביאורים לדוחות הכספיים. עיקרי המדיניות החשבונאית יושמו באופן עקבי ביחס לכל השנים המוצגות, אלא אם צוין אחרת.

ב. שימוש באומדנים ושיקול דעת:

ביישום המדיניות החשבונאית של המוסד, נדרשה מינהלת המוסד, במקרים מסוימים, להפעיל שיקול דעת חשבונאי בנוגע לאומדנים והנחות בקשר לערכם בדוחות של נכסים והתחייבויות שאינם בהכרח נמצא ממקורות אחרים. אומדנים אלו מצריכים לעיתים שיקול דעת בסביבה של אי וודאות והינם בעלי השפעה מהותית על הנתונים המוצגים בדוחות הכספיים.

האומדנים וההנחות שבבסיסם, נבחנים בידי מינהלת המוסד בכל תקופת דיווח. שינויים באומדנים החשבונאיים מוכרים רק בתקופת דיווח בה בוצע שינוי באומדן, במידה והשינוי משפיע רק על אותה תקופת דיווח, או מוכרים בתקופת הדיווח האמורה ובתקופות דיווח עתידיות, במקרים בהם השינוי משפיע הן על תקופת הדיווח הנוכחית והן על תקופות הדיווח העתידיות.

בשיקול דעתה בקביעת האומדנים, מתבססת מינהלת המוסד על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים ועל הנחות סבירות בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מאומדני המינהלת.

אומדנים קריטיים:

להלן מידע בדבר אומדנים קריטיים, שנערכו תוך יישום המדיניות החשבונאית ואשר שינוי מהותי באומדנים אלה עשוי לשנות את ערכם של נכסים והתחייבויות המוצגים בדוחות הכספיים:

(1) איגרות חוב של ממשלת ישראל -

איגרות החוב מוצגות בהתאם לתזרימי המזומנים המהווים שינבעו למוסד במהלך חיי איגרות החוב. שיעור ההיוון המשמש בחישוב הינו בהתאם לוקטור ריביות של איגרות חוב תלוש אפס. שינוי בשיעור ההיוון לאור השינוי בוקטור כאמור, עשוי להשפיע על ערכן של איגרות החוב המוצגות בדוחות הכספיים.

(2) יישום מודל הערכה מחדש של רכוש קבוע -

החל משנת 2012 המבנים מוצגים על בסיס שווים ההוגן, כאשר שינויים בשווים ההוגן נזקפים לדוח על השינויים בגרעון בהון. לצורך קביעת השווי ההוגן מתבסס המוסד על הערכות שווי המבוצעות על ידי שמאיי מקרקעין חיצוניים בלתי תלויים בעלי ידע, נסיון ומומחיות נדרשים. הערכות השווי נקבעות לפי שיטות הערכה מקובלת לנכסי נדל"ן. השמאות האחרונה בוצעה בשנת 2016.

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ב. שימוש באומדנים ושיקול דעת (המשך):

3) התחייבויות בגין זכויות עובדים -

התחייבויות בגין זכויות עובדים מבוססות על מספר רב של נתונים, תוך שימוש בטכניקות הערכה אקטואריות. חישוב ההתחייבויות כרוך בקביעת הנחות, בין השאר לגבי שיעורי ההיוון, שיעורי תשואה צפויים, שיעור עליית השכר, שיעורי תחלופת עובדים והנחות שונות נוספות. קיימת אי-ודאות מהותית בגין אומדנים אלו ושינויים בהנחות האקטואריות עשויים להשפיע על ערכן של ההתחייבויות בדוחות הכספיים. ראה גם באור 16.

4) קרנות הביטוח -

קרנות הביטוח מבוססות על אומדני התחייבויות אקטואריות של ענפי הביטוח: זקנה ושארים, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד כלפי מבוטחים, שלגביהם נוצרה עילת זכאות לתאריך הדיווח. שינוי בהנחות אקטואריות עשויים להשפיע באופן מהותי על ערכן של ההתחייבויות. ראה גם באור 17.

5) הפרשה לתביעות משפטיות והתחייבויות תלויות -

סיכויי תביעות משפטיות שהוגשו כנגד המוסד, על פיהן נאמד הסכום אותו יש לכלול כהפרשה בדוחות הכספיים הוערכו בהסתמך על חוות דעתם של היועצים המשפטיים. הערכות אלה מבוססות על מיטב שיפוטם המקצועי, בהתחשב בשלב בו מצויים ההליכים וכן על הנסיון שנצבר בנושאים השונים. תוצאות התביעות בפועל עלולות להיות שונות מהערכות אלה. ראה גם באור 18 ו-19.

ג. מזומנים ושווי מזומנים -

כשווי מזומנים נחשבות השקעות לזמן קצר בעלות נזילות גבוהה, הניתנות בקלות להמרה, לסכומים ידועים של מזומנים, והחשופות לסיכון לא משמעותי של שינויים בערךן. שווי מזומנים כוללים, בין היתר, פקדונות לזמן קצר שהופקדו בבנק ישראל ובבנקים מסחריים ושהתקופה עד למועד מימושם, בעת ההשקעה בהם, לא עלתה על 3 חודשים.

ד. הפרשה לחובות מסופקים -

ההפרשה לחובות מסופקים מחושבת בשיעור מסוים מסכום החובות בהתאם לאומדנים המחושבים לפי סוג החוב. השיעור נקבע על בסיס הערכת מנהלת המוסד המתבססת על ניסיון העבר. על פי הערכת מנהלת המוסד ההפרשה משקפת בצורה נאותה את ההפסד הגלום בחובות שגבייתם מוטלת בספק.

ה. איגרות חוב של ממשלת ישראל -

איגרות החוב מהוות חלק ממקורות המוסד לכיסוי קרנות הביטוח. בהתאם לכך ובמקביל לבסיס הערכה של קרנות הביטוח (ראה באורים 9 ו-17) מוצגות איגרות החוב בהתאם לתזרימי המזומנים המהוונים, שינבעו למוסד במהלך תקופת איגרות החוב.

ו. רכוש קבוע -

המוסד מיישם את תקן חשבונאות מס' 17, בדבר "רכוש קבוע" (להלן - תקן 17). התקן קובע את הטיפול החשבונאי - הכרה, מדידה, הצגה וגילוי של רכוש קבוע.

רכוש קבוע הוא נכס מוחשי אשר מוחזק על ידי המוסד להספקת שירותים, או לצרכים מינהליים וכן חזוי שישמשו בו במשך יותר מתקופת דיווח אחת.

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

1. רכוש קבוע (המשך)

רכוש קבוע נמדד לראשונה לפי עלות, לרבות עלויות שניתן לייחסן במישורין לרכישת רכוש קבוע ולהבאתו למיקום ולמצב הדרושים לצורך פעולתו. כאשר נכס נרכש ללא עלות, או בעלות סימלית, עלותו היא שוויו ההוגן במועד הרכישה.

בתקופות שלאחר ההכרה הראשונה, הרכוש הקבוע מוצג לפי העלות בניכוי פחת נצבר ובניכוי הפסדים שנצברו מירידת ערך.

החל משנת 2012 המבנים מוצגים לפי מודל הערכה מחדש (שווי הוגן במועד ההערכה מחדש), בניכוי פחת שנצבר לאחר מכן ובניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו לאחר מכן.

במהלך שנת 2016 נערכה הערכת שווי לעדכון מבני המוסד, אשר הסתכמה בכ-7 מיליוני ש"ח ונזקפה ישירות לקרן הערכה מחדש, בדוח על השינויים בגרעון בהון.

הערכות שווי של המבנים נעשו על ידי מעריכי שווי מקצועיים בלתי תלויים. העלייה בערך המבנים כתוצאה מהערכה מחדש, נזקפה ישירות לקרן הערכה מחדש, בדוח על השינויים בגרעון בהון. קרן הערכה מחדש תיזקף לעודפים בעת מימוש הנכסים אליהם היא מתייחסת.

תקן 17 דן בהגדרת סכום בר פחת של פריט רכוש קבוע, ערך השייר שלו, תקופת ההפחתה ושיטת הפחתה. התקן קובע כי לצורך הפחתת הרכוש הקבוע יש להקצות את הסכום שהוכר לראשונה, בהתייחס לפריט רכוש קבוע, לחלקים משמעותיים שלו ולהפחית בנפרד כל חלק כזה, אולם ניתן לקבץ חלקים שונים של פריט רכוש קבוע בעלי אורך חיים שימושיים ושיטת פחת זהים.

על פי הוראות התקן, יש לסקור את ערך השייר, אורך החיים השימושיים ושיטת הפחת של כל נכס לחוד לכל שנת כספים. אם חל שינוי בדפוס החזוי של צריכת ההטבות הכלכליות העתידיות הגלומות בנכס, יש לשנות את שיטת הפחת ולטפל בשינוי זה כשינוי אומדן חשבונאי.

(1) שיפורים במושכר מופחתים על פני משך תקופת השכירות, או משך החיים המוערך של השיפורים, כנמוך שבהם.

(2) עלות הנכסים אשר במימון רכישתם השתתפו גורמי חוץ מוצגת לאחר ניכוי סכום ההשתתפות.

(3) הפחת מחושב בשיטת הפחת השווה על בסיס משך השימוש המשוער בנכסים.

שיעורי הפחת הם כדלקמן:

%	
2	קרקע ובניינים
10	שיפורים במושכר
33-20	מחשבים וציוד היקפי
15	כלי רכב
6	הוט וציוד משרדי

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ז. נכסים בלתי מוחשיים - עלויות פיתוח תוכנה:

- 1) עלויות פיתוח תוכנה מוצגות בהתאם להוראות תקן חשבונאות ממשלתי מספר 31 - נכסים בלתי מוחשיים (להלן - "התקן"). בהתאם להוראות התקן, מוצגים הנכסים לפי העלות בנכוי הפחתה נצברת ובנכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו.
- 2) ההפחתה מחושבת על בסיס הקו הישר על פני משך החיים השימושיים המשוער. תקופת ההפחתה מתבססת על הערכת המנהלה, לפיה תקופת ההנאה הצפויה מהנכס תתפרס על פני 5 שנים.

ח. זכאים לגמלה -

הזכאויות לגמלה למבוטחים מחושבות על ידי אקטואר המוסד עבור תביעות שהוגשו בגין שנת הדוח ובגין השנים הקודמות לה וטרם שולמו עד לתאריך הדוח על המצב הכספי, וכן עבור אומדן תביעות שטרם הוגשו אולם תיווצר בגין זכאות לתקופה שלפני תאריך הדוח על המצב הכספי. הזכאויות לגמלה חושבו בגין קצבאות המשולמות לפי חוק הביטוח הלאומי בלבד.

ט. התחייבות בגין קרנות מיועדות -

בהתאם לתקן חשבונאות ממשלתי מספר 1, "הצגת דוחות כספיים" תמיכות הן הטבות לרווחת הציבור המסופקות על ידי המוסד, שעבורן הוא אינו מקבל תמורה ישירה ממקבלי אותן הטבות, השווה בקירוב לערכם של השירותים שסופקו.

התמיכות נרשמות כהתחייבויות בדוחות הכספיים בתקופה בה התרחשו הארועים שיצרו את התמיכה, כל עוד מתקיימים כל אלה:

- 1) למוסד יש מחויבות קיימת בגין התמיכה.
- 2) צפוי כי יידרש תזרים של משאבים החוצה בגין המחויבות.
- 3) ניתן לאמוד את סכום התמיכה באופן מהימן.

התחייבויות אלה מתייחסות לפעולות בקרנות באמצעותן מממן המוסד על פי החוק פעולות מיוחדות בתחומים - שרותים לנכים, סיעוד, נפגעי עבודה פעולות מיוחדות ופיתוח שרותים לילדים בסיכון.

ההתחייבויות הן בגין הסכמים שנחתמו עם המוסד ואשר מחייבים אותו בתשלומים העומדים לפרעון לאחר תאריך הדוח על המצב הכספי. השינוי בהתחייבויות נזקף להוצאות תמיכות בדוחות על הביצוע הכספי.

י. התחייבויות בגין זכויות עובדים בעת פרישה, פדיון ימי מחלה וימי חופשה שטרם נוצלו -

התחייבויות המוסד כלפי עובדיו וגמלאיו לפצויי פרישה מכוסות בעיקרן על ידי ההפרשה לזכויות עובדים בעת פרישה ובחלקן על ידי הפקדות שוטפות בקופת פנסיה. החבות האקטוארית של המוסד כלפי עובדיו וגמלאיו מחושבת על ידי אקטואר המוסד. הפרשה זו כוללת גם את ההתחייבות לפצויי פרישה ולפדיון ימי מחלה. ההתחייבויות בגין ימי חופשה שלא נוצלו על ידי העובדים מכוסות על ידי הפרשות בדוחות הכספיים. חלקן של משרד האוצר במימון התחייבויות אלה חושב על פי השיעור הממוצע של השתתפותו בהוצאות המינהל ונרשם במסגרת נכסי המוסד.

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יא. קרנות הביטוח -

קרנות הביטוח הן אומדני התחייבויות של ענפי הביטוח לתאריך הדוח על המצב הכספי כלפי אלה מהמבוטחים או תלויים, שלגביהם נוצרה עד ליום הדוח על המצב הכספי עילה לזכאות ואף אם טרם הוגשה בקשה לגמלה.

הקרנות אינן כוללות את התחייבויות המוסד הנובעות מייחולי המבוטחים לגמלאות שב"תהליך הרכישה". מאידך אין הדוח על המצב הכספי כולל בצד הנכסים את ייחולי המוסד להכנסות מדמי ביטוח שהמבוטחים יהיו חייבים בעתיד בעד השנים שלאחר שנת הדוח.

קרנות הביטוח מתייחסות לענפים: זקנה ושארים, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד המוגדרים על ידי המוסד כענפים ארוכי מועד. המוסד אינו מחשב קרן בענף ילדים. כמו כן המוסד אינו נוהג לחשב קרנות בענפים שהוגדרו על ידו כקצרי מועד.

הועדה הבינלאומית לתקינה חשבונאית למגזר הציבורי (IPSASB) של הפדרציה הבינלאומית של רואי החשבון (IFAC) בוחנת כיום את נושא התקינה החשבונאית בנוגע לקרנות ביטוח בגופים של ביטוח סוציאלי במגמה לפרסם תקן בינלאומי בנושא.

כאשר יפורסם תקן בינלאומי תשקול מינהלת המוסד את מדיניותה באשר לאופן חישוב הקרנות בכלל ענפי הביטוח.

קרנות הביטוח נקבעו על בסיס הערכה אקטוארית שנתית המבוצעת על ידי אקטואר המוסד (ראה באור 17).

יב. הפרשות -

הפרשות מוכרות כאשר למוסד קיימת מחויבות (משפטית או משתמעת) בהווה כתוצאה מאירועי העבר, בגינה צפוי שיידרש תזרים שלילי של משאבים המגלם הטבות כלכליות או פוטנציאל שירות כדי לסלקה וכן ניתן לערוך אומדן מהימן של סכום המחויבות. הסכום המוכר כהפרשה הינו האומדן הטוב ביותר של מינהלת המוסד לגבי הסכום הנדרש לסילוק המחויבות הקיימת במועד הדיווח. כאשר ההשפעה של ערך הזמן הינה מהותית, סכום ההפרשה ימדד לפי הערך הנוכחי של ההוצאות הנדרשות לסילוק המחויבות.

יג. הכרה בהכנסות מעסקאות שאינן חליפין:

המוסד מיישם את תקן חשבונאות ממשלתי מספר 23, בדבר "הכנסות מעסקאות שאינן חליפין (מסים והעברות)", הקובע את הטיפול החשבונאי - הכרה, מדידה, הצגה וגילוי, לגבי הכנסות הנובעות מעסקאות מיסוי והעברות.

(1) עסקאות שאינן חליפין הן עסקאות שאינן כוללות חליפין של ערכים, השווים בקירוב זה לזה, בין הצדדים לעסקה.

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יג. הכרה בהכנסות מעסקאות שאינן חליפין (המשך):

- (2) הכנסות מעסקאות שאינן חליפין כוללות הכנסות:
 - מסים - סכומים שהמוסד גובה מכוח החוק.
 - העברות - הכנסות מעסקאות שאינן חליפין, שאינן נובעות ממסים.
 - (3) נכס הנוצר כתוצאה מעסקה שאינה חליפין נמדד בעת ההכרה לראשונה לפי שווי ההוגן.
 - (4) תזרים פנימה של משאבים מעסקה שאינה חליפין אשר הוכר כנכס, יוכר כהכנסות, למעט סכום ההתחייבות שגם הוכר בהקשר לאותו תזרים פנימה.
 - (5) הכנסות מעסקאות שאינן חליפין נמדדות לפי סכום השווה לנכס שהוכר בגין אותה עסקה בניכוי ההתחייבות שהוכרה.
- בהתאם לכך, הכנסות מעסקאות שאינן חליפין נכללות בדוחות על הביצוע הכספי כמפורט להלן:

א) מסים - הכנסות דמי ביטוח

- (1) הכנסות דמי ביטוח נרשמות על בסיס מצטבר כמפורט להלן:
 - הכנסות ממעסיקים בגין עובדים שכירים - על פי דיווחי המעסיקים בהתאם לשכר העובדים. כאשר לא התקבל דיווח נרשם החיוב על פי קביעת המוסד.
 - הכנסות מלא שכירים - על פי חיובי המוסד בהתאם לשומת המס האחרונה של המבוטח או בהתאם לשיעור המינימלי הקבוע בחוק.
- (2) הכנסות דמי ביטוח מוצגות בתוספת שיפוי מהאוצר כמפורט להלן:
 - על פי הוראות סעיף 339 לחוק, משפה משרד האוצר את המוסד בגין הפחתת דמי ביטוח כפי שנקבע בסעיף 338 לחוק, בשעורים הקבועים בחוק מסך כל התקבולים שגבה המוסד ממעסיקים ומעובדים לא שכירים.
 - על פי הוראות סעיף 32 (ג) לחוק (בתוקף מיולי 2002), מקציב האוצר למוסד מדי חודש סכומים בשעורים הקבועים בחוק מסך כל התקבולים שגבה המוסד ממעסיקים ומעובדים לא שכירים בחודש שלגביו מחושב התשלום. החל משנת 2003 מתקבל שפוי האוצר רק על פי הוראות סעיף 32 (ג).
- (3) דיווחי המעסיקים וחיובי הלא שכירים כוללים דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות. הכנסות מדמי ביטוח כוללות הכנסות בגין ביטוח לאומי בלבד.

באורים לדוחות הכספיים**באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)****(ב) העברות - השתתפות תקציב המדינה**

הכנסות מהשתתפות תקציב המדינה נרשמות על בסיס מצטבר. אופן חישוב הקצבת אוצר המדינה הינו כדלהלן:

(1) בכל ענפי הביטוח -
הקצבה לפי סעיף 32(א) - שיעור הקצבה אחיד, כאחוז מהתקבולים שגבה המוסד בכל ענפי הביטוח כקבוע בלוח י' ומתשלומי אוצר המדינה לפי סעיף 32(ג). בשנת 2017 שיעור ההקצבה עמד על 50.58% (בשנת 2016 - 45.1%).

(2) בענף אימהות -
הקצבה לפי סעיף 32(ג) - אוצר המדינה ישפה את המוסד על מלא ההוצאות שהוציא בגין מענק אשפוז.

(3) בענפים זקנה ושארים וסיעוד -
על פי סעיף 32(ז), ישפה אוצר המדינה את המוסד בעבור גידול באוכלוסיות זקנה ושארים וסיעוד (להלן - "המקדם הדמוגרפי"). על פי המקדם הדמוגרפי, השיפוי יחושב כמכפלה בין הפרש השיעורים בגידול האוכלוסיות לאוכלוסייה הכללית, לבין סך קצבאות זקנה ושארים וסיעוד ששולמו.

(4) בענף ילדים -
על פי סעיף 32(ח), אוצר המדינה ישפה את המוסד על הוצאות מנהליות שהתהוו בגין תכנית סכום החיסכון בענף ילדים (סעיף 74(ה)) וכן בסכום המענק החד פעמי בסך 500 ש"ח.

ד. הכרה בהכנסות מעסקאות חליפין:

המוסד מיישם את תקן חשבונאות ממשלתי מספר 9, בדבר "הכנסות מעסקאות חליפין", הקובע את הטיפול החשבונאי - הכרה, מדידה, הצגה וגילוי, לגבי הכנסות הנובעות ממכירת סחורות, הספקת שירותים ושימוש שנעשה על ידי אחרים בנכסי המוסד, המניב ריבית, תמלוגים ודיבידנדים.

(1) הכנסות מריבית, תמלוגים או דיבידנדים, הנובעות משימוש שעושים אחרים בנכסי המוסד מוכרות בתנאי שסכום ההכנסות ניתן למדידה באופן מהימן, וצפוי שההטבות הכלכליות הקשורות לעסקה יזרמו למוסד. הכנסת ריבית מוכרת תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית.

(2) הכנסות ממכירת מקרקעין מוכרות כאשר הסיכונים וההטבות העיקריים הכרוכים בבעלות עברו לרוכש, בדרך כלל בעת המסירה ומלוא תשלום התמורה על ידי הרוכש למוסד.

טו. גמלאות ותשלומים אחרים -

גמלאות ותשלומים אחרים כוללים הוצאות על פי החוק בלבד ואינם כוללים גמלאות הממומנות ע"י אוצר המדינה על פי סעיף 9 וסעיף 284 לחוק ועל פי חוקים אחרים.

תשלומים בעין כוללים בעיקר הוצאות בגין שיקום, סיוע משפטי, דמי קבורה, הוצאות ריפוי נפגעי עבודה, הסעת יולדות, תשלומים לקופות גמל ותשלומים לספקי שרותי סיעוד.

תשלומים אחרים על פי חוק כוללים בעיקר הוצאות בגין מפעלים מיוחדים, מחקרים (סעיף 36 לחוק), הקרן לפיתוח שרותים לנכים (סעיף 220 לחוק), פעולות למניעת תאונות (סעיף 36 לחוק), שיפוי שרות התעסוקה (סעיף 30 לחוק), פיתוח שרותי סיעוד (סעיף 237 לחוק), פעולות מיוחדות למניעת תאונות בעבודה (סעיף 149 לחוק) ופיתוח שרותים לילדים בסיכון (סעיף 74 לחוק).

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

טז. הוצאות הנהלה וכלליות:

- 1) הוצאות הנהלה וכלליות הן הוצאות תפעוליות הכרוכות בביצוע הפעילות השוטפת של המוסד.
- 2) הוצאות הנהלה וכלליות מוצגות בניכוי חלקם היחסי של הממשלה וקופות החולים, הנובע מביצוע חוקים שונים בדבר מתן גמלאות ומביצוע חוק ביטוח בריאות ממלכתי התשנ"ד - 1994 (להלן: חוק ביטוח בריאות), כמפורט להלן:
 - א) על פי הוראות סעיף 9(ב) לחוק נושאת הממשלה בחלק יחסי מהוצאות הנהלה וכלליות כפי שהיו בפועל, הנובעות מביצוע הסכמים בדבר מתן גמלאות בשיעור הקבוע בחוק.
 - ב) על פי הוראות סעיף 15(ג) לחוק ביטוח בריאות, נושאות קופות החולים בחלק יחסי מהוצאות הנהלה וכלליות בשיעור שנקבע בתקנות ביטוח בריאות ממלכתי (הוצאות המוסד), התשנ"ה - 1995. השתתפות קופות החולים מוגבלת לתקרה של 0.5% מתקבולי דמי ביטוח בריאות (לא כולל הוצאות שמיוחסות באופן ישיר).

יז. מגזרים -

המוסד מיישם את תקן חשבונאות ממשלתי מס' 18 בדבר "דיווח מגזרי" הקובע את הכללים לדיווח על מידע כספי לפי מגזרים.

מגזר הוא פעילות הניתנת להבחנה או קבוצת פעילויות הניתנות להבחנה של המוסד, העשויות להניב הכנסות ובגינן עשויות להתהוות לו הוצאות ואשר התוצאות שלו נסקרות באופן סדיר על ידי מקבלי החלטות והמינהלה של המוסד, על מנת לאפשר להם לעמוד באחריותם הניהולית, להעריך את ביצועי העבר של המוסד בהשגת מטרותיו ולקבל החלטות בדבר הקצאת משאבים של המוסד בעתיד.

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יח. הצגה מחדש -

הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2016 תואמו בדרך של הצגה מחדש על מנת לשקף בהם למפרע תיקון רישום קרנות הביטוח.

השפעת ההצגה מחדש על הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2016 הינה כדלקמן:

1. דוחות על המצב הכספי

ליום 31 בדצמבר 2016		
אלפי ש"ח		
כמדווח בדוחות אלה	הצגה מחדש	כפי שדווח בעבר
643,172,500	(9,029,800)	652,202,300
(403,362,785)	9,029,800	(412,392,585)

קרנות הביטוח
יתרת גרעון ליום
31 בדצמבר 2016

2. דוחות על הביצוע הכספי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016		
אלפי ש"ח		
כמדווח בדוחות אלה	הצגה מחדש	כפי שדווח בעבר
91,361,600	(9,029,800)	100,391,400

גידול בקרנות הביטוח

באור 3 – מזומנים ושווי מזומנים

הרכב:

31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
595,194	725,429
5,043	43,016
1,846	1,230
602,083	769,675

בבנק ישראל
בבנק הדואר
בבנקים אחרים

באורים לדוחות הכספיים

באור 4 – חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין – דמי ביטוח

א. הרכב דמי ביטוח לאומי:

31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,967,872	3,173,319
(88,355)	(115,021)
<u>2,879,517</u>	<u>3,058,298</u>
193,771	250,605
(131,874)	(183,724)
<u>61,897</u>	<u>66,881</u>
2,941,414	3,125,179
1,989,490	2,048,494
(570,479)	(663,100)
1,419,011	1,385,394
257,606	259,864
418,911	401,983
1,907	3,819
<u>5,038,849</u>	<u>5,176,239</u>

מעסיקים, נטו (ב. להלן) :

מעסיקים פעילים (ג. להלן)
בניכוי הפרשה לחובות מסופקים

מעסיקים שאינם פעילים (ד. להלן)
בניכוי הפרשה לחובות מסופקים

סה"כ מעסיקים, נטו

לא שכירים, נטו

בניכוי הפרשה לחובות מסופקים

סה"כ לא שכירים, נטו

חוב דמי ביטוח המוסדר ע"י כרטיסי אשראי

המחאות לגביה

חובות דמי ביטוח אחרים

סה"כ חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין -
דמי ביטוח

באורים לדוחות הכספיים

באור 4 – חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין – דמי ביטוח (המשך)

- ב.** יתרות הזכות קוזזו מיתרות החובה. הסכומים כוללים הפרשי הצמדה וקנסות על פיגור בתשלום דמי ביטוח על פי סעיף 364 לחוק.
- ג.** יתרת חובות המעסיקים הפעילים כוללת הכנסות לקבל של דמי ביטוח לאומי בגין חודש דצמבר על סך של כ- 3,385 מיליוני ש"ח (שנה קודמת 3,000 מיליוני ש"ח), שנגבו ב-15 בינואר 2018.
- ד.** לא כולל חובות דמי ביטוח לאומי בסך של 4.3 מיליארד ש"ח (שנה קודמת 4.1 מיליארד ש"ח) בגין מעסיקים לא פעילים שהופרשו במלואם לחובות מסופקים.
- ה.** בחודש אוגוסט 2014 פורסם תיקון לחוק לפיו תחול התיישנות על גביית חובות על ידי המוסד, באופן שיהיה ניתן לדרוש תשלום חוב דמי ביטוח תוך 7 שנים לכל היותר מהמועד לתשלום. תחולת התיקון הינה החל מיום 1 בינואר 2015 והוא יחול על תשלום דמי ביטוח שהמועד לתשלום הינו מאותו מועד ואילך וגם על דמי ביטוח שבמועד התחילה טרם חלפו 7 שנים מהמועד לתשלום. על פי התיקון, חובות שנוצרו משנת 1999 ואילך, ההתיישנות לא תחול ובלבד שהמוסד ישלח לחייבים דרישה לתשלום עד ליום 30 ביוני 2016.
- בשנת 2014 החל המוסד לבחון את אופן הטיפול וניהול החובות בגין דמי ביטוח וגמלאות שנצברו עם השנים ובמסגרת זו הוקמה ועדה לטיפול בנושא. הועדה קיימה מספר ישיבות במהלך שנת 2015 והנושא הוצג בפני סגן החשב הכללי האחראי, בין היתר, על יחידת החוב הממשלתי.
- בשנת 2016 בהמשך לתיקון החוק כאמור לעיל המוסד שלח דרישות חוב לכל החייבים שנוצרו להם חובות משנת 1999 ואילך, על מנת לעצור את מרוץ ההתיישנות. המוסד נערך לקביעת קריטריונים ולטיפול במחיקת חובות שאינם ניתנים לגביה בהתאם לחוק. במהלך שנת 2017 הכין מינהל הכספים טיוטת נוהל הכולל הצעה להקמת ועדת מחיקות פנימית ותהליך עבודה לדיון ואישור מחיקות לפי מדרג.
- ו.** בשנת 2015 החליטה מנהלת המוסד על משלוח דרישות חוב למבוטחים בשל חוסר רציפות ביטוח, בגין תקופות חיוב לשנים 2009-2015. משלוח הודעות החיוב ייעשה באופן מדורג על פני השנים 2016-2018.
- בשנים 2016 ו-2017 הופקו דרישות חוב לכ-102 ו-145 אלפי מבוטחים, והיקף הגביה הסתכם לסך של 359 מיליוני ש"ח ו-368 מיליוני ש"ח בהתאמה (מתוכם בגין דמי ביטוח בריאות 215 מיליוני ש"ח ו-220 מיליוני ש"ח).
- ז.** בהתאם לחוק ביטוח בריאות (בעבר לפי חוק מס מקביל שתוקפו היה עד ליום 31 בדצמבר 1995) גובה המוסד עבור קופות החולים דמי ביטוח בריאות מן המעסיקים והלא שכירים כחלק מדמי הביטוח. סכומים אלה אינם שייכים למוסד והוא מחויב להעבירם לקופות החולים עם הגביה. יתרות חייבים בגין דמי ביטוח בריאות בגין מעסיקים ובגין מבוטחים לא שכירים, הנכללים במערכות המוסד עומדים על כ- 2,300 מיליוני ש"ח (שנה קודמת כ- 2,220 מיליוני ש"ח).

באורים לדוחות הכספיים

באור 5 – חובות הציבור

א. הרכב:

31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,247,840 (927,024)	1,192,137 (907,277)	חובות הציבור בגין גמלאות (ב. להלן) בניכוי הפרשה לחובות מסופקים
320,816	284,860	
3,936,722 (3,834,280)	4,179,637 (4,070,232)	חובות תאגידים בפירוק (ג. להלן) בניכוי הפרשה לחובות מסופקים
102,442	109,405	
501,812	598,314	פיצוי מצד שלישי (ד. להלן)
925,070	992,579	סה"כ חובות הציבור

ב. יתרות החייבים במספר ענפי גמלאות אינן כוללות הפרשי הצמדה אשר נרשמים רק בעת גביית החוב בפועל.

על פי מדיניות מנהלת המוסד נמחקו בשנת הדוח כ-13 מיליוני ש"ח (שנה קודמת כ-11 מיליוני ש"ח) חובות אבודים, מחובות הציבור.

ג. חוב מעבידים בגין תשלומי שכר עבודה וסוציאליות ששולמו ע"י המוסד לעובדי תאגידים בפירוק.

ד. היתרה משקפת את אומדן הסכומים להם זכאי המוסד על פי סעיף 328 לחוק מחברות ביטוח וגורמים נוספים, בגין גמלאות המשולמות על ידו לזכאים בשל פגיעה בעבודה, תאונות וכו'.

באורים לדוחות הכספיים**באור 6 – חייבים אחרים****א. הרכב:**

31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
32,544	34,108	מפרעות והלוואות לעובדים (ב. להלן)
10,687	10,789	הוצאות מראש
40,616	37,565	אחרים
83,847	82,462	

ב. המפרעות לא צמודות, אינן נושאות ריבית ועומדות לפירעון בתקופה של 6-36 חודשים.

באור 7 – פיקדונות בבנק

פקדונות ב"בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ" למתן הלוואות לעובדי המוסד. ההלוואות ניתנות למטרות שיכון ודירה, רכישת רכב, מימון שכר לימוד ועוד. הריבית על כל סוגי ההלוואות היא בשעור שנקבע מעת לעת על ידי החשב הכללי. החל מינואר 2009 אין מרווח לבנק יהב תמורת ניהול הפקדון, ביצוע מתן הלוואות וגבייתן.

באור 8 – ממשלת ישראל**א. יתרות לזמן קצר**

31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(395,384)	(172,355)	משרד האוצר
(155,618)	(233,532)	בגין החזר תשלומי גמלאות ואחרים (ב. להלן)
(36,047)	(42,320)	בגין הקצבות האוצר
(21,556)	(29,309)	בגין שיפוי האוצר
		מס הכנסה ניכויים ומע"מ
(608,605)	(447,516)	סך יתרות לזכות משרד האוצר
16,324	14,967	משרד הבטחון (ב. להלן)
16,448	17,328	סכומים לקבל
(575,833)	(445,221)	

באורים לדוחות הכספיים
באור 8 – ממשלת ישראל (המשך)

ב. המוסד מבצע תשלומי גמלאות, שאינן נכללות בחוק הביטוח הלאומי. תשלומים אלה מתבצעים על פי חוקים והסכמים שונים. על פי סעיף 9 לחוק הביטוח הלאומי, ממומנים תשלומים אלה על ידי אוצר המדינה ומשרד הבטחון. החזרי תשלומי הגמלאות כוללים השתתפות משרד האוצר בהוצאות הנהלה וכלליות בסך של 322 מיליוני ש"ח. גמלאות אלה אינן נחשבות כגמלאות גבייתיות ועל כן אינן מופיעות בדוחות על הביצוע הכספי. להלן פרוט התשלומים ששולמו עבור משרד האוצר ומשרד הבטחון.

תשלומי גמלאות שבמימון משרד האוצר:

לשנה שהסתיימה ביום		
31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
2,324,385	2,169,432	הבטחת הכנסה
1,981,203	1,928,968	גמלאות זקנה ושארים מיוחדות
2,084,836	2,294,278	השלמת הכנסה זקנה ושארים
1,314,301	1,385,360	קצבת ניידות
516,870	498,010	נפגעי איבה
231,102	207,196	דמי מזונות
169,252	170,746	פוליו
247,191	337,525	מענק לימודים ומענק חיסכון לכל ילד
128,357	152,841	פיצויים לנפגעי הקרנות
36,671	41,160	אסירי ציון וחסידי אומות העולם
12,521	8,966	מתנדבים
8,682	4,734	תגמול ליתום עקב אלימות במשפחה
6,500	5,500	קרן רווחה למשרתים במילואים
5,533	13,292	נכות עולים
4,914	5,285	סיעוד לעולים
2,239	2,414	נפגעי עירוי דם
1,035	910	שונות
9,075,592	9,226,617	

באורים לדוחות הכספיים

באור 8 – ממשלת ישראל (המשך)

ב. המשך -

תשלומי גמלאות שבמימון משרד הבטחון:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,111,681	1,131,877	תגמולי מילואים
35,732	33,301	אבטלה למשוחרי צבא קבע
261	269	דמי לידה לחיילות משוחררות
1,147,674	1,165,447	

חובות גמלאות נטו (גמלאות שבמימון משרד האוצר):

31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
445,176	420,223	הבטחת הכנסה
157,613	161,410	גמלאות זקנה ושארים מיוחדות
83,740	84,178	השלמת הכנסה זקנה ושארים
56,888	57,699	דמי מזונות
46,328	48,488	קצבת ניידות
11,003	(12,134)	מענקי לימודים למשפחות חד הוריות
2,157	1,710	פיצויים לנפגעי הקרנות
5,992	5,925	אחרים
808,897	767,499	

ג. יתרות לזמן ארוך

31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,160,833	797,987	חלק האוצר בכיסוי סכום החיסכון בענף ילדים (ד. להלן)
1,198,752	1,200,429	סכומים לקבל (ה. להלן)

באורים לדוחות הכספיים באור 8 – ממשלת ישראל (המשך)

ד. במסגרת חוק ההסדרים לשנים 2015-2016, נקבעה בסעיף 74 זכאותו של ילד לחסכון ארוך טווח בסכום של 50 ש"ח לחודש, להלן - סכום החיסכון.

בשנת 2015 נרשמה התחייבות בסכום של 1,100 מיליוני ש"ח המשקפת את תקופת הזכאות החל מ-1 במאי 2015 עד 31 בדצמבר 2015. התחייבות המוסד בגין סכום החיסכון לתקופה מיום 1 בינואר 2016 עד 31 בדצמבר 2016 מסתכמת ל-1,600 מיליוני ש"ח נוספים.

סה"כ סכום התחייבות המוסד בגין סכום החיסכון מסתכמת לסך של 2,700 מיליוני ש"ח, אשר יועברו לקופות החיסכון החל מ-1 בינואר 2017.

לצורך מימון החיסכון לטווח ארוך, נקבעה במסגרת הוראת שעה לשנים 2015 ועד 2019, התאמה של שיעור התקצוב (המועבר במסגרת סעיף 32 לחוק מאוצר המדינה) המבטא את שיפוי האוצר בגין סכום החיסכון לשנים אלו.

בשנת 2016 העביר האוצר למוסד, כחלק מהמימון כאמור לעיל, סך של 1,539 ישראל, ובשנת 2017 העביר 362 מיליוני ש"ח נוספים, כך שיתרת החוב עומדת על כ- 797 מיליוני ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2017.

עניין התחייבות המוסד לסכום החיסכון, ראה גם באור 15.

ה. סכומים לקבל בגין חלקו של משרד האוצר בהתחייבויות המוסד לזכויות עובדים בעת פרישה, פדיון ימי מחלה וימי חופשה שטרם נוצלו.

באור 9 – איגרות חוב של ממשלת ישראל

א. המוסד משקיע את יתרות הכספים באיגרות חוב מסדרות מיוחדות המונפקות עבורו ע"י משרד האוצר (להלן: האיגרות):

האיגרות המונפקות הן משני סוגים, בתנאים המפורטים להלן. ההשקעה בתקופת הדוח מתחלקת באופן שווה בין שני הסוגים.

האיגרות צמודות למדד המחירים לצרכן ונושאות ריבית צמודה (המשולמת אחת לשישה חודשים).

ב. התנאים:

(1) איגרות חוב מסוג "עיבל": איגרת ל-20 שנה הנושאת ריבית צמודה למדד המחירים לצרכן בשיעור שנתי של 5.5% כשמדד הבסיס הוא המדד אשר פורסם בחודש ההשקעה. האיגרת נפרעת ב-12 תשלומים שנתיים החל מהשנה התשיעית.

(2) איגרות חוב בריבית משתנה: איגרת ל-17 שנה הנושאת ריבית צמודה למדד המחירים לצרכן כשמדד הבסיס הוא המדד המתייחס לחודש ההשקעה. האיגרת נפרעת ב-12 תשלומים שנתיים החל מהשנה השישית. הריבית על איגרת זו נקבעת על פי מועד ההנפקה בשיטה שהוסכמה עם משרד האוצר והיא מותאמת לריבית על איגרות חוב, המונפקות על ידי הממשלה באותו חודש (שיעור הריבית ליום 31 בדצמבר 2017 - 0.54%, שנה קודמת 0.41%).

ג. המודל שיושם לצורך הערכת השווי ההוגן הוא מודל היוון תזרימי המזומנים. איגרות החוב מוצגות בהתאם לתזרימי המזומנים המהוונים, שינבעו למוסד במהלך תקופת איגרות החוב.

ד. ריבית היוון - לצורך ביצוע ההיוון נלקח וקטור ריביות של אגרות תלוש אפס (Zero Coupon).

באורים לדוחות הכספיים

באור 9 - איגרות חוב של ממשלת ישראל (המשך)

ה. ההרכב :

31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
243,699,000 (19,885,000)	261,590,000 (20,230,900)
<u>223,814,000</u>	<u>241,359,100</u>

(1) איגרות חוב של ממשלת ישראל
לפי השווי ההוגן
בניכוי - חלות שוטפת

31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
107,260,899	112,611,036
88,689,145	93,233,809
<u>195,950,044</u>	<u>205,844,845</u>
(13,733,783)	(13,942,012)
<u>182,216,261</u>	<u>191,902,833</u>

(2) איגרות חוב של ממשלת ישראל
לפי העלות המותאמת

"עיבל"

איגרת חוב החל מ - 1.4.00

בניכוי - חלות שוטפת

ו. פירעונות

2017
13,942,012
13,083,744
13,548,328
13,986,823
151,283,938
<u>205,844,845</u>

שנת 2018 - חלות שוטפת (*)

שנת 2019

שנת 2020

שנת 2021

שנים 2022 - 2037

* כולל ריבית שנצברה ליום 31 בדצמבר 2017 בסך 1,472,657 אלפי ש"ח (31 בדצמבר 2016 - 1,504,192 אלפי ש"ח).

באורים לדוחות הכספיים

באור 10 – רכוש קבוע

לפי קבוצות עקריות, והתנועה בהם בשנת 2017, הינם:

סך הכל	רהוט וצירוד משרדי	כלי רכב	מחשבים וציוד היקפי אלפי ש"ח	שיפורים במושכר	קרקע ובניינים	
1,293,631	125,964	18,183	203,102	50,203	896,179	עלות וערך חוגג: ליום 1 בינואר 2017 תוספות השנה גריעות השנה
51,517	12,063	2,983	2,279	5,811	28,381	
(4,624)	-	(4,624)	-	-	-	
1,340,524	138,027	16,542	205,381	56,014	924,560	יתרה ליום 31 בדצמבר 2017
325,897	56,899	2,733	199,121	20,134	47,010	פחת שיגובר: ליום 1 בינואר 2017 תוספות השנה גריעות השנה
30,338	7,093	3,523	3,556	2,778	13,388	
(4,198)	-	(4,198)	-	-	-	
352,037	63,992	2,058	202,677	22,912	60,398	יתרה ליום 31 בדצמבר 2017
988,487	74,035	14,484	2,704	33,102	864,162	עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר 2017
967,734	69,065	15,450	3,981	30,069	849,169	עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר 2016

באורים לדוחות הכספיים**באור 10 – רכוש קבוע (המשך)****ב. הערכה מחדש של קרקע ומבנים -**

כאמור בבאור 12 לעיל, החל משנת 2012 מציג המוסד את הקרקע והמבנים לפי מודל הערכה מחדש, בהתאם לכך המוסד התקשר עם שמאיי מקרקעין שהינם מעריכי שווי מקצועיים בלתי תלויים, על מנת לקבוע את השווי ההוגן של הקרקע והמבנים שבבעלותו. השווי ההוגן נקבע בהתייחס לראיות מבוססות שוק. יום ההערכה מחדש הינו 31 בדצמבר 2012.

במהלך שנת 2016 נערכה הערכת שווי לעדכון מבני המוסד אשר הסתכמה בכ-7 מיליוני ש"ח ונזקפה ישירות לקרן הערכה מחדש, בדוח על השינויים בגרעון בהון.

ג. זכויות המוסד בקרקע ובניינים הינן כדלקמן:

31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
681,025	698,555
168,144	165,608
<u>849,169</u>	<u>864,162</u>

רשום זכויות / בטאבו
ללא רישום ע"ש המוסד (ד. להלן)

ד. הזכויות במקרקעין טרם נרשמו על שם המוסד והן רשומות על שם צד ג', אולם כלולה בהן הערת אזהרה לטובת המוסד, זאת מאחר וטרם הוסדרו הליכי הרישום בין המוסד, צד ג' ולשכת רישום המקרקעין.

ה. מחשבים וציוד היקפי, כלי רכב, רהוט וציוד משרדי מוצגים בניכוי החלק שמומן על ידי משרד האוצר וקופות החולים שעלותו המופחתת מסתכמת בכ-29 מיליוני ש"ח.

באורים לדוחות הכספיים

באור 11 – נכסים בלתי מוחשיים – עלויות פיתוח תוכנה

א. הרכב:

י ת ר ה לגמר השנה אלפי ש"ח	תוספות במשך השנה אלפי ש"ח	י ת ר ה לתחילת השנה אלפי ש"ח	ה ע ל ו ת * פחת שנצבר עלות מופחתת
1,103,103	128,320	974,783	
(555,178)	(52,324)	(502,854)	
<u>547,925</u>	<u>75,996</u>	<u>471,929</u>	
<u>403,322</u>	<u>60,449</u>	<u>342,873</u>	* בזה עלויות בגין פרויקט תבל שטרם הופחתו (ראה גם ב. להלן)

ב. פרויקט תבל -

המוסד לביטוח לאומי אישר ומממש את פרויקט תבל, פרויקט לחידוש מערכות המידע של המוסד אשר מטרתו להסיר חסמים טכנולוגיים ותהליכיים ולאפשר למוסד לממש את ייעודו בצורה מיטבית לרווחת מבוטחיו.

הפרויקט החל בשנת 2010. הפרויקט כולל הקמה של תשתיות טכנולוגיות ויישומיות חדשות, אשר תשמשנה את דור העתיד של כלל מערכות המוסד. מערך תבל מיועד לשרת את תהליכי העבודה הרבים והמגוונים המתבצעים במוסד ואת כלל עובדי המוסד, תוך דגש על שיפור משמעותי בחוויית הלקוח הפונה לקבלת שירותים במוסד.

לאור ההיקפים הכספיים המשמעותיים שהושקעו בפרויקט ודחייה במועדי העלייה לאוויר של חלק מהמודלים, בשנת 2017 נעשתה בחינה מקיפה של העקרונות ושל הכלים שפותחו. לאחר בחינה זו נתקבלו החלטות לעניין המשך הפרויקט ומימוש ההשקעות שנעשו ועוד יעשו, כל זאת תוך חיזוק ושיפור הבקורות והפיקוח השוטף על התכולות שמתקבלות, על לוחות הזמנים שנקבעו ועל ההוצאה התקציבית שאושרה.

ג. העלויות מוצגות בניכוי החלק שמומן על ידי משרד האוצר וקופות החולים שעלותן המופחתת מסתכמת בכ-138 מיליוני ש"ח.

באורים לדוחות הכספיים

באור 12 – זכאים אחרים

א. הרכב:

31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
36,854	243,172	קופות חולים - מס בריאות
-	-	שירותים רפואיים לנפגעי עבודה (ב. להלן)
24,117	30,192	ספקים ונותני שירותים
65,378	68,225	עובדים בגין שכר
71,119	74,697	הפרשה לחופשה
189	189	מוסדות אשפוז
59,633	57,675	שונים
220,436	230,978	
257,290	474,150	

ב. על פי הסכמים עם קופות החולים, נותנות הקופות שירותים רפואיים לנפגעי עבודה. המוסד מעביר לקופות החולים מקדמות על חשבון השירותים שניתנו. ההתחשבויות עם קופות החולים לשנת 2017 טרם הסתיימה.

באור 13 – זכאים לגמלה

א. הרכב:

31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
33,328	39,654	גמלאות עומדות לפירעון
308,600	318,200	זקנה ושארים
895,400	986,400	נכות כללית
956,800	1,061,200	נפגעי עבודה
472,000	477,700	אמהות
11,700	11,700	ילדים
376,600	332,500	אבטלה
506,600	542,300	סיעוד
984,500	874,200	פשיטת רגל
8,800	9,600	נפגעי תאונות
4,521,000	4,613,800	
4,554,328	4,653,454	

באורים לדוחות הכספיים
באור 13 – זכאים לגמלה (המשך)

- ב. הזכאויות לגמלה מחושבות עבור תביעות שהוגשו בגין שנת הדוח והשנים הקודמות לה, אשר טרם שולמו עד לתאריך הדוח על המצב הכספי, וכן עבור אומדן תביעות שטרם הוגשו אולם תיווצר בגינן זכאות לתקופה שלפני תאריך הדוח על המצב הכספי.
- ג. החישובים והאומדנים נקבעו על בסיס הערכה אקטוארית שנתית המבוצעת על ידי אקטואר המוסד, על בסיס הנחות יסוד כפי שנקבעו על ידי מינהלת המוסד.
- ד. הזכאויות חושבו לקצבאות המשולמות על פי החוק בלבד ואינם כוללים גמלאות הממומנות על ידי אוצר המדינה על פי סעיף 9 וסעיף 284 לחוק ועל פי חוקים אחרים.
- ה. הזכאויות מחושבות בהתבסס על הנתונים, השיטה וההנחות כמתואר להלן -
 - ו. בסיסים לעריכת נתונים -
 - נתונים על תשלומי הגמלאות - בעיקר תשלומי גמלאות אשר שולמו בשנת הדוח עבור זכאות בגין שנת הדוח ובגין שנים שקדמו לה.
 - ז. השיטה -
 - הזכאויות חושבו בהתאם לשיטת "המשולש" לפיה מחשבים משקלים לשעורי התשלומים הרטרואקטיביים.
 - ח. הנחות יסוד:
 - (1) הערכת ההתחייבות מבוססת על נתונים וחישובים סטטיסטיים של שיעור התשלומים הרטרואקטיביים שיהיו אחרי תאריך הדוח עבור זכאויות בגין שנת הדוח ובגין שנים שקדמו לה.
 - (2) ההתחייבויות כוללות אומדן של תביעות שטרם הוגשו למוסד אך מתייחסות לשנת הדוח או לשנים שקדמו לה.

באור 14 – התחייבות בגין קרנות מיועדות

א. הרכב :

31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
228,952	223,726	קרן פתוח שרותים לנכים
103,701	98,962	קרן קידום תוכניות סיעוד
46,486	48,509	קרן מפעלים מיוחדים
46,039	50,077	קרן פתוח שרותים לילדים בסיכון (ג. להלן)
16,252	21,876	קרן מנוף לנפגעי עבודה
441,430	443,150	
(188,637)	(235,014)	בניכוי התחייבויות שוטפות
252,793	208,136	

באורים לדוחות הכספיים

באור 14 – התחייבות בגין קרנות מיועדות (המשך)

- ב. על פי החוק, מחויב המוסד לממן באמצעות קרנות פעולות מיוחדות בתחומים: שרותים לנכים, סיעוד, נפגעי עבודה ופעולות מיוחדות. במסגרת חוק תכנית ההבראה לכלכלת ישראל, אושר ביום 1 ביוני 2003 תיקון מספר 61 לחוק הביטוח הלאומי שהגדיר את הסכומים המירביים שהמוסד יכול להתחייב בהם מדי שנה בגין הפעילות בכל אחת מהקרנות. קודם התיקון הסכום המירבי של המימון הוגדר בחוק כאחוז מאומדן הגביה.
- ג. תיקון 61 לחוק מסדיר פעולות מיוחדות במסגרת קרן נוספת - הקרן למימון פעולות לפתוח שירותים לילדים בסיכון. בשנת 2006 הוצגה קרן זו לראשונה ובמסגרתה יכול המוסד להתחייב עד שנת 2007 כולל. במהלך שנת 2013, במסגרת תיקון 149 לחוק הפכה הוראת השעה להוראת קבע ובסיס התקצוב הועמד על 20 מיליוני ש"ח.

באור 15 – התחייבות בגין חסכון ארוך טווח בענף הילדים

- א. במסגרת חוק ההסדרים לשנים 2015-2016, נקבעה בסעיף 74 זכאותו של ילד לחסכון ארוך טווח. בהתאם לכך, נקבע כי המוסד יעביר, בעד כל ילד שמשלמת בעדו קצבת ילדים, אחת לחודש, סכום של 50 ש"ח לחודש לטובת חסכון ארוך טווח של הילד, להלן - סכום החסכון. סכום החסכון יחסכו בעד כל חודש לטובת הילד ועד הגיעו לגיל 18, להלן - סכום החסכון הצבור. סכום החסכון הצבור הכולל לא יהיה ניתן להעברה, לשעבוד או לעיקול.
- בנוסף המוסד יעביר לסכום החסכון הצבור הכולל, סכום נוסף של 500 ש"ח (250 ש"ח בהגיע הילד הזכאי לגיל 3 ו-250 ש"ח נוספים בהגיע הילד לגיל 12/13). כמו כן, במידה והילד לא משך את הסכום הצבור או חלקו קודם לכן, סכום נוסף של 500 ש"ח בהגיע הילד הזכאי לגיל 21 (להלן - סכום המשיכה השני).
- ב. סכום החיסכון הצבור הכולל יופקד או ינוהל בהתאם להוראות שיקבע שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת ורשאי הוא לקבוע הוראות כאמור גם לעניין הקמתו ואופן הפעלתו של מנגנון לניהול סכום החסכון הצבור.
- ג. הזכאות לקבלת החסכון הינה החל מיום ה-1 במאי 2015. יחד עם זאת העברת כספי החסכון בפועל על ידי המוסד תחל ביום 1 בינואר 2017.
- ד. התחייבות המוסד בגין סכום החסכון לתקופה מיום 1 במאי 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 מסתכמת ב- 2,700 מיליוני ש"ח, כאשר חלק ההתחייבות בסך 1,600 מיליוני ש"ח שולם בשנת 2017, יתרת ההתחייבות בסך 1,100 מיליוני ש"ח ישולם בשנים 2018 ו-2019.
- ה. בגין שיפוי אוצר המדינה בגין סכום החיסכון, ראה באור 78.

באורים לדוחות הכספיים

באור 16 – התחייבויות בגין זכויות עובדים

א. הרכב :

31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
47,300	52,800
5,844,700	6,209,200
<u>5,892,000</u>	<u>6,262,000</u>

התחייבות בגין סיום יחסי עובד מעביד (1)
התחייבות בגין פנסיה תקציבית (2)

(1) התחייבות בגין סיום יחסי עובד מעביד:

31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
43,000	48,000
4,300	4,800
<u>47,300</u>	<u>52,800</u>

בשל פיצויי פיטורים
בשל ימי מחלה

בהתאם לחוקי העבודה וההסכמים הקיימים, מכוסות רוב התחייבויות המוסד בגין פיצויי פיטורים, על ידי הפקדות שוטפות לקופות הגמל (כהגדרתן בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005, הכוללות את קרנות הפנסיה, קופות הביטוח וקופות הגמל לתגמולים ולפיצויים, להלן "קופות גמל"), מתוקף סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג-1963.

סכומי הצבירה בקופות הגמל הינם על שם העובד. קופות הגמל מקבלות על עצמן את חבות המוסד הנובעת מהסכמי העבודה ומשחררות את המוסד מתשלומים נוספים, על החלק הרלוונטי של ההתחייבויות.

(2) התחייבות בגין פנסיה תקציבית:

31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
3,369,200	3,269,000
2,475,500	2,940,200
<u>5,844,700</u>	<u>6,209,200</u>

עובדים פעילים
גמלאים מקבלי קצבה

31 בדצמבר	
2016	2017
מספר זכאים	מספר זכאים
1,654	1,470
1,678	1,847
<u>3,332</u>	<u>3,317</u>

עובדים פעילים
גמלאים מקבלי קצבה

באורים לדוחות הכספיים

באור 16 – התחייבויות בגין זכויות עובדים (המשך)

ב. התחייבות בגין סיום יחסי עובד מעביד ובגין פנסיה תקציבית:

התחייבויות המוסד כוללות את ההתחייבויות הבאות:

- (1) התחייבויות בגין השלמת פיצויי פיטורין לעובדי המוסד שהסדר הפנסיה החל לגביהם אינו הסדר פנסיה תקציבית.
- (2) התחייבויות לפי חוק שירות המדינה (גמלאות) (נוסח משולב), תש"ל-1970 (להלן "חוק הגמלאות"), מחושבות בהתבסס על הנתונים, השיטה וההנחות כמבואר בסעיף ג' להלן.
ההתחייבויות שחושבו הן לקבוצות הבאות:
 - (א) ההתחייבויות לקצבה עתידית בשל עובד פעיל וכן ההתחייבות לקצבת שארים וקצבה בשל מצב בריאות לקוי בשל עובד כאמור.
 - (ב) ההתחייבויות לקצבה עתידית בשל עובד אשר פרש לקצבה בשל מצב בריאות לקוי וכן התחייבויות לקצבת שארים בשל עובד כאמור.
 - (ג) ההתחייבויות לקצבה בשל גמלאי אשר זכאי לקצבת פרישה לפי חוק הגמלאות ופרש מעבודתו עד ליום 31 בדצמבר 2017 וכן ההתחייבויות לקצבת שארים בשל גמלאי כאמור.
 - (ד) ההתחייבויות לקצבאות שארים של עובד או גמלאי שנפטר עד ליום 31 בדצמבר 2017.

ג. בסיסים לעריכת נתונים:

- (1) נתונים -
 - (א) נתוני שכר ופנסיה - נתוני השכר והפנסיה אשר שימשו להערכת ההתחייבויות לעובדים הם בעיקר נתוני המשכורת והקצבאות של חודש דצמבר 2017, בתוספת החלק היחסי של התשלומים השנתיים.
 - (ב) עובדים שאינם בפנסיה תקציבית - חושבה ההתחייבות להשלמת פיצויים בשיעור של 2.33% מהשכר החודשי לכל שנת עבודה, עבור כל העובדים שאינם בפנסיה תקציבית לכל תקופת העבודה. חישוב ההתחייבות האמורה נעשה מטעמי שמרנות, שכן אין מחויבות להשלמה כאמור בשל נסיבות שונות של סיום עבודה.
 - (ג) חקיקה בנושא ניכוי תשלומים משכרו של עובד וגיל פרישה - בפרק ט"ז בחוק התוכנית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004), תשס"ג-2003, נקבע כי לגבי מעביד אשר הסדר הפנסיה החל לגבי עובדים, או חלק מהם, הוא במסלול פנסיה תקציבית, ינכה המעביד תשלומים בשיעור של 2% מהמשכורת הקובעת המשולמת לעובד או לנושא משרה. בחוק גיל פרישה תשס"ד - 2004, נקבע כי גיל פרישת חובה יועלה בהדרגה מגיל 65 לגיל 67 לגברים ולנשים. בהתאם לכך, תוקן חוק הגמלאות, כך שגיל פרישת חובה לעובד מדינה שונה בהתאם לאמור.

באורים לדוחות הכספיים

באור 16 – התחייבויות בגין זכויות עובדים (המשך)

ג. בסיסים לעריכת נתונים (המשך)

(ד) שינוי מנגנון עדכון המשכורת הקובעת - ביום 14 ביולי 2009 התקבל בכנסת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), תשס"ט-2009, אשר כולל תיקוני חקיקה לחוק הגמלאות (להלן: תיקון לחוק הגמלאות). עיקרו של תיקון החקיקה הינו שינוי שיטת עדכון המשכורת הקובעת, כך שהמשכורת כאמור תעודכן אחת לשנה, בהתאם לשיעור עליית מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

(2) שיטה - ההערכות נעשו לפי שווי הוגן ובשיטת Projected Unit Credit.

(3) הנחות היסוד - המוסד משתמש באותן הנחות הנלקחות על ידי משרד האוצר בחישוב ההתחייבויות ממשלת ישראל בגין זכויות עובדים של עובדי המדינה, בדוחותיה הכספיים, כמפורט להלן:

(א) כללי - החישוב נערך בהנחה שהעובדים ימשיכו בעבודתם עד למועד פרישתם לפי ניסיון העבר. חישוב ההתחייבויות נערך על פי הוותק הפנסיוני שצבר הזכאי עד למועד הדוח הכספי ולפי שכר עתידי צפוי ובהנחה שהעובד יפרוש לפנסיית זקנה, במועד בו יתמלאו תנאי זכאותו על בסיס שיעורים של פרישות מוקדמות לפנסיה לפי גיל ומין. שיעורים אלה מבוססים על המספר היחסי של עובדים שפרשו לפנסיה בעבר.

(ב) ריבית ההיוון - שיעורי הריבית בהם נעשה שימוש בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות הינם וקטור ריביות של אגרות תלוש אפס (Zero - Coupon - חסרות סיכון וצמודות למדד). וקטור ריביות האמור התקבל מחברת מרווח הוגן בע"מ.

(ג) לוחות חיים וגריעה - נעשה שימוש בלוחות חיים וגריעה ולנוסחת קצב הירידה בשיעורי התמותה, בהתאם לחוזר פנסיה של אגף שוק ההון, ביטוח וחסכון שמספרו 2017-3-6.

(ד) שיעור גידול השכר הכללי:

- עובדים פעילים - נעשה שימוש בגורמי התקדמות השכר במודל האוצר. הגורמים נוצרו בהתאם למחקר שכר שביצע האוצר לאחרונה על אוכלוסיית עובדי המדינה בשנים 2011-2016.
- גמלאים מקבלי קצבה - גידול של 0% לשנה בפנסיית הגמלאי (וזאת בהתאם להסכם שנחתם באפריל 2008 ואושר בחוק ביולי 2009).

(ה) ההתחייבויות המדויקות של המוסד לקצבה יודעו רק במועד פטירת העובד והגמלאי אשר יהיו המבוטחים האחרונים או שאריהם. עד לאותו מועד ניתן רק להעריך את ההתחייבויות באמצעות הנחות יסוד לגבי אירועים עתידיים שאינם וודאיים והמשפיעים על רמת הקצבאות שישולמו, מועד תחילת התשלום של כל קצבה עתידית ואורך תקופת התשלום של כל קצבה. הנחות אלו נבחנות מעת לעת ומעודכנות על בסיס נתונים עדכניים.

(ו) חלקו של משרד האוצר במימון ההתחייבויות: חלקו של משרד האוצר במימון התחייבויות המוסד לפנסיה, פיצויי פיטורין ומחלה חושב על פי השיעור של השתתפותו בהוצאות הנהלה וכלליות ונרשם במסגרת נכסי המוסד.

באורים לדוחות הכספיים

באור 17 - קרנות הביטוח

31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
*406,225,000	405,986,700	זקנה ושארים
154,855,300	200,506,400	נכות כללית
51,453,900	55,181,700	נפגעי עבודה
30,638,300	37,201,500	סיעוד
<u>643,172,500</u>	<u>698,876,300</u>	

ב. קרנות הביטוח הן אומדני התחייבויות של ענפי הביטוח בסוף שנת הדיווח כלפי אלה מהמבוטחים או תלוייהם, שלגביהם נוצרה עד יום הדוח על המצב הכספי עילה לזכאות ואף אם טרם הוגשה בקשה לגמלה.

הקרנות אינן כוללות את התחייבויות המוסד הנובעות מהגמלאות אשר המוסד יהיה חייב לשלם למבוטחים שב"תהליך הרכישה" של הגמלאות. מאידך, אין הדוח על המצב הכספי כולל בצד הנכסים את ההכנסות מדמי ביטוח אשר המבוטחים יהיו חייבים לשלם בעד השנים שלאחר תאריך הדוח.

קרנות הביטוח מתייחסות לענפים: זקנה ושארים, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד המוגדרים על ידי המוסד כענפים ארוכי מועד. המוסד אינו נוהג לחשב קרנות בענפים אחרים.

ג. קרנות הביטוח נקבעו על בסיס הערכה אקטוארית על ידי אקטואר המוסד, כאשר הנחות היסוד נקבעו על ידי מינהלת המוסד. הקרנות מחושבות בהתבסס על הנתונים, השיטה וההנחות כמתואר בסעיפים ד-ח להלן.

ד. בסיסים לעריכת הנתונים - החישובים נעשו, בענפים מסוימים, על נתונים פרטניים (SERIATIM) עבור כל מבוטח ובענפים אחרים על נתונים מקובצים. כמו כן נערך חישוב לגבי מבוטחים או תלוייהם שזכאים לקצבה ביום הדוח על המצב הכספי, אף אם טרם הגישו בקשה לקצבה (I.B.N.R - Incurred but not reported). החישוב נערך על פי סכום הקצבה העומד לזכות המבוטח או התלוי ביום הדוח על המצב הכספי, תוך התאמה לשינוי בסכום הקצבה המעודכן נכון למועד החישוב. (במידה וחל שינוי בסכום הקצבה למועד החישוב).

ה. השיטה - קרנות הביטוח חושבו לפי שיטת השווי ההוגן.

* הוצג מחדש, ראה באור י'ח'.

באורים לדוחות הכספיים באור 17 – קרנות הביטוח (המשך)

1. ההנחות האקטואריות העיקריות אשר היוו את הבסיס לחישוב קרנות הביטוח:
 - (1) ריבית ההיוון - שיעורי הריבית בהם נעשה שימוש בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות הינם וקטור ריבית של אגרות תלוש אפס (Zero Coupon חסרות סיכון וצמודות למדד). וקטור ריביות כאמור התקבל במוסד מחברת מרווח הוגן בע"מ. השינוי בוקטור הריביות הביא לגידול בקרנות הביטוח של כ-19 מיליארד ש"ח בשנת 2017 (בשנת 2016 6 מיליארד ש"ח).
 - (2) לוחות התמותה והגריעה ששימשו בבסיס החישוב הינם:
 - (א) בענף זקנה ושארים ובתת ענף תלויים של ענף נפגעי עבודה - נעשה שימוש בשיעורי התמותה שהיוו את הבסיס ל"חלופה הבינונית" מתוך שלוש החלופות "בתחזית אוכלוסיית ישראל עד שנת 2065" שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס) במאי 2017 (להלן "התחזית החדשה"). שיעורי תמותה אלו כוללים שיפורים עתידיים בתוחלת החיים. לצורך חישוב קרנות הביטוח בענפים הנ"ל בדו"ח הכספי לשנת 2016 נעשה שימוש בשיעורי תמותה שנגזרו מ"החלופה הבינונית" בפרסום של הלמ"ס "תחזיות אוכלוסייה לישראל לטווח ארוך: 2009-2059" ממרץ 2012 (להלן "התחזית הקודמת"). שיעורי תמותה בתחזית החדשה גבוהים במידה משיעורי תמותה בתחזית הקודמת בפרט לגבי נשים. כמו כן, המעבר לבסיס של התחזית החדשה הביא לקיטון בקרן ביטוח זקנה ושארים של כ-33 מיליארד ש"ח (כ-8% ביחס לקרן ההתחלתית לפי ההצגה מחדש).
 - (ב) בענף נפגעי עבודה (פרט לתת ענף תלויים) - נעשה שימוש בלוחות גריעה ששימשו לדו"ח האקטוארי המלא ליום 31.12.2013.
 - (ג) בענף נכות כללית - נעשה שימוש בלוחות תמותה של מקבלי קצבת נכות כללית, המבוססים על מחקר שנערך בלשכת האקטואר בשנת 2011.
 - (ד) בענף סיעוד - נעשה שימוש בלוחות גריעה ששימשו לדו"ח האקטוארי המלא ליום 31.12.2013.

2. שינויי חקיקה:

- (1) קצבאות נכים (תיקון מספר 200 לחוק המ"ל)

קרן הביטוח בענף נכות כללית חושבה לפי החקיקה החדשה בגין קצבאות נכים שנכנסה לתוקף ביום 1 במרס 2018. החקיקה הגדילה את קצבאות נכות כללית בצורה מהותית והביאה לגידול בקרן ביטוח של כ-35 מיליארד ש"ח (כ-23% ביחס לקרן ההתחלתית). נלקח בחשבון את האלמנטים שלהלן מהחקיקה החדשה:

 - הגדלת קצבת הנכים לכלל זכאי קצבת נכות כללית ב-470 ש"ח לחודש.
 - איחוד הקח"ן (קצבה חודשית נוספת) לכלל בעלי 100% אי יכולת השתכרות לתוך בסיס הקצבה, וייצובו ל-451 ש"ח לחודש.
 - הגדלת קצבת השר"מ (שירותים מיוחדים) לרמות של 112% ו-188% ב-200 ש"ח לחודש.
 - תוספת של 235 ש"ח לחודש, לכל מי שעבר מקצבת נכות כללית לקצבת אזרח ותיק בגובה נכות, עד למרס 2018.
 - תוספת עתידית לקצבה, כך שהקצבה החודשית המלאה לא תפחת מ-3,700 ש"ח לחודש לאחר פעימה עתידית שתכנס לתוקף לא מאוחר מיום 1 בינואר 2022.

באורים לדוחות הכספיים

באור 17 – קרנות הביטוח (המשך)

(2) חוק ההסדרים 2019 עבר בכנסת במרס 2018, וכלל בין השאר:

(א) רפורמה בסיעוד - על פי חוק ההסדרים 2019, נקבעו 6 רמות סיעוד במקום 3 הרמות היום. הרפורמה תחול ב-3 פעימות (נובמבר 2018, ינואר 2020 וינואר 2021) וצפויה להגדיל גמלאות סיעוד לזכאים ותיקים. זכאים ותיקים פירושו, זכאים שהצטרפו למערכת סיעוד לפני כניסת הרפורמה לתוקף, דהיינו שהצטרפו לפני נובמבר 2018.

קרן הביטוח בענף סיעוד חושבה על פי הערכה של מינהל המחקר במ"ל באשר לעלות תוספת גמלאות סיעוד לזכאים ותיקים בכל פעימה ופעימה. סעיף זה בחוק ההסדרים הביא לגידול בקרן ביטוח סיעוד של כ-3 מיליארד ש"ח (כ-10% ביחס לקרן ההתחלתית).

(ב) הקדמת פעימות תוספת ותק בזקנה - בחוק ההסדרים 2018-2017, נערך שינוי בשיטת חישוב תוספת הותק בקצבאות זקנה ושארים, כך שחישוב הותק ייעשה החל משנת הביטוח הראשונה. השינוי הוחל ב-4 פעימות בין השנים 2017 עד 2020. על פי חוק ההסדרים 2019, תוקן החוק כך שיוקדמו שתי הפעימות שנותרו משנים 2019-2020 לשנים 2018-2019. הקדמת הפעימות הגדילה את קרן ביטוח זקנה ושארים בכ-1 מיליארד ש"ח, השפעה שאינה מהותית ביחס לקרן ההתחלתית.

להלן שתי הפעימות לאחר ההקדמה:

- 1.1.18 תוספת ותק לאחר אכשרה 4 שנים (ישולם רטרוא)
- 1.1.19 תוספת ותק החל מהשנה הראשונה

ח. לעניין בחינה מחדש של מדיניות המוסד באשר לאופן חישוב הקרנות בכלל ענפי הביטוח ראה באור 2'א.

באור 18 – הפרשה לתביעות משפטיות

המוסד מהווה צד בתביעות אזרחיות שונות המוגשות נגדו, אשר בחלקן עשויות להסתיים בפשרות או בפסקי דין נגד המוסד. ההליך השיפוטי עשוי לעיתים להימשך על פני מספר תקופות חשבונאיות, כאשר לאורך התקופה, אומדן ההוצאות בגין התביעות יכול להשתנות. מינהלת המוסד ויועציה המשפטיים, העריכו כי צפוי שחלק מתביעות אלה יגרמו למחויבות במוסד וכי קיים אומדן מהימן של סכום המחויבות.

ההתחייבות שהוכרה כהפרשה בדוח על המצב הכספי בגין תביעות אלה ליום 31 בדצמבר 2017, הינה כ-10 מיליוני ש"ח, לעומת 6 מיליוני ש"ח בשנה קודמת.

הפרשה לתביעות, הנכללת במסגרת סעיף זה, אינה כוללת התייחסות לתביעות מתחום הגמלאות, הגבייה או בגין תיקי שיבוב. תביעות בגין גמלאות ותיקי שיבוב נכללות במסגרת באורים 13 (זכאים לגמלה) ו-5 (חובות הציבור), בהתאמה.

באורים לדוחות הכספיים

באור 19 – התחייבויות תלויות

המוסד מהווה צד בתביעות רבות המוגשות נגדו, מודגש כי סכומי התביעות התלויות אינם מהווים אומדן לתוצאות התביעות בפועל, אלא להיקף החשיפה הנובעת מהסעד הנתבע.

סך התביעות ליום 31 בדצמבר 2017 אשר הוגשו כנגד המוסד מסתכמות בכ-882 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2016 סך של כ-2,646 מיליוני ש"ח).

להלן פירוט התביעות המהותיות המרכיבות את סכום התלויה החשבונאית בשנת 2017:

א. תביעה ייצוגית, שהוגשה כנגד חברות סיעוד והמוסד צד לה כצד בעל עניין, ועניינה תשלום תגמול בגין זמן המעבר של המטפלות מבית המטופל למשנהו. התובענה שהוגשה הינה על סך של 600 מיליוני ש"ח.

ב. תביעה ייצוגית, לפיה אין המוסד מוסמך לקזז מדמי אבטלה להם זכאי המבוטח, תשלומים ששולמו בגין אובדן כושר עבודה. התובענה הוגשה על סכום 182 מיליון ש"ח. בית המשפט המחוזי קיבל את עמדת המוסד ודחה את התביעה. הוגש ערעור לבית המשפט העליון. לאחר תאריך הדוח דחה בית המשפט העליון את הערעור על החלטת בית המשפט המחוזי.

ג. תביעה ייצוגית בנושא ניכוי דמי ביטוח ממקבלי קצבת נכות כללית המשתלמת כקצבת אובדן כושר עבודה. סכום התובענה הוגש על סכום של 100 מיליוני ש"ח. לאור הודעת החדילה שהגיש המוסד ניתן פסק דין והמוסד החזיר את דמי הביטוח שנגבו ביתר. המוסד חויב בתשלום שכר טרחה בסך 500,000 ש"ח.

באורים לדוחות הכספיים באור 20 – הכנסות מעסקאות שאינן חליפין

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
		א. דמי ביטוח מעסיקים
37,261,338	40,299,259	הכנסות דמי ביטוח ממעסיקים
2,641,386	2,795,231	שיפוי האוצר
<u>39,902,724</u>	<u>43,094,491</u>	
(213,975)	(214,552)	גידול בהפרשה לחובות מסופקים
<u>39,688,749</u>	<u>42,879,938</u>	
		ב. דמי ביטוח לא שכירים
3,926,112	3,986,124	הכנסות דמי ביטוח מלא שכירים
211,088	212,301	שיפוי האוצר
<u>4,137,200</u>	<u>4,198,425</u>	
33,720	(106,042)	שינוי בהפרשה לחובות מסופקים
<u>4,170,920</u>	<u>4,092,383</u>	

באורים לדוחות הכספיים

באור 20 – הכנסות מעסקאות שאינן חליפין (המשך)

ג. דמי ביטוח בריאות

על פי סעיף 15 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי התשנ"ד 1994 גובה המוסד מהמבוטחים דמי ביטוח בריאות בדרך שבה הוא גובה דמי ביטוח לאומי, ומעבירם לקופות החולים.

(1) דמי ביטוח בריאות על פי דיווחים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
17,479,378	18,744,790
2,272,229	2,378,920
19,751,607	21,123,710
(75,765)	(155,194)
19,675,842	20,968,516

דמי ביטוח בריאות ממעסיקים
דמי ביטוח בריאות מלא שכירים

בניכוי הוצאות הפרשה לחובות מסופקים

(2) גביית דמי ביטוח בריאות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
17,740,214	18,642,337
2,247,567	2,389,465
1,923,636	1,994,377
6,130	5,871
21,917,547	23,032,050

דמי ביטוח בריאות ממעסיקים
דמי ביטוח בריאות מלא שכירים
דמי ביטוח בריאות מתשלומי גמלאות
דמי ביטוח בריאות לפי סעיף 58

(3) הקצבה לסל הבריאות לקופות החולים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
21,917,547	23,032,050
2,344,898	2,450,639
109,588	115,160
16,860	17,171
11,500	11,500
(2,482,846)	(2,594,470)
19,434,701	20,437,580

גביית דמי ביטוח בריאות
ניכויים על פי חוק:
עלות מחלות קשות
השתתפות בהוצאות מינהל
מד"א בגין שרותי נט"ן
מימון מועצת הבריאות

באורים לדוחות הכספיים

באור 20 – הכנסות מעסקאות שאינן חליפין (המשך)

ג. דמי ביטוח בריאות (המשך)

(4) השלמת סל וקרן לפצועי נפגעי תאונות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
19,707,905	22,910,192
452,509	492,135
<u>20,160,414</u>	<u>23,402,327</u>

השלמת סל בריאות - משרד הבריאות
קרן לפיצועי נפגעי תאונות

על פי סעיף 13(א)(5) לחוק ביטוח בריאות ממלכתי התשנ"ד 1994 מימון עלות סל הבריאות לקופות החולים מושלם מתקציב המדינה כפי שיקבע מידי שנה בחוק התקציב השנתי. ההקצבה כאמור מועברת על ידי משרד הבריאות באמצעות המוסד לביטוח לאומי, המקצה את ההקצבה לקופות החולים.

באור 21 – הכנסות מהעברות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
7,787,337	9,382,743
2,856,429	3,545,576
558,364	721,624
5,375,569	6,227,935
3,288,987	2,835,604
11,528	8,114
499,070	637,789
1,500,559	1,917,648
556,896	707,831
837,104	1,063,990
<u>23,271,843</u>	<u>27,048,854</u>

השתתפות תקציב המדינה

א. מהקצבות אוצר המדינה על פי סעיף 32 לחוק

7,787,337	9,382,743	זקנה ושארים
2,856,429	3,545,576	נכות כללית
558,364	721,624	סיעוד
5,375,569	6,227,935	אימהות
3,288,987	2,835,604	ילדים
11,528	8,114	הענקות מטעמי צדק
499,070	637,789	פשיטת רגל
1,500,559	1,917,648	אבטלה
556,896	707,831	תאונות
837,104	1,063,990	נכות מעבודה
<u>23,271,843</u>	<u>27,048,854</u>	

ג. אודות אופן חישוב הקצבת האוצר בהתאם לתיקון 168 לחוק, ראה באור 21(ג).

באורים לדוחות הכספיים

באור 22 – הכנסות מימון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
7,642,495	7,834,698
(422,491)	467,953
1,160,095	7,996,199
32,044	25,355
<u>8,412,143</u>	<u>16,324,205</u>

מריבית על השקעות באיגרות חוב
מהפרשי הצמדה על השקעות באיגרות חוב
שערוך איגרות חוב לפי שווי הוגן
מריבית בנק, עמלות וריבית מוסדות, נטו

באור 23 – הכנסות אחרות, נטו

א. הרכב:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
768,502	942,606
32,925	45,440
969	992
<u>802,396</u>	<u>989,038</u>

פיצוי צד שלישי (ב. להלן)
תאגיד בפרוק (ג. להלן)
רווח הון ואחרים

ב. (1) פיצוי צד שלישי - הכנסות, לפי סעיף 328 לחוק, מחברות ביטוח ואחרים, בגין פיצוי על גמלה ששולמה למבוטח. ראה גם באור 25.

(2) במסגרת חוק ההסדרים לשנת 2008 אושר תיקון מספר 102 לחוק הקובע כי המוסד לביטוח לאומי לא יהיה רשאי לתבוע לפי סעיף 328 את המדינה או את מערכת הבריאות הציבורית ומנגד יעביר אוצר המדינה למוסד מידי שנה סכום הקבוע לגבי אותה שנה בלוח טז' לחוק. הסכומים הנקובים בלוח טז' יעודכנו ב-1 בינואר מדי שנה לפי השינוי במדד. בשנת הדוח כלולה הכנסה מאוצר המדינה בגין סעיף 328 בסך של כ- 168 מיליוני ש"ח.

ג. תאגיד בפרוק - הכנסות לפי סעיף 192 לחוק, ממעסיקים בגין תשלומים ששולמו ע"י המוסד לעובדיהם, או בגינם, לאחר פשיטת רגל של המעביד, בניכוי הפרשה לחובות מסופקים בסך של כ- 235 מיליוני ש"ח (שנה קודמת - 304 מיליוני ש"ח).

באור 24 – גמלאות ותשלומים אחרים

א. הרכב:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
53,452,172	58,644,282
10,795,653	11,557,616
304,291	165,886
<u>64,552,116</u>	<u>70,367,784</u>

גמלאות
תשלומים בעין
תשלומים אחרים על פי חוק

באורים לדוחות הכספיים

באור 24 - גמלאות ותשלומים אחרים (המשך)

ב. פיצול לפי ענפים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
25,585,717	26,925,806
12,595,692	13,490,690
5,820,407	6,332,258
4,565,887	5,027,987
32,972	37,241
6,774,676	7,449,128
5,758,275	7,805,459
3,067,767	3,116,370
330,012	163,028
20,711	19,817
<u>64,552,116</u>	<u>70,367,784</u>

זקנה ושארים
נכות כללית
סיעוד
נפגעי עבודה
נפגעי תאונות
אמהות
ילדים
אבטלה
פשיטת רגל ופרוק תאגיד
הענקות מטעמי צדק

באור 25 - תמיכות

א. הוצאות בגין תמיכות על פי הקרנות המיועדות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
128,969	106,794
36,149	41,531
8,033	13,871
5,681	8,418
27,352	17,171
<u>206,184</u>	<u>187,785</u>

פיתוח שירותים לנכים
קידום תוכניות סיעוד
מפעלים מיוחדים
מנוף לנפגעי עבודה
פיתוח שרותים לילדים בסיכון

ב. פיצול לפי ענפים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
557	(500)
126,983	113,860
36,149	41,531
5,681	8,417
(2)	4,605
35,670	19,488
1,146	384
<u>206,184</u>	<u>187,785</u>

זקנה ושארים
נכות כללית
סיעוד
נפגעי עבודה
אמהות
ילדים
אבטלה

באורים לדוחות הכספיים

באור 26 – גידול בקרנות הביטוח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
*69,629,100	(238,300)
9,495,000	45,651,100
4,210,700	3,727,800
8,026,800	6,563,200
<u>91,361,600</u>	<u>55,703,800</u>

זקנה ושארים
נכות כללית
נפגעי עבודה
סיעוד

באור 27 – שכר עבודה ונלוות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,062,230	1,130,966
288,834	365,624
<u>1,351,064</u>	<u>1,497,590</u>
(295,000)	(294,662)
<u>1,056,064</u>	<u>1,202,928</u>

שכר ונלוות
הפרשה לזכויות עובדים בגין פרישה

בניכוי - השתתפות גורמי חוץ

באור 28 – הנהלה וכלליות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
142,635	160,792
157,588	156,963
96,958	101,898
80,310	53,031
161,850	198,790
<u>639,341</u>	<u>671,474</u>
(139,598)	(131,953)
<u>499,743</u>	<u>539,521</u>

אחזקת מחשב
שכר דירה ואחזקת מבנים
פחת
משרדיות
אחרות

בניכוי - השתתפות גורמי חוץ

* הוצג מחדש, ראה באור 2'יח'

באורים לדוחות הכספיים

באור 29 - צדדים קשורים

1. ממשלת ישראל

תקן חשבונאות ממשלתי מספר 6 - "דוחות כספיים מאוחדים והטיפול החשבונאי בישויות נשלטות" מגדיר את המושג שליטה וקובע את המבחנים הנדרשים על מנת להגדיר שליטה בין ישויות. החל משנת 2007 יושרו מבחנים אלו ועל פיהם הוגדר המוסד כ"ישות נשלטת" למטרת דיווח כספי בדוחות הכספיים של ממשלת ישראל.

תקן חשבונאות ממשלתי מספר 20 - "גילוי בדבר צדדים קשורים" קובע את דרישת הגילוי בקשר לקיומם של יחסים עם צדדים קשורים כאשר קיימת שליטה, וכן גילוי של מידע בדבר עסקאות בין הישות לבין צדדים קשורים לה.

א. מהות יחסים

1) תשלומי גמלאות מכח סעיף 9 לחוק, הסכמים וחוקים שונים:

החזר תשלומי גמלאות -

המוסד מבצע תשלומי גמלאות שאינן נכללות בחוק הביטוח הלאומי. תשלומים אלו ממומנים על ידי אוצר המדינה ומשרד הבטחון. גמלאות אלה אינן נחשבות כגמלאות גבייתיות ועל כן לא מופיעות בדוחות על הביצוע הכספי.

השתתפות בהוצאות הנהלה וכלליות -

על פי הוראות סעיף 9(ב) לחוק נושאת הממשלה בחלק יחסי מהוצאות הנהלה וכלליות שהיו בפועל, כאשר סכום זה נאמד על יסוד חלוקת ההוצאות המנהליות לכל ענפי הביטוח, על פי שיעור השתתפות מחוייבת הממשלה בהוצאות שיש למוסד על בסיס מצטבר.

תביעות שיבוב על פי סעיף 328 -

תיקון 102 לחוק הביטוח הלאומי קובע כי החל משנת 2008 המוסד לא יהיה רשאי לתבוע את המדינה או את מערכת הבריאות הציבורית לפי סעיף 328 ומנגד יעביר אוצר המדינה למוסד, מידי שנה, סכום הקבוע לגבי אותה שנה בלוח טז' לחוק.

2) השתתפות תקציב המדינה -

סעיף 32 לחוק מחייב את אוצר המדינה להשתתף בתקציב המוסד לביטוח לאומי בכל ענפי הביטוח.

3) דמי ביטוח הכנסות משיפוי -

על פי הוראות סעיף 32(ג) לחוק משפה אוצר המדינה את המוסד בגין הפחתת דמי ביטוח, כפי שנקבעה בסעיף 338 לחוק, בשיעורים הקבועים בחוק מסך כל התקבולים שגבה המוסד ממעסיקים ומלא שכירים.

4) איגרות חוב של ממשלת ישראל -

המוסד משקיע את יתרות הכספים באיגרות חוב מסדרות מיוחדות המונפקות עבורו על ידי בנק ישראל. האיגרות המונפקות הן משני סוגים: האחת בריבית קבועה והשנייה בריבית משתנה.

באורים לדוחות הכספיים
באור 29 – צדדים קשורים (המשך)

1. ממשלת ישראל (המשך)
 ב. יתרות עם ממשלת ישראל

31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(416,940)	(201,664)
16,324	14,967
1,215,200	1,217,757
814,584	1,031,060
(155,618)	(233,532)
1,160,833	797,987
1,005,215	564,455
(36,047)	(42,320)
243,699,000	261,590,000

תשלומים מכח סעיף 9 והסכמים שונים:

משרד האוצר
 משרד הבטחון
 סכומים לקבל

השתתפות תקציב המדינה:

משרד האוצר - בגין הקצבות אוצר
 חלק האוצר בכיסוי סכום החסכון בענף ילדים

משרד האוצר - בגין שיפוי האוצר

איגרות חוב של ממשלת ישראל

ד. עסקאות עם ממשלת ישראל

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
23,271,843	27,048,854
2,641,386	2,795,231
211,088	212,301
26,124,317	30,056,386
8,380,099	16,298,850
168,878	168,372
8,548,977	16,467,222
220,614	215,121
104,397	96,333
325,011	311,455

הכנסות מעסקאות שאינן חליפין:

הכנסות מהעברות
 מדמי ביטוח מעסיקים
 מדמי ביטוח לא שכירים

הכנסות מעסקאות חליפין:

הכנסות מימון
 הכנסות אחרות

השתתפות בהוצאות:

שכר עבודה ונלוות
 הנהלה וכלליות

2. הטבות לאנשי מפתח ניהוליים

7,025	6,267	שכר ונלוות לאנשי מפתח ניהוליים (באלפי ש"ח)
12	11	מספר האנשים אליהם מתייחסים השכר והנלוות

באורים לדוחות הכספיים

באור 30 – מגזרים

א. המוסד פועל ומדווח למינהלת המוסד על בסיס ענפי ביטוח הנכללים בחוק הביטוח הלאומי: זקנה ושארים, נכות כללית, סיעוד, נפגעי עבודה, אמהות, ילדים, אבטלה, אחרים - נפגעי תאונות, פשיטת רגל ופירוק תאגיד והענקות מטעמי צדק.

בראש כל ענף (לעניין תשלומי הגמלאות) כאמור לעיל, עומד מנהל אשר אחראי על התפעול השוטף. האחריות הכוללת (לעניין תשלומי הגמלאות) על הענפים הנ"ל הינה של סמנכ"ל גמלאות.

גביית ההכנסות של המוסד מדמי ביטוח הינה באחריות סמנכ"ל גבייה וביטוח.

מידע אודות מגזרים אלה משמש את הגוף מקבל החלטות ומינהלת המוסד, כבסיס להערכת ביצועי העבר של המוסד בהשגת מטרותיו ולצורך קבלת החלטות בדבר הקצאות עתידיות של משאבים.

באורים לזוחות הכספיים
באור 30 - ממורים (המשך)

א. הכנסות, הוצאות ותנועה בנכסים נטו לפי ענפי הביטוח:
א. הכנסות לפי ענפי ביטוח

הכנסות אחרות, נטו	הכנסות אחרות, נטו	הפרשי הצמודה	רביית	השתתפות תקציב המדינה	דמי ביטוח	הענף
סל"כ הכנסות	סל"כ הכנסות	הפרשי הצמודה	רביית	השתתפות תקציב המדינה	דמי ביטוח	הענף
33,846,052	15,179	147,764	4,998,662	9,382,743	19,301,704	זקנה ושארים
10,891,886	187,958	3,459	117,277	3,545,576	7,037,616	נכות כללית
1,861,894	(1,588)	4,359	147,809	721,624	989,690	סיעוד
7,444,374	739,168	4,307	146,046	1,063,990	5,490,863	נפמעי עבודה
1,748,604	2	17,101	579,926	707,831	443,744	נפמעי תאונות
10,596,862	42	7,502	254,398	6,227,935	4,106,985	אמהות
20,990,063	2,760	281,949	9,560,862	2,835,604	8,308,888	ילדים
2,977,533	69	(1)	(47)	1,917,648	1,059,864	אבטלה
954,769	45,447	1,503	50,980	637,789	219,050	פשיטת רגל ופירוק תאגיד
22,381	1	10	339	8,114	13,917	הענקיות מטעמי צדק
91,334,418	989,038	467,953	15,856,252	27,048,854	46,972,321	סל"כ

באורים לדוחות הכספיים
באור 30 - ממזרים (המשך)

א. הכנסות, הוצאות ותנועה בנכסים נטו לפי ענפי הביטוח:
א2. הוצאות לפי ענפי ביטוח (לפי עדכון קרנות הביטוח)

הענף	גמלאות ותמיכות	תשלומים בעין ועפ"י חוק	חובות אבודים	הוצאות שטר, הנהלה וכלליות	סר"כ הוצאות
זקנה ושארית	26,556,421	354,361	14,525	351,706	27,277,013
נכות כללית	11,796,740	1,850,260	(42,450)	552,446	14,156,996
סיעוד	168,066	6,205,504	219	11,073	6,484,862
נפגעי עבודה	4,780,836	246,916	8,651	397,083	5,433,486
נפגעי תאונות	37,140	101	-	4,294	41,535
אמהות	4,400,988	3,053,004	(260)	73,411	7,527,143
ילדים	7,810,095	1,391	13,461	120,191	7,945,138
אבטלה	3,105,152	11,964	(362)	119,159	3,235,913
פשיטת רגל ופרוק תאגיד	163,008	-	20	12,214	175,242
הענקות מטעמי צדק	19,818	-	-	872	20,690
סר"כ	58,838,264	11,723,501	(6,196)	1,742,449	72,298,018

באורים לדוחות הכספיים

באור 30 – מגזרים (המשך)

א. הכנסות, הוצאות ותנועה בנכסים נטו לפי ענפי הביטוח:

א3. עודד/גרעון לפי ענפי הביטוח

הענף	עודד לפי ערכון קרנות הביטוח וזכויות עובדים	תנועה בקרנות הביטוח	גידול בזכויות עובדים	גרעון שוטף לשנת 2017	גרעון מצטבר ליום 31 בדצמבר 2016	העברות בין ענפים	גרעון מצטבר ליום 31 בדצמבר 2017	סך"כ
זקנה ושארים	6,644,090	238,300	(75,051)	6,807,339	(330,723,982)	-	(323,916,643)	
נכות כללית	(3,147,186)	(45,651,100)	(117,925)	(48,916,211)	(155,966,940)	2,997,000	(201,886,151)	
סיעוד	(4,599,230)	(6,563,200)	(23,738)	(11,186,168)	(30,558,873)	4,084,000	(37,661,041)	
נפגעי עבודה	2,091,013	(3,727,800)	(80,125)	(1,716,912)	(50,940,053)	-	(52,656,965)	
נפגעי האונות	1,707,983	-	(913)	1,707,070	8,424,565	-	10,131,635	
אמהות	3,085,401	-	(15,681)	3,069,720	2,294,062	-	5,363,782	
ילדים	13,070,617	-	(25,692)	13,044,925	152,162,267	(5,737,000)	159,470,192	
אבטלה	(232,908)	-	(25,472)	(258,380)	1,440,786	(1,344,000)	(161,594)	
פשיטת רגל ופירוק תאגיד	782,144	-	(2,616)	779,528	501,470	-	1,280,998	
הענקות מטעמי צדק	1,890	-	(201)	1,689	3,913	-	5,602	
	19,403,814	(55,703,800)	(367,414)	(36,667,400)	(403,362,785)	-	(440,030,185)	

באורים לדוחות הכספיים
באור 30 – מגזרים (המשך)

4א. פירוט התנועה בותרות הענפים ליום 31 בדצמבר 2017

תחנת נכסי הענף ליום 31 בדצמבר 2017	יתרת נכסי הענף ליום 31 בדצמבר 2017	גידול מצטבר ליום 31 בדצמבר 2017	קורות הביטוח	הפרישה לזכויות עובדים	תחנת נכסי הענף ליום 31 בדצמבר 2017	תחנת נכסי הענף ליום 31 בדצמבר 2016	תחנת נכסי הענף ליום 31 בדצמבר 2017	תחנת נכסי הענף ליום 31 בדצמבר 2016
83,164,086	(323,916,643)	405,986,700	1,094,029	76,519,996	76,519,996	76,519,996	76,519,996	זקנה ושארים
160,123	(201,886,151)	200,506,400	1,539,874	310,309	310,309	310,309	310,309	נכות כללית
(194,946)	(37,661,041)	37,201,500	264,595	320,284	320,284	320,284	320,284	סיעוד
3,486,330	(52,656,965)	55,181,700	961,595	1,395,317	1,395,317	1,395,317	1,395,317	נפגעי עבודה
10,150,360	10,131,635	18,725	18,725	8,442,377	8,442,377	8,442,377	8,442,377	נפגעי תאונות
5,642,588	5,363,782	278,806	278,806	2,557,187	2,557,187	2,557,187	2,557,187	אמהות
160,292,224	159,470,192	822,032	822,032	152,958,607	152,958,607	152,958,607	152,958,607	ילדים
(115,436)	(161,594)	46,158	46,158	1,461,472	1,461,472	1,461,472	1,461,472	אבטלה
1,314,796	1,280,998	33,798	33,798	532,652	532,652	532,652	532,652	פשיטת רגל ופרוק תאגיד
7,560	5,602	1,958	1,958	5,670	5,670	5,670	5,670	הענקות מטעמי צדק
263,907,685	(440,030,185)	698,876,300	5,061,570	244,503,871	244,503,871	244,503,871	244,503,871	סה"כ
263,907,685	19,403,814	-	-	263,907,685	263,907,685	263,907,685	263,907,685	סה"כ

באורים לדוחות הכספיים

באור 30 - מגזרים (המשך)

ב. תקבולים ותשלומים לפי ענפי הביטוח:

ב.1. תקבולים לפי ענפי הביטוח

הענף	דמי ביטוח	השתתפות תקציב המדינה	ריבית	שונים	סה"כ תקבולים לפני הפרשי הצמדה	הפרשי הצמדה	סה"כ תקבולים כולל הפרשי הצמדה
זקנה ושארים	19,257,196	9,504,195	2,489,349	19,207	31,269,947	649,927	31,919,874
נכות כללית	7,020,503	3,591,483	58,398	199,501	10,869,884	15,247	10,885,131
סיעוד	986,542	730,183	73,601	4,467	1,794,793	19,216	1,814,009
נפגעי עבודה	5,472,544	1,063,560	72,723	602,486	7,211,313	18,987	7,230,300
נפגעי תאונות	442,045	720,232	288,771	(194)	1,450,854	75,393	1,526,247
אימהות	4,094,268	6,297,009	126,676	-	10,517,953	33,073	10,551,026
ילדים	8,291,516	2,880,691	4,760,777	21	15,933,005	1,242,959	17,175,964
אבטלה	1,054,404	1,947,119	(24)	-	3,001,500	(6)	3,001,494
פשיטת רגל ופרוק תאגיד	217,711	649,467	25,385	-	892,563	6,628	899,191
הענקות מטעמי צדק	14,045	8,218	169	-	22,432	44	22,476
סה"כ	46,850,774	27,392,157	7,895,825	825,488	82,964,244	2,061,468	85,025,712

באורים לדוחות הכספיים
באור 30 – מצורים (המשך)

ב. תקבולים ותשלומים לפי ענפי הביטוח:
ב.2. תשלומים לפי ענפי הביטוח

הענף	גמלאות ותמיכות	תשלומים בעין ועל פי חוק	חובות אבודים	תשלומי מינהל	סה"כ תשלומים
זקנה ושיארים	26,547,324	351,677	7,369	288,965	27,195,335
נכות כללית	11,703,901	1,851,097	1,582	454,028	14,010,608
סיעוד	169,997	6,167,586	-	91,371	6,428,954
נפגעי עבודה	4,670,812	238,528	1,469	308,484	5,219,293
נפגעי תאונות	36,340	-	-	39,876	39,876
אמהות	4,390,683	3,053,091	165	60,396	7,504,335
ילדים	9,337,825	235	2,090	98,868	9,439,018
אבטלה	3,163,189	16,900	856	98,019	3,278,964
פשיטת רגל ופרוק תאגיד	273,308	-	20	10,042	283,370
הענקיות מטעמי צדק	19,818	-	-	707	20,525
סה"כ	60,313,197	11,679,114	13,551	1,414,416	73,420,278

באורים לדוחות הכספיים

באור 30 – מגזרים (המשך)

ב. תקבולים ותשלומים לפי ענפי הביטוח:

ב3. עודף תקבולים על תשלומים לפי ענפי הביטוח

הענף	עודף (גרעון) לפני תקבולים מהצמדה	עודף (גרעון) תקבולים על תשלומים
זקנה ושארים	4,074,611	4,724,539
נכות כללית	(3,140,723)	(3,125,477)
סיעוד	(4,634,162)	(4,614,946)
נפגעי עבודה	1,992,020	2,011,007
נפגעי תאונות	1,410,978	1,486,371
אמהות	3,013,618	3,046,691
ילדים	6,493,988	7,736,946
אבטלה	(277,465)	(277,470)
פשיטת רגל ופרוק תאגיד	609,193	615,821
הענקות מטעמי צדק	1,906	1,951
סה"כ	9,543,964	11,605,433

באורים לדוחות הכספיים

באור 31 – אירועים לאחר תאריך הדוח על המצב הכספי

בחודשים דצמבר 2017 ועד לחודש פברואר 2018 התקבלו מספר תיקוני חקיקה, ביניהם חוק ההסדרים לשנת 2019, העשויים להשפיע על תקציב המוסד, החל משנת הכספים 2018.

להלן פרוט תיקוני החקיקה העיקריים ואומדן מנהלת המוסד על פעילותו -

אומדן השינוי במונחים שנתיים במיליוני ש"ח

	א. גבייה ודמי ביטוח
	1. תיקון שיעור השתתפות אוצר בסעיף 32(א):
	במסגרת חוק ההסדרים לשנת 2019 תוקן סעיף 32 לחוק הביטוח הלאומי, כך ששיעור הקצבת אוצר המדינה באחוזים מתקבולי המוסד בכל שנת כספים, לפי ענפי ביטוח (הקבועים בלוח י' לחוק), יהיה כדלהלן:
שנת 2018 - 2,333	2018 - 57.16%
שנת 2019 - 1,165	2019 - 55.96%
שנת 2020 - 1,865	2020 - 55.74%
שנים 2021-2023 - 2,015 לכל שנה	2021 - 2023 - 56.04%
שנת 2024 ואילך - 2,515 כל שנה	2024 ואילך - 57.04%

2. הגדלת דמי ביטוח נפגעי עבודה ב-0.1%, בתשלום של מעסיק על שכירים בלבד (ללא עצמאיים), החל מינואר 2019 ובהוראת שעה ל-5 שנים. ניסוח מודל לגביית פרמיה דיפרנציאלית, בטווח שינוע בין 0-0.35%, על בסיס רמת הסיכון של המעסיק. המודל ייבנה על ידי ביטוח לאומי יחד עם האקטואר של רשות שוק ההון והביטוח עד לחודש מאי 2019. תשלום הפרמיה הדיפרנציאלית יהיה שנתי ויעודכן אחת לשנתיים. התחולה היא החל מ-1.1.2019.

ב. הסדרת השיבוב בפיצויי תאונות דרכים בחוק

מוצע לקבוע כי בכל הקשור לתביעות לפי חוק הפיצויים יחול הסדר התחשבנות כולל שבמסגרתו יועבר מידי שנה מחברות הביטוח סכום קבוע שייקבע בתקנות על ידי שר האוצר. כמו כן, מוצע לקבוע כי לגבי תאונות דרכים שהתרחשו לאחר 1 בינואר 2014 ועד 31 בדצמבר 2018 ואשר טרם הוגשה לגביהן תביעה או דרישה למוסד, יקבע סכום כולל חד פעמי שיש להעביר למוסד.

באורים לדוחות הכספיים

באור 31 – אירועים לאחר תאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

**אומדן השינוי
במונחים שנתיים**

50 מיליון ש"ח ב-
2018 ועליה עד לכ-
470 מיליון ש"ח ב-
2021

8 מיליון ש"ח ב-2018
ו-13 מיליון ש"ח בכל
שנה לאחריה.

ג. גמלאות

1. גמלת סיעוד -

1.1 שינוי ברמות גמלת הסיעוד - קביעת 6 רמות סיעוד במקום 3 רמות הקיימות כיום, שיוחלו בשלוש פעימות החל מחודש נובמבר 2018. הרמה הנמוכה תאפשר 3 אופציות:
- גמלה כספית של 1,379 ש"ח בחודש
- שירותי סיעוד בעין של 5.5 יחידות שירות (עם אפשרות להמרת חלק מהיחידות בכסף)
- מימוש 9 יחידות שירות בשירותים הנוספים בחוק (מרכזי יום, לחצן מצוקה ועוד)
ברמות 2-6 תינתנה גמלאות בשיעור 10-30 יחידות שירות שבועיות. ברמות 3-6 תהיה הבחנה בשיעורי הגמלאות בין מעסיקי מטפלות ישראליות לבין מעסיקי מטפלות זרות, כך שהעסקת מטפלת ישראלית תזכה בגמלאות גבוהות יותר.
ברמות 2-6 ברירת המחדל תינתן בעין, אך תהיה אפשרות להמרת עד כשליש מהקצבה בכסף.
תוספת השעות תחול על מאגר המבוטחים הקיים ואילו הזכאים החדשים יכנסו למתווה החדש.
במתווה החדש, סיעודיים בודדים יעלו באופן אוטומטי לרמת הסיעוד הבאה ביחס לרמת התלות שלהם.
בני 90 ומעלה שיקבלו 6 נקודות תלות - יועלו לרמה הרביעית
עיוורים שייכנסו לקצבת הסיעוד לרמה 1 יועלו אוטומטית לרמה 2.

1.2 אי הפחתת גמלה לזכאים מבקשי החמרה

2. גמלת זקנה ושארים -

הקדמת פעימות תוספת ותק בזקנה:

2.1 בחוק ההסדרים בשנים 2017-2018 נערך שינוי בשיטת חישוב תוספת הותק בקצבת זקנה, כך שחישוב הותק ייעשה החל משנת הביטוח הראשונה ולא כפי שנהוג היום החל בשנה ה-11. השינוי הוחל ב-4 פעימות בין השנים 2017 ועד שנת 2020.
בחוק ההסדרים לשנת 2019 תוקן החוק כך שיוקדמו שתי הפעימות שנותרו משנים 2019-2020 לשנים 2018-2019.

2.2 העלאת קצבת הזקנה לנכה בעקבות תיקון החקיקה לנכים

בשנת 2018 ישולמו תוספות עבור הקדמה של 5 שנות תוספת ותק בעלות של כ-715 מיליון ש"ח.

כ-218 מיליון ש"ח לאוכלוסייה הקיימת.

3. גמלת נכות כללית -

העלאת סכום הקצבה, תשלום קח"נ אחיד לכולם, העלאת הדיסריגארד.

בשנת 2018 תגדל קצבת הנכות וכן ישולם קח"נ אחיד לכל מקבלי הקצבה. כמו כן, מועלה הדיסריגארד לנכים העובדים. סך העלות של התיקון היא כ- 2.3 מיליארד ש"ח בשנה.

הדו"ח של האקטואר
ליום 31 בדצמבר 2017

המוסד לביטוח לאומי

דין וחשבון של האקטואר של המוסד לביטוח לאומי ליום 31 בדצמבר 2017

בהתאם לסעיף 31 (א) בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995, אני מגיש את הדין וחשבון של האקטואר של המוסד (להלן דו"ח האקטואר), לשם צירופו למאזן ודין וחשבון הכספי לשנת 2017 המוגש על ידי מינהלת המוסד למועצה ולשר. אני מודה לכל צוות לשכת האקטואר, רמי דניאל שלום, מיכאל טסיס, נחמה מושניק ויעקב גזית על עבודתם המסורה שאפשרה את הכנת הדו"ח.

מוטי פרנקל

האקטואר של המוסד

ירושלים, 3 ביוני 2018

המוסד לביטוח לאומי
לשכת האקטואר

הדו"ח השנתי של האקטואר לשנת 2017

התוכן

<u>עמוד</u>	<u>פרק</u>
2	-1 הקדמה
3	-2 זכאים לגמלה
4	-3 התחייבויות בגין זכויות עובדים
7	-4 התחייבויות בגין זכויות עובדים: הערות שלא מופיעות בביאור
8	-5 קרנות הביטוח
10	-6 קרנות הביטוח: הערות שלא מופיעות בביאור
10	-7 הערות לגבי התרשימים
12	-8 הסבר ללוחות
14	-9 סיכום
15	-10 תרשימים
17	-11 לוחות

1 - הקדמה

- א. החוק אינו מגדיר את תוכנו של דו"ח האקטואר. נכון להיום דו"ח האקטואר המצורף לדו"ח הכספי כולל בין היתר, תיאור של הנחות היסוד, השיטות האקטואריות והבסיסים הטכניים שעל פיהם חושבו סעיפי הדיווח האקטואריים שבדו"ח הכספי: זכאים לגמלא, התחייבויות בגין זכויות עובדים וקרנות הביטוח.
- ב. מאחר והמידע הנ"ל מופיע בתוך הביאורים בדו"ח הכספי החלטתי השנה להעתיק את הביאורים הרלוונטיים במלואם לדו"ח האקטואר. זאת כדי לשמור על עקביות התיאור מצד אחד ולהקל על קוראי דו"ח האקטואר למצוא את כל המידע האקטוארי במקום אחד ולא להפנות אותם למקומות אחרים. בנושאים מסוימים הוספתי הערות שלא הובאו בביאורים (בעבר המידע היה רשום בדו"ח האקטואר מחדש בפורמט קצת אחר).
- ג. דו"ח האקטואר מציג מספר תרשימים המבהירים נקודות מסוימות המופיעות בדו"ח הכספי.
- ד. דו"ח האקטואר מציג חלק מהנתונים המופיעים בדו"ח הכספי בצורה שנותנת תמונה קצת יותר רחבה. בפרט, דו"ח האקטואר כולל לוחות המראים נתונים של פעילות המוסד ב-10 השנים האחרונות, הן ברמת הסה"כ והן ברמה ענפית המאפשרים להסתכל על מגמות והתפתחות על פני השנים. מעבר לסכומים (תקבולים, תשלומים וכו') הלוחות גם כוללים יחסים, כגון עודף התקבולים על התשלומים כאחוז מהתשלומים, שניתן להיעזר בהם בהבנת המגמות.
- ה. בשלב זה תוכן דו"ח האקטואר השנתי נגזר במידה רבה מהדו"ח הכספי ולכן הוא אינו מביא תיאור מלא של מצבו האקטוארי של המוסד. למרות שמבט אחורה והתבוננות במגמות היסטוריות מרחיבה את התמונה מעבר להסתכלות על המצב של המוסד נכון להיום בלבד, עדיין יש תמונה רחבה יותר של צופה פני עתיד שאינה באה לידי ביטוי בדו"ח האקטואר השנתי.
- ו. המקום הראוי ביותר לראות את התמונה הכוללת של מצבו האקטוארי של המוסד הוא הדין וחשבון האקטוארי המלא (להלן "הדו"ח האקטוארי המלא") המפורסם על ידי המוסד כל שלוש שנים. הדו"ח האקטוארי המלא מתייחס לכל התשלומים, התקבולים ומצב הנכסים של המוסד בעתיד למשך עשרות שנים, ומתחשב בין היתר בתחזיות דמוגרפיות וכלכליות של אוכלוסיית מדינת ישראל וגם לוקח בחשבון את ההשפעות העתידיות של שינויי החקיקה – דברים שאינם באים לידי ביטוי במלואם בדו"ח האקטואר השנתי.

2 - זכאים לגמלה, ללא גמלאות עומדות לפירעון (ביאור 13 בדו"ח הכספי)
א. הרכב:

31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
308,600	318,200
895,400	986,400
956,800	1,061,200
472,000	477,700
11,700	11,700
376,600	332,500
506,600	542,300
984,500	874,200
8,800	9,600
4,521,000	4,613,800

זכאויות לגמלה לפי ענפים

308,600	318,200	זקנה ושארים
895,400	986,400	נכות כללית
956,800	1,061,200	נפגעי עבודה
472,000	477,700	אמהות
11,700	11,700	ילדים
376,600	332,500	אבטלה
506,600	542,300	סיעוד
984,500	874,200	פשיטת רגל
8,800	9,600	נפגעי תאונות
4,521,000	4,613,800	

ב. הזכאויות לגמלה מחושבות עבור תביעות שהוגשו בגין שנת הדוח והשנים הקודמות לה, אשר טרם שולמו עד לתאריך הדוח על המצב הכספי, וכן עבור אומדן תביעות שטרם הוגשו אולם תיווצר בגינן זכאות לתקופה שלפני תאריך הדוח על המצב הכספי.

ג. החישובים והאומדנים נקבעו על בסיס הערכה אקטוארית שנתית המבוצעת על ידי אקטואר המוסד, על בסיס הנחות יסוד כפי שנקבעו על ידי מינהלת המוסד.

ד. הזכאויות חושבו לקצבאות המשולמות על פי החוק בלבד ואינם כוללים גמלאות הממומנות על ידי אוצר המדינה על פי סעיף 9 וסעיף 284 לחוק ועל פי חוקים אחרים.

ה. הזכאויות מחושבות בהתבסס על הנתונים, השיטה וההנחות כמתואר להלן -

ו. בסיסים לעריכת נתונים -

נתונים על תשלומי הגמלאות - בעיקר תשלומי גמלאות אשר שולמו בשנת הדוח עבור זכאות בגין שנת הדוח ובגין שנים שקדמו לה.

ז. השיטה -

הזכאויות חושבו בהתאם לשיטת "המשולש" לפיה מחשבים משקלים לשעורי התשלומים הרטרואקטיביים.

ח. הנחות יסוד:

(1) הערכת ההתחייבות מבוססת על נתונים וחישובים סטטיסטיים של שיעור התשלומים הרטרואקטיביים שיהיו אחרי תאריך הדוח עבור זכאויות בגין שנת הדוח ובגין שנים שקדמו לה.

(2) ההתחייבויות כוללות אומדן של תביעות שטרם הוגשו למוסד אך מתייחסות לשנת הדוח או לשנים שקדמו לה.

3 - התחייבויות בגין זכויות עובדים (ביאור 16 בדו"ח הכספי)

א. הרכב :

31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
47,300	52,800
5,844,700	6,209,200
<u>5,892,000</u>	<u>6,262,000</u>

התחייבויות בגין סיום יחסי עובד מעביד (1)
התחייבויות בגין פנסיה תקציבית (2)

(1) התחייבויות בגין סיום יחסי עובד מעביד:

31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
43,000	48,000
4,300	4,800
<u>47,300</u>	<u>52,800</u>

בשל פיצויי פיטורים
בשל ימי מחלה

בהתאם לחוקי העבודה וההסכמים הקיימים, מכוסות רוב התחייבויות המוסד בגין פיצויי פיטורים, על ידי הפקדות שוטפות לקופות הגמל (כהגדרתן בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005, הכוללות את קרנות הפנסיה, קופות הביטוח וקופות הגמל לתגמולים ולפיצויים, להלן "קופות גמל"), מתוקף סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג-1963.

סכומי הצבירה בקופות הגמל הינם על שם העובד. קופות הגמל מקבלות על עצמן את חבות המוסד הנובעת מהסכמי העבודה ומשחררות את המוסד מתשלומים נוספים, על החלק הרלוונטי של ההתחייבויות.

(2) התחייבויות בגין פנסיה תקציבית:

31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
3,369,200	3,269,000
2,475,500	2,940,200
<u>5,844,700</u>	<u>6,209,200</u>
2016	2017
מספר זכאים	מספר זכאים
1,654	1,470
1,678	1,847
<u>3,332</u>	<u>3,317</u>

עובדים פעילים
גמלאים מקבלי קצבה

עובדים פעילים
גמלאים מקבלי קצבה

3 – התחייבויות בגין זכויות עובדים (המשך)

ב. התחייבויות בגין סיום יחסי עובד מעביד ובגין פנסיה תקציבית:

התחייבויות המוסד כוללות את ההתחייבויות הבאות:

- (1) התחייבויות בגין השלמת פיצויי פיטורין לעובדי המוסד שהסדר הפנסיה החל לגביהם אינו הסדר פנסיה תקציבית.
- (2) התחייבויות לפי חוק שירות המדינה (גמלאות) (נוסח משולב), תש"ל-1970 (להלן "חוק הגמלאות"), מחושבות בהתבסס על הנתונים, השיטה וההנחות כמבואר בסעיף ג' להלן.
ההתחייבויות שחושבו הן לקבוצות הבאות:
 - (א) ההתחייבויות לקצבה עתידית בשל עובד פעיל וכן ההתחייבות לקצבת שארים וקצבה בשל מצב בריאות לקוי בשל עובד כאמור.
 - (ב) ההתחייבויות לקצבה עתידית בשל עובד אשר פרש לקצבה בשל מצב בריאות לקוי וכן ההתחייבויות לקצבת שארים בשל עובד כאמור.
 - (ג) ההתחייבויות לקצבה בשל גמלאי אשר זכאי לקצבת פרישה לפי חוק הגמלאות ופרש מעבודתו עד ליום 31 בדצמבר 2017 וכן ההתחייבויות לקצבת שארים בשל גמלאי כאמור.
 - (ד) ההתחייבויות לקצבאות שארים של עובד או גמלאי שנפטר עד ליום 31 בדצמבר 2017.

ג. בסיסים לעריכת נתונים:

- (1) נתונים -
 - (א) נתוני שכר ופנסיה - נתוני השכר והפנסיה אשר שימשו להערכת ההתחייבויות לעובדים הם בעיקר נתוני המשכורת והקצבאות של חודש דצמבר 2017, בתוספת החלק היחסי של התשלומים השנתיים.
 - (ב) עובדים שאינם בפנסיה תקציבית - חושבה ההתחייבות להשלמת פיצויים בשיעור של 2.33% מהשכר החודשי לכל שנת עבודה, עבור כל העובדים שאינם בפנסיה תקציבית לכל תקופת העבודה. חישוב ההתחייבות האמורה נעשה מטעמי שמרנות, שכן אין מחויבות להשלמה כאמור בשל נסיבות שונות של סיום עבודה.
 - (ג) חקיקה בנושא ניכוי תשלומים משכרו של עובד וגיל פרישה - בפרק ט"ז בחוק התוכנית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004), תשס"ג-2003, נקבע כי לגבי מעביד אשר הסדר הפנסיה החל לגבי עובדים, או חלק מהם, הוא במסלול פנסיה תקציבית, ינכה המעביד תשלומים בשיעור של 2% מהמשכורת הקובעת המשולמת לעובד או לנושא משרה.
בחוק גיל פרישה תשס"ד - 2004, נקבע כי גיל פרישת חובה יועלה בהדרגה מגיל 65 לגיל 67 לגברים ולנשים. בהתאם לכך, תוקן חוק הגמלאות, כך שגיל פרישת חובה לעובד מדינה שונה בהתאם לאמור.

3 - התחייבויות בגין זכויות עובדים (המשך)

ג. בסיסים לעריכת נתונים (המשך)

(ד) שינוי מנגנון עדכון המשכורת הקובעת - ביום 14 ביולי 2009 התקבל בכנסת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), תשס"ט-2009, אשר כולל תיקוני חקיקה לחוק הגמלאות (להלן: תיקון לחוק הגמלאות). עיקרו של תיקון החקיקה הינו שינוי שיטת עדכון המשכורת הקובעת, כך שהמשכורת כאמור תעודכן אחת לשנה, בהתאם לשיעור עליית מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

(2) שיטה - ההערכות נעשו לפי שווי הוגן ובשיטת Projected Unit Credit.

(3) הנחות היסוד - המוסד משתמש באותן הנחות הנלקחות על ידי משרד האוצר בחישוב ההתחייבויות ממשלת ישראל בגין זכויות עובדים של עובדי המדינה, בדוחותיה הכספיים, כמפורט להלן:

(א) כללי - החישוב נערך בהנחה שהעובדים ימשיכו בעבודתם עד למועד פרישתם לפי ניסיון העבר. חישוב ההתחייבויות נערך על פי הוותק הפנסיוני שצבר הזכאי עד למועד הדוח הכספי ולפי שכר עתידי צפוי ובהנחה שהעובד יפרוש לפנסיית זקנה, במועד בו יתמלאו תנאי זכאותו על בסיס שיעורים של פרישות מוקדמות לפנסיה לפי גיל ומין. שיעורים אלה מבוססים על המספר היחסי של עובדים שפרשו לפנסיה בעבר.

(ב) ריבית ההיוון - שיעורי הריבית בהם נעשה שימוש בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות הינם וקטור ריביות של אגרות תלוש אפס (Zero - Coupon - חסרות סיכון וצמודות למדד). וקטור ריביות האמור התקבל מחברת מרווח הוגן בע"מ.

(ג) לוחות חיים וגריעה - נעשה שימוש בלוחות חיים וגריעה ולנוסחת קצב הירידה בשיעורי התמותה, בהתאם לחוזר פנסיה של אגף שוק ההון, ביטוח וחסכון שמספרו 2017-3-6.

(ד) שיעור גידול השכר הכללי:

- עובדים פעילים - נעשה שימוש בגורמי התקדמות השכר במודל האוצר. הגורמים נוצרו בהתאם למחקר שכר שביצע האוצר לאחרונה על אוכלוסיית עובדי המדינה בשנים 2011-2016.
- גמלאים מקבלי קצבה - גידול של 0% לשנה בפנסיית הגמלאי (וזאת בהתאם להסכם שנחתם באפריל 2008 ואושר בחוק ביולי 2009).

(ה) ההתחייבויות המדויקות של המוסד לקצבה יודעו רק במועד פטירת העובד והגמלאי אשר יהיו המבוטחים האחרונים או שאריהם. עד לאותו מועד ניתן רק להעריך את ההתחייבויות באמצעות הנחות יסוד לגבי אירועים עתידיים שאינם וודאיים והמשפיעים על רמת הקצבאות שישולמו, מועד תחילת התשלום של כל קצבה עתידית ואורך תקופת התשלום של כל קצבה. הנחות אלו נבחנות מעת לעת ומעודכנות על בסיס נתונים עדכניים.

(ו) חלקו של משרד האוצר במימון ההתחייבויות: חלקו של משרד האוצר במימון התחייבויות המוסד לפנסיה, פיצויי פיטורין ומחלה חושב על פי השיעור של השתתפותו בהוצאות הנהלה וכלליות ונרשם במסגרת נכסי המוסד.

4 - התחייבויות בגין זכויות עובדים: הערות שלא מופיעות בביאור

- א. ההתחייבויות עבור זכויות עובדים חושבו על ידי משרד האוצר (להלן "האוצר") בעזרת המודל האקטוארי שברשותו. האוצר העביר את הנתונים והחישובים ללשכת האקטואר של המוסד (להלן "הלשכה") כדי שהמוסד יבדוק ויבצע התאמות לפי הצורך. הנתונים שהתקבלו מהאוצר נבדקו על ידי אנשי הצוותים של אגף החשבונות ומחלקת השכר של המוסד ונמצאו תקינים.
- ב. הלשכה ביצעה התאמות שיצרו הפרשים מסוימים בין ההתחייבויות המופיעות בדוחות הכספיים של ממשלת ישראל בגין זכויות עובדים של המוסד, לעומת ההתחייבויות המופיעות בדו"ח הכספי של המוסד. לדוגמה, ההתחייבות עבור פדיונות ימי מחלה אינה מתקבלת מהאוצר והלשכה הוסיפה הפרשה זו להתחייבויות המוסד. מצד שני, החישובים של האוצר כוללים 1% דמי ניהול המבטאים הוצאות מנהליות, ובהתאם להנחיות של מינהלת המוסד הלשכה ניכתה את ההוצאות מההתחייבויות. ההתחייבות המותאמת שחשבה הלשכה מופיעה בדו"ח הכספי של המוסד.
- ג. יש להדגיש שהתחייבות עבור זכויות עובדים כוללת התחייבות גם עבור פעילים ולא רק עבור מקבלי גמלאות. המדיניות החשבונאית של המוסד לגבי התחייבות זאת היא כשל גוף עסקי רגיל (לעומת זאת מדיניות המוסד לגבי חישוב קרנות הביטוח היא להתחשב רק במקבלי קצבאות).
- ד. כאמור בביאור, הנחות לגבי שיעורי התקדמות שכר העובד, שיעורי פרישה מוקדמת של העובד ושיעורי עזיבה של העובד סופקו על ידי האוצר לפי מין, גיל וותק והתבססו על ניסיון העבר של עובדי מדינה. בחוסר מידע ספציפי לגבי עובדי המוסד, השתמשתי בהנחות האוצר המעודכנות של עובדי מדינה, הן לגבי השיעורים הנ"ל והן לגבי הנחות אחרות.
- ה. בשנת 2017 רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון פרסמה חוזר פנסיה שמספרו 2017-3-6. בין השאר, לוחות התמותה עודכנו בחוזר. האוצר מסר ללשכה שעדכון לוחות התמותה הגדיל את ההתחייבות של המוסד עבור פעילים בפנסיה תקציבית בכ- 29 מיליוני ₪ (לפני התאמות הלשכה).
- ו. ההתחייבות בגין זכויות עובדים אינה כוללת: התחייבות לזכאים לגמלא ("רטרו"), IBNR והתחייבות בשל ימי חופשה בגין סיום יחסי עובד מעביד.
- ז. הנני מאשר כי ההתחייבות עבור זכויות עובדים ליום 31/12/2017 חושבה על פי שיטות אקטואריות מקובלות ואופן החישוב היה עקבי לאופן החישוב בעבר. היקף ההתחייבות של המוסד לקצבה ולזכויות אחרות בעד כלל עובדיו וגמלאיו, כפי שמוצג בדו"ח הכספי, משקף הערכה סבירה, בהתחשב, בין השאר, במגבלות הנוגעות לטיב הנתונים הזמינים בעת עריכת החישוב, ולמגבלות בקשר לבחינת חלק מההנחות שבבסיס החישוב.

5 - קרנות הביטוח (ביאור 17 בדו"ח הכספי)

31 בדצמבר		הרכב:	א.
2016	2017		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
406,225,000*	405,986,700	זקנה ושארים	
154,855,300	200,506,400	נכות כללית	
51,453,900	55,181,700	נפגעי עבודה	
30,638,300	37,201,500	סיעוד	
<u>643,172,500</u>	<u>698,876,300</u>		

ב. קרנות הביטוח הן אומדני התחייבויות של ענפי הביטוח בסוף שנת הדיווח כלפי אלה מהמבוטחים או תלוייהם, שלגביהם נוצרה עד יום הדוח על המצב הכספי עילה לזכאות ואף אם טרם הוגשה בקשה לגמלה.

הקרנות אינן כוללות את התחייבויות המוסד הנובעות מהגמלאות אשר המוסד יהיה חייב לשלם למבוטחים שב"תהליך הרכישה" של הגמלאות. מאידך, אין הדוח על המצב הכספי כולל בצד הנכסים את ההכנסות מדמי ביטוח אשר המבוטחים יהיו חייבים לשלם בעד השנים שלאחר תאריך הדוח.

קרנות הביטוח מתייחסות לענפים: זקנה ושארים, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד המוגדרים על ידי המוסד כענפים ארוכי מועד. המוסד אינו נוהג לחשב קרנות בענפים אחרים.

ג. קרנות הביטוח נקבעו על בסיס הערכה אקטוארית על ידי אקטואר המוסד, כאשר הנחות היסוד נקבעו על ידי מינהלת המוסד. הקרנות מחושבות בהתבסס על הנתונים, השיטה וההנחות כמתואר בסעיפים ד-ח להלן.

ד. בסיסים לעריכת הנתונים- החישובים נעשו, בענפים מסוימים, על נתונים פרטניים (SERIATIM) עבור כל מבוטח ובענפים אחרים על נתונים מקובצים. כמו כן נערך חישוב לגבי מבוטחים או תלוייהם שזכאים לקצבה ביום הדוח על המצב הכספי, אף אם טרם הגישו בקשה לקצבה (I.B.N.R - Incurred but not reported). החישוב נערך על פי סכום הקצבה העומד לזכות המבוטח או התלוי ביום הדוח על המצב הכספי, תוך התאמה לשינוי בסכום הקצבה המעודכן נכון למועד החישוב. (במידה וחל שינוי בסכום הקצבה למועד החישוב).

ה. השיטה - קרנות הביטוח חושבו לפי שיטת השווי ההוגן.

* הוצג מחדש, ראה באור 2'ח'.

5 - קרנות הביטוח (המשך)

1. ההנחות האקטואריות העיקריות אשר היו את הבסיס לחישוב קרנות הביטוח:
- (1) ריבית ההיוון - שיעורי הריבית בהם נעשה שימוש בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות הינם וקטור ריבית של אגרות תלוש אפס (Zero Coupon חסרות סיכון וצמודות למדד). וקטור ריביות כאמור התקבל במוסד מחברת מרווח הוגן בע"מ. השינוי בוקטור הריביות הביא לגידול בקרנות הביטוח של כ-19 מיליארד ש"ח בשנת 2017 (בשנת 2016 6 מיליארד ש"ח).
- (2) לוחות התמותה והגריעה ששימשו בבסיס החישוב הינם:
- (א) בענף זקנה ושארים ובתת ענף תלויים של ענף נפגעי עבודה - נעשה שימוש בשיעורי התמותה שהיוו את הבסיס ל"חלופה הבינונית" מתוך שלוש החלופות "בתחזית אוכלוסיית ישראל עד שנת 2065" שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס) במאי 2017 (להלן "התחזית החדשה"). שיעורי תמותה אלו כוללים שיפורים עתידיים בתוחלת החיים. לצורך חישוב קרנות הביטוח בענפים הנ"ל בדו"ח הכספי לשנת 2016 נעשה שימוש בשיעורי תמותה שנגזרו מ"החלופה הבינונית" בפרסום של הלמ"ס "תחזיות אוכלוסייה לישראל לטווח ארוך: 2009-2059" ממרץ 2012 (להלן "התחזית הקודמת"). שיעורי תמותה בתחזית החדשה גבוהים במידה משיעורי תמותה בתחזית הקודמת בפרט לגבי נשים. כמו כן, המעבר לבסיס של התחזית החדשה הביא לקיטון בקרן ביטוח זקנה ושארים של כ-33 מיליארד ש"ח (כ-8% ביחס לקרן ההתחלתית לפי ההצגה מחדש).
- (ב) בענף נפגעי עבודה (פרט לתת ענף תלויים) - נעשה שימוש בלוחות גריעה ששימשו לדו"ח האקטוארי המלא ליום 31.12.2013.
- (ג) בענף נכות כללית - נעשה שימוש בלוחות תמותה של מקבלי קצבת נכות כללית, המבוססים על מחקר שנערך בלשכת האקטואר בשנת 2011.
- (ד) בענף סיעוד - נעשה שימוש בלוחות גריעה ששימשו לדו"ח האקטוארי המלא ליום 31.12.2013.

2. שינויי חקיקה:

- (1) קצבאות נכים (תיקון מספר 200 לחוק המל"ל)
- קרן הביטוח בענף נכות כללית חושבה לפי החקיקה החדשה בגין קצבאות נכים שנכנסה לתוקף ביום 1 במרס 2018. החקיקה הגדילה את קצבאות נכות כללית בצורה מהותית והביאה לגידול בקרן ביטוח של כ-35 מיליארד ש"ח (כ-23% ביחס לקרן ההתחלתית). נלקח בחשבון את האלמנטים שלהלן מהחקיקה החדשה:
- הגדלת קצבת הנכים לכלל זכאי קצבת נכות כללית ב-470 ש"ח לחודש.
 - איחוד הקח"ן (קצבה חודשית נוספת) לכלל בעלי 100% אי יכולת השתכרות לתוך בסיס הקצבה, וייצובו ל-451 ש"ח לחודש.
 - הגדלת קצבת השר"מ (שירותים מיוחדים) לרמות של 112% ו-188% ב-200 ש"ח לחודש.
 - תוספת של 235 ש"ח לחודש, לכל מי שעבר מקצבת נכות כללית לקצבת אזרח ותיק בגובה נכות, עד למרס 2018.
 - תוספת עתידית לקצבה, כך שהקצבה החודשית המלאה לא תפחת מ-3,700 ש"ח לחודש לאחר פעימה עתידית שתכנס לתוקף לא מאוחר מיום 1 בינואר 2022.

5 - קרנות הביטוח (המשך)

(2) חוק ההסדרים 2019 עבר בכנסת במרס 2018, וכלל בין השאר:

(א) רפורמה בסיעוד - על פי חוק ההסדרים 2019, נקבעו 6 רמות סיעוד במקום 3 הרמות היום. הרפורמה תחול ב-3 פעימות (נובמבר 2018, ינואר 2020 וינואר 2021) וצפויה להגדיל גמלאות סיעוד לזכאים ותיקים. זכאים ותיקים פירושו, זכאים שהצטרפו למערכת סיעוד לפני כניסת הרפורמה לתוקף, דהיינו שהצטרפו לפני נובמבר 2018. קרן הביטוח בענף סיעוד חושבה על פי הערכה של מינהל המחקר במל"ל באשר לעלות תוספת גמלאות סיעוד לזכאים ותיקים בכל פעימה ופעימה. סעיף זה בחוק ההסדרים הביא לגידול בקרן ביטוח סיעוד של כ-3 מיליארד ש"ח (כ-10% ביחס לקרן ההתחלתית).

(ב) הקדמת פעימות תוספת ותק בזקנה - בחוק ההסדרים 2017-2018, נערך שינוי בשיטת חישוב תוספת הותק בקצבאות זקנה ושארים, כך שחישוב הותק ייעשה החל משנת הביטוח הראשונה. השינוי הוחל ב-4 פעימות בין השנים 2017 עד 2020. על פי חוק ההסדרים 2019, תוקן החוק כך שיוקדמו שתי הפעימות שנותרו משנים 2019-2020 לשנים 2018-2019. הקדמת הפעימות הגדילה את קרן ביטוח זקנה ושארים בכ-1 מיליארד ש"ח, השפעה שאינה מהותית ביחס לקרן ההתחלתית.

להלן שתי הפעימות לאחר ההקדמה:

- 1.1.18 תוספת ותק לאחר אכשרה 4 שנים (ישולם רטרו)
- 1.1.19 תוספת ותק החל מהשנה הראשונה

ח. לעניין בחינה מחדש של מדיניות המוסד באשר לאופן חישוב הקרנות בכלל ענפי הביטוח ראה באור 2יא'.

6 - קרנות הביטוח: הערות שלא מופיעות בביאור

בהערכת קרן הביטוח לענף סיעוד התשלומים העתידיים כוללים צפי לגידול ריאלי בשכר מאחר והם בעיקר תשלומים לנותני שרות. הונח שחברות ספקי שרות יעלו את התעריפים בהתאם לגידול ריאלי בשכר של 0.5% לשנה. הנחה זו נלקחה מהדו"ח האקטוארי המלא, והיא מבוססת על מחקר שערך מינהל המחקר של המוסד על בסיס ניתוחים היסטוריים של שינויי שכר בין השנים 1988-2014.

7 - הערות לגבי התרשימים

א. **תרשים 1** מציג את הנתונים המאזניים, יתרת הנכסים הקיימים וקרנות הביטוח (לפי הכללים החשבונאיים שנקבעו לסעיפי דיווח אלו בדו"ח הכספי) בצורה של תזרימים עתידיים.

(1) התרשים מציג הערכה של התשלומים העתידיים (בעיקר הקצבאות) בגין ארבעת הענפים עבור אוכלוסיית מקבלי קצבאות הקיימת ליום המאזן, במונחים ריאליים. הערך המהוון של התשלומים הנ"ל מהווה את קרנות הביטוח ליום המאזן. התרשים גם מציג את התקבולים העתידיים (הפירעונות לפי לוח הסילוקין ותקבולי הריבית לפי שיעור ריבית מובטח) הנובעים מהאג"חים הקיימות ליום המאזן, במונחים ריאליים. הערך המהוון של התקבולים הנ"ל מהווה את יתרת הנכסים ליום המאזן. הקרנות אינן כוללות את התחייבויות המוסד הנובעות מייחולי המבוטחים לגמלאות שבתהליך הרכישה. וכמו כן יתרת הנכסים לא מתייחסת לתקבולים (פירעונות וריבית) של הנכסים שהמוסד ירכוש בעתיד.

(2) ניתן לראות בתרשים שהתשלומים העתידיים גבוהים בהרבה מהתקבולים העתידיים מהנכסים כבר מתחילת התחזית. ניתן לראות בתרשים שכל שנה סכומי תקבולי הריבית ירדו וזאת מאחר והפירעונות במשך הזמן מקטינות את הנכסים הקיימים. ההצגה בדו"ח הכספי של קרנות הביטוח ויתרת הנכסים לפי הכללים החשבונאיים שנקבעו, משקפת רק חלק מתמונת מצבו הכספי של המוסד. זאת מכיוון שיהיו תקבולים ממקורות אחרים (כגון דמי ביטוח, השתתפות האוצר, וריבית מהשקעות חדשות במידה ויהיה עודף תזרימי להשקיע מחדש). מצד שני יהיו תשלומים עתידיים למקבלי גמלאות חדשים. הדברים הללו ישפיעו על תזרים הנטו העתידי של המוסד ואינם מוצגים בדו"ח הכספי.

(3) בדוח האקטוארי המלא יש התייחסות לכל התקבולים והתשלומים הצפויים בעתיד, ולכן הוא מציג תמונה יותר מקיפה.

ב. בהתאם למדיניות המוסד, יתרת הנכסים וקרנות הביטוח מחושבות לפי שיטת שווי הוגן, כלומר חישוב הערך המהוון של התזרימים העתידיים על פי ווקטור ריביות. תרשימים 2 ו-3 מציגים את ווקטורי הריביות שהיו בשימוש בשנים האחרונות. להלן הסבר להבדל בין ווקטורי הריביות המופיעים בתרשימים 2 ו-3.

(1) **תרשים 2** מציג את הווקטורים השונים לפי שנים לפירעון של אג"חים הממשלתיות בסוף השנים האחרונות שהתקבלו מהספק מרווח הוגן בע"מ. כל ווקטור בתרשים מייצג את התשואה הפנימית של האג"חים הממשלתיות לפי שנים לפירעון (Spot Rates) עבור כל התקופה של האג"ח. לדוגמה, הקו לסוף 2017 מציג נכון לאותו מועד את התשואה השנתית של אג"ח ממשלתי לתקופה של שנה אחת, התשואה השנתית של אג"ח ממשלתי לתקופה של שנתיים, התשואה השנתית של אג"ח ממשלתי לתקופה של שלוש שנים וכן הלאה.

(2) **תרשים 3** מציג את הווקטורים של הריביות העתידיות (Forward Rates) לסוף כל שנת דיווח לכל שנה עתידית בנפרד, אותן ניתן לחשב על בסיס ה-Spot Rates הנ"ל. לדוגמה, הקו לסוף 2017 מציג את התשואה השנתית של אג"ח ממשלתי לתקופה של שנה אחת נכון לאותו מועד, התשואה הצפויה לתקופה של שנה אחת כעבור שנה (קרי בסוף 2018), התשואה הצפויה לתקופה של שנה אחת כעבור שנתיים (קרי בסוף 2019), וכן הלאה. הערכים המהוונים של התזרימים העתידיים בקרנות הביטוח ויתרת הנכסים חושבו בעזרת הריביות העתידיות הנ"ל. בנוסף, התרשים מציג את הפער בריביות בין הווקטור לסוף 2017 והווקטור לסוף 2016.

ג. תרשימים 4-6 מציגים את תוחלת החיים בלידה לפי תחזיות שונות של הלמ"ס לאוכלוסיית מדינת ישראל לטווח הארוך והפער ביניהן.

(1) התרשימים ממחישים את השינוי בהנחת שיעורי התמותה שבוצע השנה בדו"ח הכספי בחישוב קרנות הביטוח כמתואר בביאור קרנות הביטוח (סעיף לוחות התמותה והגריעה ששימשו בבסיס החישוב עבור ענף זקנה ושארים ותת ענף תלויים של ענף נפגעי עבודה).

(2) ניתן לראות שתוחלת החיים בתחזית המעודכנת של הלמ"ס, הנגזרת משיעורי התמותה, נמוכה מתוחלת החיים של התחזית הקודמת, בעיקר לנשים. תוחלת חיים נמוכה מקצרת את תקופת תשלום הקצבאות ולכן עדכון שיעורי התמותה הקטין את קרנות הביטוח לעומת השנה הקודמת.

8 - הסבר ללוחות 0 - 8 בדו"ח אקטואר (ובמיוחד ללוח מס' 0 = סיכום של כל הענפים)

- א. מומלץ לקרוא פרק זה בד בבד עם לוח מס' 0 בחלק האחרון של דו"ח האקטואר.
- ב. הנתונים בשורות א'-ד' מייצגים את מצבו הכספי של המוסד בסוף שנת הדו"ח, והנם "מאזניים". הנתונים בשורות ה'-ג' מייצגים את מצבו הכספי של המוסד במשך שנת הדו"ח ומתייחסים לתזרים המזומנים בתקופה הזאת, והנם "תזרימיים".
- ג. מדיניות לשכת האקטואר היא להציג את הנתונים התזרימיים על בסיס מזומן ולא על בסיס מצטבר (במילים אחרות, לפי "תקבולים" ו"תשלומים" מביאור מגזרים בדו"ח הכספי ולא לפי "הכנסות" ו"הוצאות" במגזרים).
- ד. התוצאות הנן מתמטיות ומבוססות על הסכומים בדוחות הכספיים כפי שנמסרו ללשכת האקטואר. יודגש כי אין לייחס חשיבות יתר לערך המוחלט של המדדים בלוחות, אלא לבחון את השינויים במדדים משנה לשנה, קרי המגמות, אשר יכולים לתת אינדיקציה לגבי ההתפתחות העתידית.
- ה. לוח 0 מסכם את סה"כ ענפי הביטוח של המוסד על ציר הזמן ומטרתו היא הצגת התמונה הכוללת. אך יש להיזהר מלייחס חשיבות לתמונה הכוללת בלבד, ולא לייחס חשיבות לענפים הנפרדים. הגישה לייחס חשיבות לתמונה הכוללת בלבד בעייתית מאחר והיא יוצרת תמונה שמצבו הכספי של המוסד תקין באופן כללי, וגורמת לאי-שימת לב לעובדה שקיימים ענפי ביטוח עם בעיות במצב הכספי ובאיזון שלהם. להלן תיאור לוח 0 (תיאור יתר הלוחות זהה לתיאור לוח 0, אך כל לוח מתייחס לענף נפרד).
- 1) בשורות א' מוצגות יתרות נכסי הענף (מביאור 30 א.4 בדו"ח הכספי) שהן בעיקר "אג"חים מסדרות מיוחדות המונפקות עבור המוסד על ידי משרד האוצר.
 - 2) בשורות ב' בלוחות 0-4 מוצגות קרנות הביטוח (מביאור 30 א.4 בדו"ח הכספי) - כלומר ההתחייבויות לתשלומים עבור אוכלוסיית מקבלי קצבאות הקיימת בענף ליום המאזן. בלוחות 5-8 מופיע אפס מכיוון שאין קרנות ביטוח בענפים שלוחות אלו משקפים.
 - 3) הערכת הנכסים בכל שנה נעשתה לפי שיטה חשבונאית מסוימת. משנת 2009 הערכת הנכסים בוצעה לפי שיטת שווי הוגן במקום ערך מותאם. לפיכך השינויים השנתיים מושפעים בין היתר מהשינויים בווקטור הריביות והשוואה בין השנים יוצרת עיוות מסוימת.
 - 4) ווקטור הריביות משפיע הן על יתרות הנכסים והן על קרנות הביטוח. אך בדרך כלל, השפעתו על קרנות הביטוח תהיה יותר מהותית מאחר ותקופת התזרימים העתידיים של קרנות הביטוח (הקצבאות) ארוכה מזו של האג"חים (פירעונות ותשלומי ריבית).
 - 5) דרך אחת להתייחס ליתרת נכסי הענף היא שנכסים אלו מיועדים למימון התשלומים עבור אוכלוסיית מקבלי קצבאות הקיימת בענף ליום המאזן. לפי הסתכלות זאת ניתן להגדיר גירעון האקטוארי ושעור הכיסוי האקטוארי המופיעים בשורות הבאות בלוח.
 - 6) בשורות ג' מוצגים הגירעונות האקטואריים. הגירעון האקטוארי מוגדר בדו"ח האקטואר השנתי כהפרש בין קרן הביטוח ויתרת נכסי הענף. לפי שיטה החשבונאית של הדו"ח הכספי מדד זה אמור להמחיש את סכום הכסף שחסר בחשבון הענף כשהערך המהווה של התשלומים לזכאים לקצבאות הוא יותר גדול מן הערך המהווה של התקבולים מיתרת נכסי הענף הקיימת (יכולות להיות הגדרות אחרות למונח גירעון האקטוארי).

(7) בשורות ד' מוצגים שיעורי הכיסוי האקטוארי. שיעור הכיסוי האקטוארי מוגדר בדו"ח האקטואר השנתי כיחס בין יתרת נכסי הענף לקרן הביטוח. לפי שיטה החשבונאית של הדו"ח הכספי מדד זה אמור להמחיש את חלק של קרן הביטוח שיש עליו כיסוי מיתרת נכסי הענף הקיימת (יכולות להיות הגדרות אחרות למונח שיעור הכיסוי האקטוארי).

(8) בשורות ה' מוצגים התשלומים כולל מינהל וחובות אבודים (מביאור 30 ב.2 בדו"ח הכספי).

(9) בשורות ו' מוצגים עודפי התקבולים (ללא הפרשי הצמדה) על התשלומים.

(10) בשורות ז' מוצגים היחסים בין העודף השנתי לתשלומים.

(11) בשורות ח' מוצגים תקבולי דמי ביטוח (מביאור 30 ב.1 בדו"ח הכספי). חלק מדמי ביטוח ממומנים ע"י האוצר ("השיפוי") לפי סעיף 32(ג1) לחוק הביטוח הלאומי.

(12) בשורות ט' מוצגים היחסים בין תקבולי דמי הביטוח לתשלומים. מדד זה מבטא את מידת העצמאות הפיננסית של המוסד.

(13) בשורות י' מוצגת השתתפות תקציב המדינה (מביאור 30 ב.1 בדו"ח הכספי). הנתון מבטא את הכנסות המוסד מתקצוב המדינה (ללא "השיפוי" הנכלל בשורות תקבולי דמי הביטוח).

(14) בשורות י"א מוצגים היחסים בין השתתפות תקציב המדינה (ללא "השיפוי") לתשלומים. מדד זה מבטא את מידת ההשתתפות של האוצר באחוזים מהתשלומים.

(15) בשורות י"ב מוצגים היחסים בין השתתפות תקציב המדינה (ללא "השיפוי") לדמי הביטוח. מדד זה מבטא את מידת ההשתתפות של האוצר באחוזים מתקבולי דמי ביטוח.

(16) בשורות י"ג מוצגים תקבולים מריבית (מביאור 30 ב.1 בדו"ח הכספי). חלק לא מבוטל של התקבולים מגיע מריבית על נכסי המוסד.

(17) בשורות י"ד-ט"ו מוצגות ההעברות הבין-ענפיות (מביאור 30 א.4 בדו"ח הכספי). בסה"כ ענפי המוסד הנתון הוא אפס.

(18) בשורות ט"ז מופיעים שיעורי הגידול הריאלי של מספר נתונים משנה לשנה:

א) עבור יתרת נכסי הענף, קרנות הביטוח והגירעון האקטוארי - הנתונים מבטאים באופן מתמטי את השינוי הריאלי מדצמבר של השנה הקודמת עד דצמבר של שנת הדו"ח.

ב) עבור תשלומים ותקבולים - הנתונים מבטאים את השינויים הריאליים המחושבים לפי המדדים הממוצעים של השנה שקדמה לשנת הדו"ח ושל שנת הדו"ח.

1. לוח 0.2017 מרכז את הנתונים עבור שנת הדו"ח לפי ענף. מהשורות עודפי התקבולים על התשלומים (שורה ו'), רואים שהמצב הפיננסי נכון לעכשיו של חלק מהענפים כגון סיעוד, נכות כללית ואבטלה הוא בעייתי. לא מוצגים לוחות נפרדים עבור ענפים הענקות מטעמי צדק ונפגעי תאונות. אבל נתוני הענפים הנ"ל 2017 מופיעים בלוח 0.2017 וגם כלולים בסה"כ של כל הענפים בלוח מס' 0.

א. כאשר מסתכלים על הלוחות של הענפים רואים שישנם ענפים כגון סיעוד, נכות כללית ואבטלה שכבר היום התשלומים שלהם גבוהים מהתקבולים, ומצב זה מתקיים כבר תקופה ארוכה. בענפים אחרים המצב היה דומה, וחל שיפור בעודפי התקבולים על התשלומים בשנתיים האחרונות בעיקר בגלל חוק ההסדרים לשנים 2015-2016 ששינה את אופן חלוקת סה"כ הקצבות האוצר בין הענפים. בחלוקה החדשה כל ענף מקבל הקצבות לפי לוח 'י' לחוק, על חשבון "הקצבת יתר" לענף ילדים שהייתה נהוגה לפני שינוי החוק. למרות השיפור בעודפי התקבולים על התשלומים נכון להיום, יש לזכור שהתמונה המוצגת בדו"ח הכספי אינה שלמה מאחר והיא אינה צופה פני עתיד.

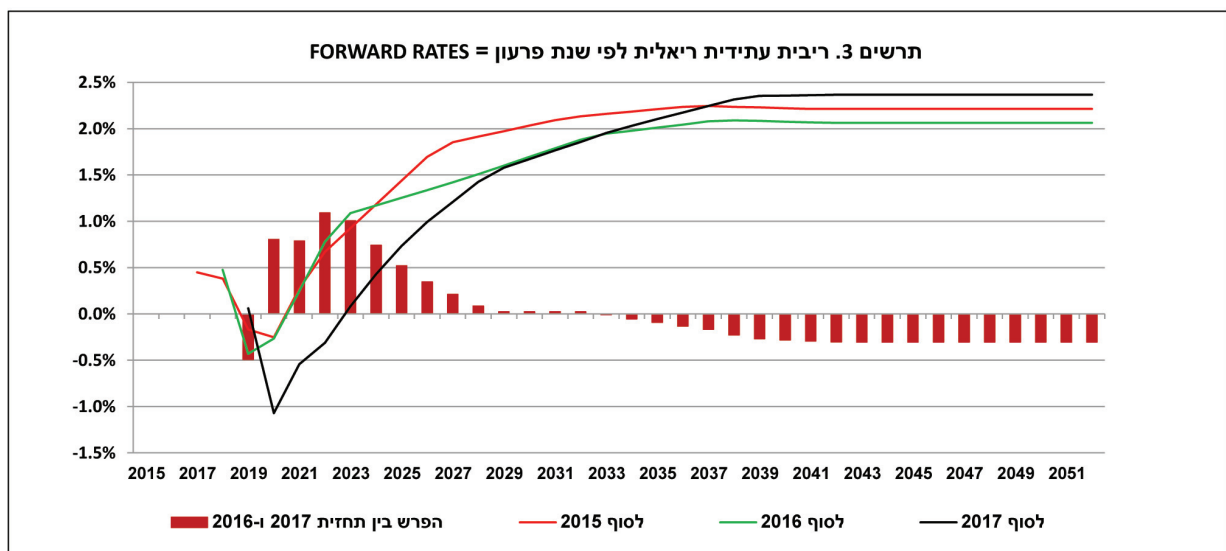
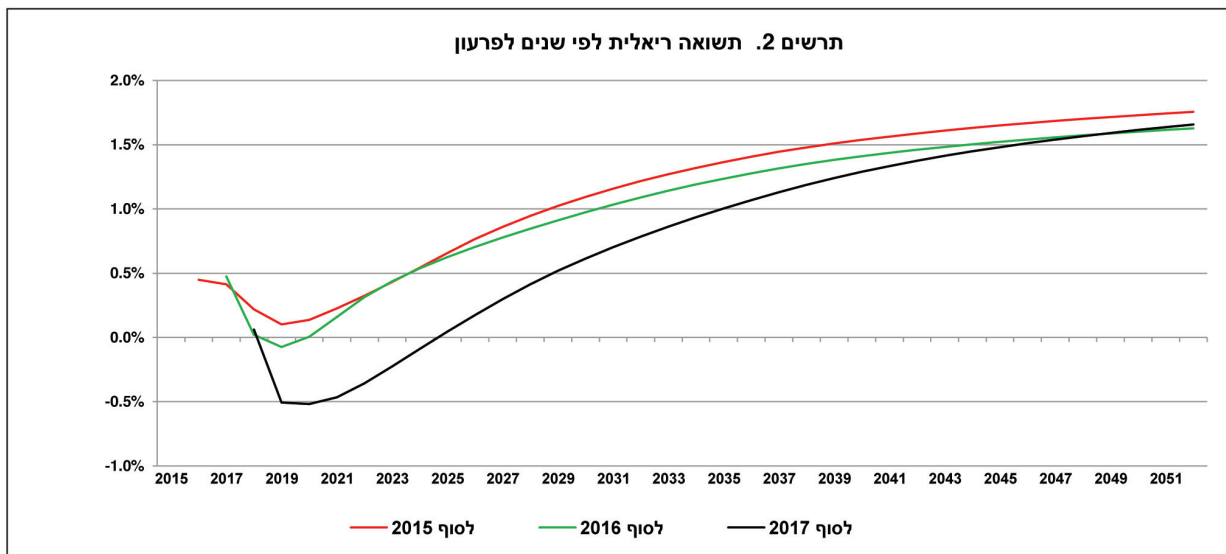
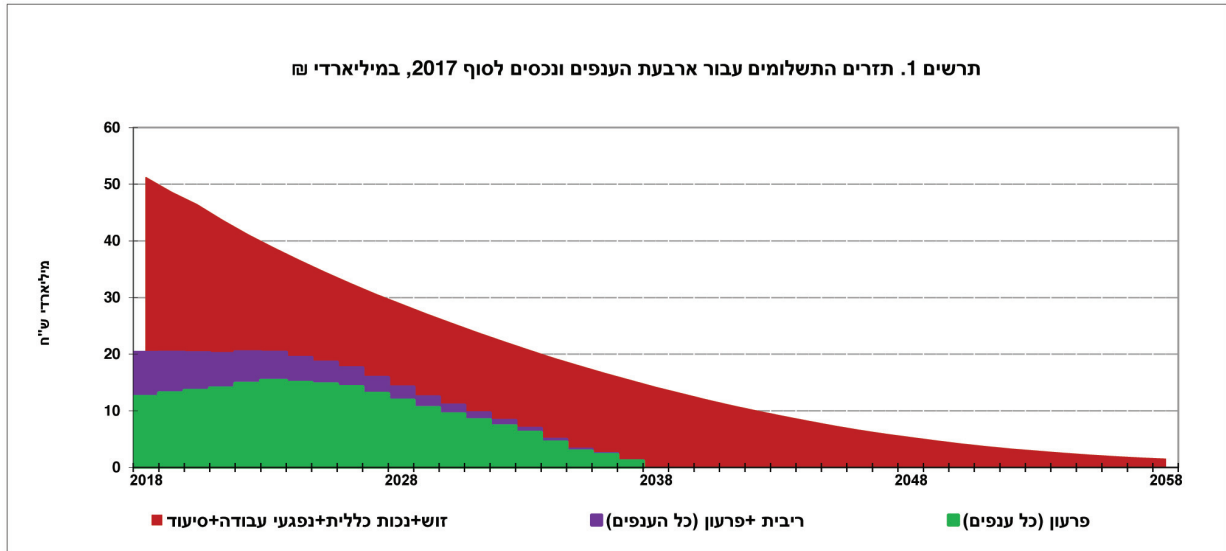
ב. הדו"ח הכספי מציג התחייבויות כגון קרנות הביטוח המשקפות תמונה מצומצמת של תשלומים עתידיים רק בגין מבוטחים שכבר זכאים לקצבאות ביום המאזן, בלי להתייחס לתשלומים עתידיים בגין מבוטחים שאינם זכאים לקצבאות כעת אבל יהיו זכאים בעתיד. כמו כן, הדו"ח הכספי מציג נכסים המשקפים תמונה מצומצמת של תקבולים (פירעונות וריבית) של העודפים שהצטברו עד ליום המאזן, בלי להתייחס לתקבולים עתידיים מדמי ביטוח, הקצבות האוצר ותקבולים מנכסים שהמוסד צפוי לרכוש בעתיד.

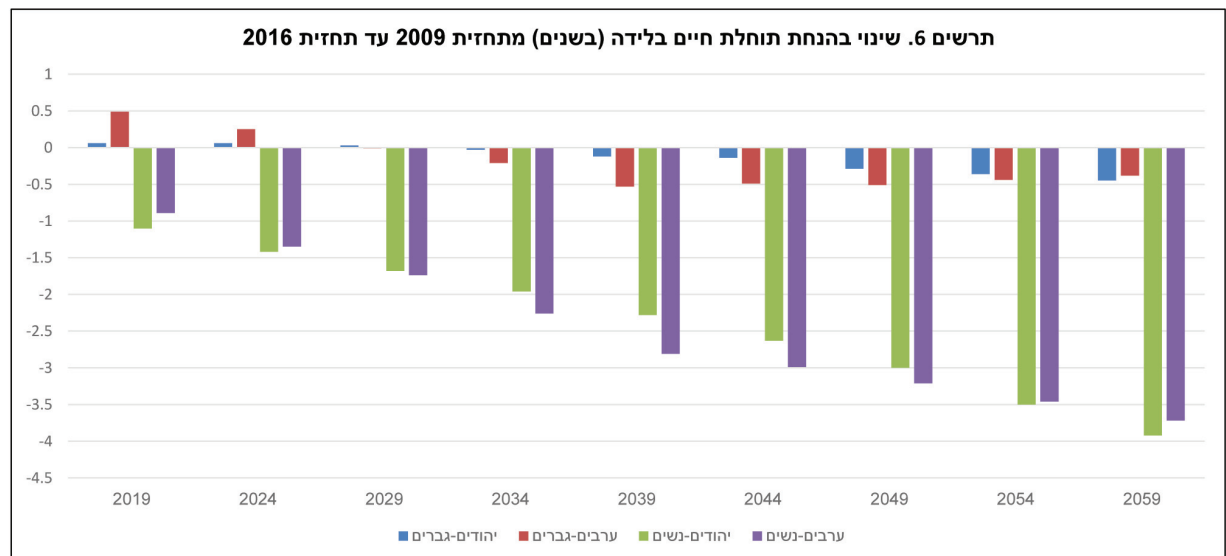
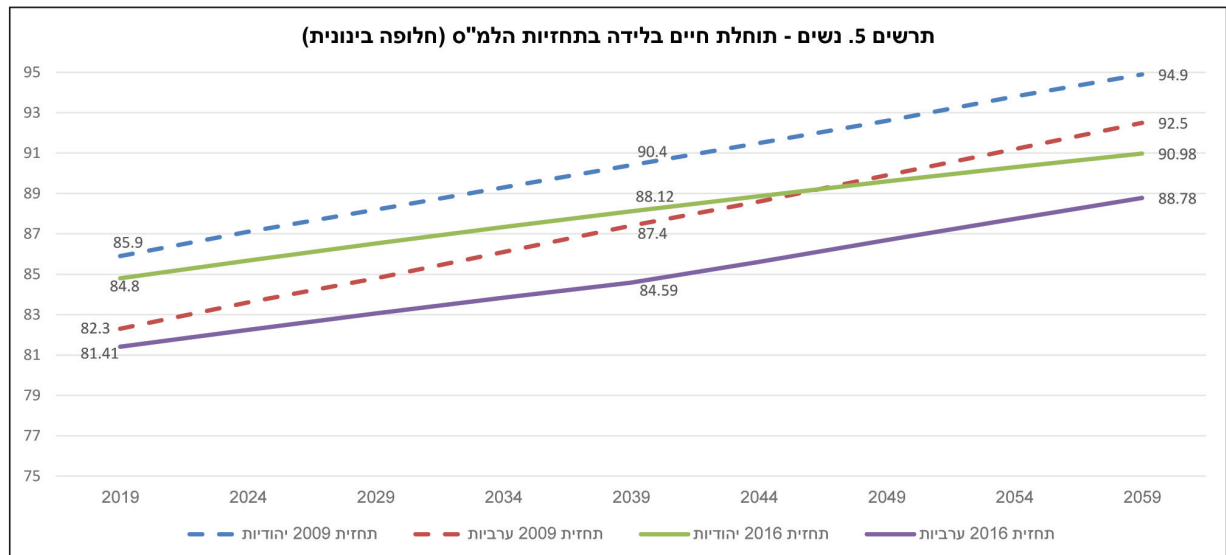
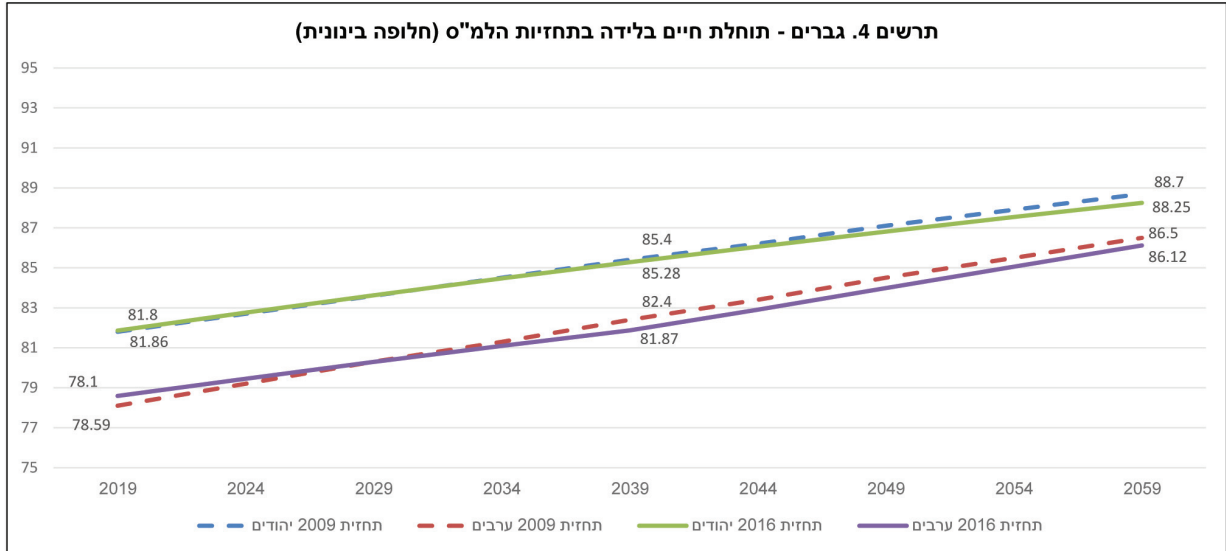
ג. המקום הראוי לניתוח אקטוארי מקיף בנושא מצבו הכספי והקיימות הפיננסית של המוסד הינו הדו"ח האקטוארי המלא המספק בין היתר תחזית עתידית ארוכת טווח, ומתייחס לכל המבוטחים הקיימים היום ולמבוטחים הצפויים לאורך תקופת התחזית. כמו כן, הדו"ח האקטוארי המלא נותן ביטוי לתשלומים של מקבלי קצבאות עתידיים ולתקבולים שהמוסד צפוי לקבל לאורך תקופת התחזית. לפיכך, אין לראות בדו"ח האקטואר השנתי תחליף לדו"ח האקטוארי המלא.

ד. ניתן להתרשם מהדו"ח האקטוארי המלא האחרון¹ שפורסם בינואר 2017 שיש הרבה אתגרים פיננסיים העומדים בפני המוסד הדורשים טיפול ובסופו של דבר אפשר להתמודד אתם אם המוסד והמחוקק יהיו נחושים למצוא את הפתרונות הראויים וליישם.

מוטי פרנקל
אקטואר המוסד לביטוח לאומי

¹ http://www.btl.gov.il/Publications/aktuarria/Documents/2013_Triennial_Report.pdf

טיעוד : רק חלק מולי"ל, נכות כללית : לפי דוחות כספיים

הסכומים באלפי שו"מ

לוח מס' 0

התפתחות ענף הביטוח : טה"כ הענפים

שנת כספים	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
שנת כספים	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
נתונים לטה השנה:										
א. יהרת נכסי הענף	263,907,685	244,503,870	233,051,447	229,697,640	218,627,187	212,843,217	194,467,730	183,519,651	171,328,635	135,709,648
ב. קרן הביטוח=התחייבויות כלפי מקבלי גמלאות בפועל	698,876,300	652,202,300	551,810,900	518,116,100	461,018,900	435,745,200	378,774,100	351,058,000	317,137,000	260,400,700
ג. גרעון אקטוארי=קרן הביטוח בנכרי יהרת נכסי הענף	434,968,615	407,698,430	318,759,453	288,418,460	242,391,713	222,901,983	184,306,370	167,538,349	145,808,365	124,691,052
ד. כיסוי אקטוארי=יהרת נכסי הענף ביחס לקרן הביטוח	38%	37%	42%	44%	47%	49%	51%	52%	54%	52%

נתונים במישור השנה:

ה. תשלומים (כולל מנחל)	73,420,278	66,111,856	62,857,114	59,696,243	57,809,723	55,463,234	51,581,549	48,342,209	44,689,542	39,997,369
ו. עודף המקבילים (ללא הפרשי הצמדה) על התשלומים	9,543,966	10,238,255	5,466,382	3,636,900	4,694,910	4,548,098	6,314,003	3,998,639	5,412,186	8,559,953
ז. עודף המקבילים על התשלומים ב-6% מטה"כ התשלומים	13%	15%	9%	6%	8%	8%	12%	8%	12%	21%
ח. מקבילי דמי ביטוח	46,850,774	44,415,176	41,490,830	38,929,538	36,969,279	34,568,629	33,735,488	31,334,531	28,128,315	27,827,017
ט. הקבילי דמי ביטוח ב-6% מטה"כ התשלומים	64%	67%	66%	65%	64%	62%	65%	65%	63%	70%
י. השתתפות הקניב המדינה	27,392,157	23,586,254	18,462,430	16,026,474	17,140,914	17,274,077	16,426,907	13,508,416	14,867,103	14,205,086
יא. השתתפות הקניב המדינה ב-6% מטה"כ תשלומים	37%	36%	29%	27%	30%	31%	32%	28%	33%	36%
י"ב. השתתפות הקניב המדינה ב-6% מדיני הביטוח	58%	53%	44%	41%	46%	50%	49%	43%	53%	51%
י"ג. המקבילים מורחבת	7,895,825	7,608,919	7,680,742	7,812,470	7,748,010	7,692,908	7,304,114	7,004,748	6,665,721	6,168,658
י"ד. העברה בין-ענפית במישור השנה	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ט"ו. העברה בין-ענפית בסוף השנה	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

ט"ו. גידולים ריאליים שנתונים של :

יהרת נכסי הענף, כולל השפעת העברה בינענפית	7.5%	5.1%	2.5%	5.3%	0.9%	7.7%	3.7%	4.3%	21.5%	7.3%
קרן הביטוח	6.7%	18.4%	7.6%	12.6%	3.9%	13.2%	5.6%	7.8%	17.2%	9.9%
גרעון אקטוארי	6.3%	28.2%	11.6%	19.2%	6.8%	19.0%	7.7%	11.9%	12.5%	12.9%
תשלומים	10.8%	5.8%	6.0%	2.8%	2.7%	5.7%	3.1%	5.3%	8.1%	1.9%
מקבילי דמי ביטוח	5.2%	7.6%	7.3%	4.8%	5.3%	0.7%	4.1%	8.5%	-2.2%	1.2%

הערה: התוצאות הן מתמטיות מבוססות על המספרים המדווחים בדוחות הכספיים.

המספרים האלפי טו נומרינלי

0.2017

לוח מס' 1

מצב ענפי הביטוח לשנת 2017

ענף	נפגעי האובות	העפדות משעמי צדק	פשי"ר	אבטלה	ילדים	אמהות	נפגעי עבודה	נכות פלגית	סיעוד	זקנה ושארים	סה"כ הענפים
נפגעים לטו השנה:											
א. יהרת נכסי הענף	10,150,360	7,560	1,314,796	-115,436	160,292,224	5,642,588	3,486,330	160,123	-194,946	83,164,086	263,907,685
ב. קידו הביטוח=החזרבויות כלפי מקבלי גמלאות בפועל	0	0	0	0	0	0	0	0	37,201,500	405,986,700	698,876,300
ג. גרעון אקטוארי=קידו הביטוח בוטחי יהרת נכסי הענף	-10,150,360	-7,560	-1,314,796	115,436	-160,292,224	-5,642,588	51,695,370	200,346,277	37,396,446	322,822,614	434,968,615
ד. יסוסי אקטוארי=יהרת נכסי הענף ביחס לקידו הביטוח	-	-	-	-	6%	-	6%	0%	-1%	20%	38%

נתונים במשך השנה:

ה. תשלומים (כולל מנהל)	39,876	20,525	283,370	3,278,964	9,439,018	7,504,335	5,219,293	14,010,608	6,428,954	27,195,335	73,420,278
ו. שרדף המקבילים (ללא הפרשי הנמדות) על התשלומים	1,410,978	1,907	609,193	-277,464	6,493,987	3,013,618	1,992,020	-3,140,724	-4,634,161	4,074,612	9,543,966
ז. שרדף המקבילים על התשלומים ב-% מסה"כ התשלומים	3538%	9%	215%	-8%	69%	40%	38%	-22%	-72%	15%	13%
ח. מקבילי דמי ביטוח	442,045	14,045	217,711	1,054,404	8,291,516	4,094,268	5,472,544	7,020,503	986,542	19,257,196	46,830,774
ט. מקבילי דמי ביטוח ב-% מסה"כ התשלומים	1109%	68%	77%	32%	88%	55%	105%	50%	15%	71%	64%
י. השתתפות המקצב המדינה	720,232	8,218	649,467	1,947,119	2,880,691	6,297,009	1,063,560	3,591,483	730,183	9,504,195	27,392,157
יא. השתתפות המקצב המדינה ב-% מסה"כ התשלומים	1806%	40%	229%	59%	31%	84%	20%	26%	11%	35%	37%
יב. השתתפות המקצב המדינה ב-% מדמי הביטוח	163%	59%	298%	185%	35%	154%	19%	51%	74%	49%	58%
יג. הקבילים מריבית	288,771	169	25,385	-24	4,760,777	126,676	72,723	58,398	73,601	2,489,349	7,895,825

י"ד. העברה בקו-ענפית במשך השנה
 ט"ו. העברה בקו-ענפית בסוף השנה

ט"ז. גודלים ריאליים שנתיים של:

יהרת נכסי הענף, בלי השפעת העברה בהענפית	19.8%	32.8%	145.9%	-197.9%	8.4%	119.8%	148.9%	-95.2%	-104.4%	8.2%	7.5%
קידו הביטוח	-	-	-	-	-	-	6.8%	29.0%	20.9%	-2.6%	6.7%
גרעון אקטוארי	19.8%	32.8%	145.9%	-107.9%	4.4%	119.8%	2.9%	29.1%	22.9%	-5.1%	6.3%
תשלומים	10.1%	-4.2%	-15.5%	2.2%	60.6%	9.6%	5.1%	6.5%	8.8%	4.9%	10.8%
מקבילי דמי ביטוח	5.1%	5.2%	5.7%	6.2%	4.7%	5.6%	5.9%	5.3%	5.6%	5.1%	5.2%

הערות: הרוצאות הנז' מתמשכות מבוססת על המספרים המדווחים בהודעות הכספיים.

המכונים באלפי ש"ח נומינלי

שנת כספים	1										
	לוח מס' 1	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
א. יתרת נכסי הענף	51,682,266	64,152,279	68,131,488	70,481,634	75,208,875	74,992,550	75,952,464	73,840,365	76,519,995	83,164,086	76,519,995
ב. קרן הביטוח-החויבויות כלפי מקבלי גמלאות בסת"ל	156,654,000	190,245,500	213,356,800	228,059,700	265,664,900	282,023,000	319,224,000	336,595,900	415,254,800	405,986,700	415,254,800
ג. גזעון אקטוארי=קרן הביטוח בניכוי יתרת נכסי הענף	104,971,734	126,093,221	145,225,312	157,578,066	157,578,066	190,456,025	207,030,450	243,271,536	338,734,805	322,822,614	338,734,805
ד. כספיו אקטוארי=יתרת נכסי הענף בהם לקרן הביטוח	33%	34%	32%	31%	28%	27%	24%	22%	18%	20%	18%

בתונים במשך השנה:

ה. תשלומים (כולל נזחה)	15,045,089	16,487,357	18,144,133	19,598,096	20,908,042	22,138,227	23,699,315	24,804,936	25,852,437	27,195,335	25,852,437
ו. צורך התקבולים (ללא הפרשי הצמחה) על התשלומים	1,970,100	940,627	1,242,672	717,346	-108,816	-692,146	-1,583,363	-2,031,066	2,621,660	4,074,612	2,621,660
ז. צורך התקבולים על התשלומים ב-% מסה"כ התשלומים	13%	6%	7%	4%	-1%	-3%	-7%	-8%	10%	15%	10%
ח. מקבולי דמי ביטוח	12,566,172	12,750,356	14,200,177	15,082,092	15,344,642	15,989,918	16,601,560	17,307,147	18,279,696	19,257,196	18,279,696
ט. מקבולי דמי ביטוח ב-% מסה"כ תשלומים	84%	77%	79%	77%	73%	72%	70%	70%	71%	71%	71%
י. השתמעות הקצב המדינה	2,030,578	2,156,014	2,550,232	2,522,457	2,674,646	2,720,521	2,831,317	2,951,177	2,785,191	9,504,195	2,785,191
יא. השתמעות הקצב המדינה ב-% מסה"כ תשלומים	14%	13%	14%	13%	13%	12%	12%	12%	12%	35%	12%
יב. השתמעות הקצב המדינה ב-% מדמי הביטוח	16%	17%	18%	17%	17%	17%	17%	17%	17%	49%	17%
יג. התקבולים מריבית	2,384,138	2,512,055	2,608,178	2,697,010	2,754,253	2,682,331	2,649,765	2,488,857	2,383,577	2,489,349	2,383,577

י"ד. העברת בוז-ענפית במשך השנה

ט"ו. העברת בוז-ענפית בסוף השנה

י"ז. צדדים ריאליים שנתיים של:

יתרת נכסי הענף, בלי השפעת העברת ביטוח	4.6%	19.5%	3.4%	1.3%	5.0%	-2.1%	1.5%	-1.8%	3.8%	8.2%	3.8%
קרן הביטוח	12.5%	16.9%	9.2%	4.6%	14.6%	4.3%	13.4%	6.5%	23.6%	-2.6%	23.6%
גזעון אקטוארי	16.8%	15.6%	12.2%	6.2%	18.9%	6.8%	17.7%	9.1%	29.2%	-5.1%	29.2%
תשלומים	2.0%	6.1%	7.2%	4.4%	4.9%	4.3%	6.5%	5.3%	4.8%	4.9%	4.8%
תקבולי דמי ביטוח	1.7%	-1.8%	8.4%	2.7%	0.0%	2.6%	3.3%	4.9%	6.2%	5.1%	6.2%

הערות: התוצאות הנון קומפוזיט מבוטאות על המספרים המודווחים בדוחות הכספיים.

רק חלק מלייל

המכונים באלפי שו נומינלי

2

לוח מס' 2

התפתחות ענף הביטוח : סיכור

שנת כספים	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
נתונים לסוף השנה:										
א. יתרת נכסי הענף	-194,946	320,284	82,840	10,773	5,337	0	0	0	-1,092,481	1,057,781
ב. קרד הביטוח=התחייבויות כלפי מקבלי גמלאות בפועל	37,201,500	30,638,300	22,611,500	17,434,500	16,915,300	16,433,800	14,259,300	13,107,000	12,490,000	10,254,500
ג. גזעון אקטוארי=קרד הביטוח בניכוי יתרת נכסי הענף	37,396,446	30,318,016	22,528,660	17,423,727	16,909,963	16,433,800	14,259,300	13,107,000	13,582,481	9,196,719
ד. כיסוי אקטוארי=יתרת נכסי הענף בקרד לקרד הביטוח	-1%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-9%	10%

נתונים במשורר השנה:

ה. השלולים (כולל נזחה)	6,428,954	5,894,386	4,667,295	4,355,308	4,134,500	3,798,294	3,391,394	3,254,667	2,879,047	2,629,862
ו. ענודף התובלנים (ללא הפרשי הצמדה) על השלולים	-4,634,161	-4,185,543	-3,749,432	-3,529,087	-3,360,370	-3,100,157	-2,731,119	-2,813,311	-2,373,671	-2,059,968
ז. ענודף התובלנים על השלולים ב-% מסה"כ השלולים	-72%	-71%	-80%	-81%	-81%	-82%	-81%	-86%	-82%	-78%
ח. מקבולי דמי ביטוח	986,542	931,747	835,368	756,277	701,444	614,813	591,154	529,385	495,476	467,266
ט. השלולים דמי ביטוח ב-% מסה"כ השלולים	15%	16%	18%	17%	17%	16%	17%	16%	17%	18%
י. השתתפות הקצב המדינה	730,183	679,534	0	0	0	0	0	0	0	0
יא. השתתפות הקצב המדינה ב-% מסה"כ השלולים	11%	12%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
יב. השתתפות הקצב המדינה ב-% מולוי הביטוח	74%	73%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
יג. התובלנים מריכבת	73,601	88,982	73,473	65,657	68,449	81,424	66,537	-93,777	8,473	100,786
יד. העברה בין-ענפים במשורר השנה	4,084,000	4,576,000	3,861,000	3,527,000	3,371,112	2,954,298	2,673,242	0	0	2,500,000
ט"ו. העברה בין-ענפים בסוף השנה	0	0	0	0	0	0	0	3,976,952	0	0

ט"ו. יצוילים ריאליים שנתיים של :

יתרת נכסי הענף, כולל השפעת העברה בתעופות	-104.4%	-93.1%	-97.8%	-99.7%	-	-	-	254.6%	-199.4%	-66.7%
קרד הביטוח	20.9%	35.8%	31.0%	3.3%	1.1%	13.4%	6.5%	2.2%	17.2%	7.2%
גזעון אקטוארי	22.9%	34.8%	30.6%	3.2%	1.0%	13.4%	6.5%	-6.0%	42.1%	2.4%
תשלולים	8.8%	27.0%	7.8%	4.8%	7.2%	10.1%	0.7%	10.1%	6.0%	2.7%
מקבולי דמי ביטוח	5.6%	12.1%	11.2%	7.3%	12.4%	2.3%	7.9%	4.0%	2.6%	0.7%

הערות: התוצאות הנוגות מתמשכות מניסוחים על המספרים המודווחים בדוחות הכספיים.

לפי דוחות כספיים

הסכומים באילפי שה נומינלי

3

לוח מס' 3

שנת כספים	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
-----------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

התפתחות ענף הביטוח : נכות כלילת

א. ירתת גבס הענף	10,435,465	9,589,803	86,103,700	94,036,000	103,520,700	116,128,200	122,070,100	136,351,700	145,360,300	154,855,300
ב. קרן הביטוח=המחויבות כלפי מקבלי גמלאות בפועל	70,382,800	86,103,700	86,103,700	94,036,000	103,520,700	116,128,200	122,070,100	136,351,700	145,360,300	154,855,300
ג. גיעון אקטוארי=קרן הביטוח בפניו ירתת גבס הענף	59,947,335	76,513,997	76,513,997	87,386,497	100,088,368	116,128,200	122,078,603	136,190,374	144,974,388	154,544,991
ד. כיסוי אקטוארי=יררת גבס הענף ביחס לקרן הביטוח	15%	11%	7%	3%	0%	0%	0%	0%	0%	0%

הערות: המשיך השנה:

ה. תשלומים (כולל מנחה)	8,250,228	8,892,693	8,892,693	9,650,133	10,086,940	10,769,985	11,347,689	12,122,774	12,666,417	13,127,511
ו. עזרה המקבילים (ללא הפרשי המגדל) על התשלומים	-2,377,945	-2,846,362	-2,846,362	-3,118,620	-3,411,159	-4,070,639	-4,348,652	-4,955,815	-5,187,375	-3,312,330
ז. עזרה המקבילים על התשלומים ב-% משה"כ התשלומים	-29%	-32%	-32%	-32%	-34%	-38%	-39%	-41%	-41%	-25%
ח. הקבולי דמי ביטוח	4,557,506	4,648,479	4,648,479	5,178,366	5,518,416	5,604,272	5,835,808	6,305,627	6,653,022	7,020,503
ט. השתמורת המגדל ב-% משה"כ תשלומים	55%	52%	52%	54%	55%	52%	51%	50%	51%	50%
י. השתמורת הקצבה המגדל ב-% משה"כ תשלומים	605,879	628,911	628,911	791,011	735,411	770,991	778,365	803,157	814,366	2,861,176
יא. השתמורת הקצבה המגדל ב-% משה"כ תשלומים	7%	7%	7%	8%	7%	7%	7%	7%	6%	22%
יב. השתמורת הקצבה המגדל ב-% משה"כ תשלומים	13%	14%	14%	15%	13%	14%	13%	13%	13%	43%
יג. המקבילים מורכבת	542,956	447,981	447,981	326,891	199,366	97,534	85,494	107,285	66,604	58,398
יד. העברה בין-ענפית במשך השנה	3,500,000	0	0	0	0	362,179	4,384,985	4,969,000	5,501,000	3,280,000
טו. העברה בין-ענפית בסוף השנה	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

ט"ו. צדדלים ריאליים שנתיים של:

הכרת גבס הענף, בלי השפעת העברה בנעמפת	-18.2%	-11.6%	-32.5%	-49.5%	-100.0%	-100.1%	-100.1%	-96.7%	-92.2%	-91.6%
קרן הביטוח	6.2%	17.7%	6.4%	7.7%	21.5%	15.8%	11.9%	7.7%	7.7%	6.7%
מיעון אקטוארי	4.9%	22.8%	11.2%	12.1%	30.8%	19.8%	11.8%	7.5%	7.5%	6.9%
תשלומים	1.5%	4.3%	5.7%	1.0%	9.7%	10.8%	6.3%	5.1%	4.2%	6.5%
מקבולי דמי ביטוח	3.0%	-1.3%	8.5%	3.0%	6.4%	4.2%	3.3%	4.8%	6.1%	5.3%

הערות: התיאור הנך המתמשך מבוטאת על המספרים המודווחים בדוחות הכספיים.

הסכומים באלפי ש"ח נומינלי

שנת כספים	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
א. יתרת נכסי הענף	3,486,330	1,395,317	-191,581	36,260	200,456	1,079,970	2,362,728	3,489,186	4,473,657	4,673,828
ב. קרן הביטוח=התחייבויות כלפי מקבלי גמלאות בפועל	55,181,700	51,453,900	47,243,200	45,105,900	40,010,500	37,516,300	32,934,400	30,558,200	28,297,800	23,109,400
ג. גרעון אקטוארי=קרן הביטוח בניכוי יתרת נכסי הענף	51,695,370	50,058,583	47,434,781	45,069,640	39,810,044	36,436,330	30,571,672	27,069,014	23,824,143	18,435,572
ד. כסוי אקטוארי=יתרת נכסי הענף בתום לקרן הביטוח	6%	3%	0%	0%	1%	3%	7%	11%	16%	20%

נתונים לסוף השנה:

מתוכם במשך השנה:

ה. תשלומים (כולל גמלה)	5,219,293	4,952,279	4,943,291	4,702,961	4,421,905	4,074,901	3,739,030	3,539,708	3,330,173	3,040,947
ו. ערוף המקבילים (ללא הפרשי הצמדה) על התשלומים	1,992,020	1,513,974	-22,586	-640,867	-835,884	-1,263,734	-1,139,584	-1,304,417	-1,364,340	-949,264
ז. ערוף המקבילים על התשלומים ב-% מסה"כ התשלומים	38%	31%	0%	-14%	-19%	-31%	-30%	-37%	-41%	-31%
ח. מקבילי דמי ביטוח	5,472,544	5,152,848	4,514,539	3,758,182	3,265,792	2,514,206	2,297,233	1,855,092	1,653,429	1,680,692
ט. מקבילי דמי ביטוח ב-% מסה"כ תשלומים	105%	104%	91%	80%	74%	62%	61%	52%	50%	55%
י. השתתפות הקצבה המודינה	1,063,560	826,112	0	0	0	0	0	0	0	0
יא. השתתפות הקצבה המודינה ב-% מסה"כ תשלומים	20%	17%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
יב. השתתפות הקצבה המודינה ב-% מלמדי הביטוח	19%	16%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
יג. הקבילים מריבית	72,723	15,960	0	0	21,222	75,312	112,234	156,257	203,760	236,494
יד. העברה בין-ענפית במשך השנה	0	0	67,000	454,000	0	0	0	0	0	1,500,000
טו. העברה בין-ענפית בסוף השנה	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
סך הכל	148.9%	-829.8%	-287.4%	-94.4%	-81.8%	-55.0%	-33.7%	-24.0%	-7.9%	-15.1%
יתרת נכסי הענף, כולל השפעת העברה בינענפית	6.8%	9.1%	5.8%	13.0%	4.7%	12.1%	5.5%	5.2%	17.8%	6.0%
קרן הביטוח	2.9%	5.7%	6.3%	13.4%	7.3%	17.3%	10.5%	10.7%	24.4%	3.3%
גרעון אקטוארי	5.1%	0.7%	5.8%	5.9%	6.9%	7.2%	2.1%	3.5%	6.0%	0.0%
תשלומים	5.9%	14.8%	20.9%	14.5%	27.9%	7.6%	19.7%	9.3%	-4.8%	0.9%
מקבילי דמי ביטוח										

ט"ז. גידולים ריאליים שמרניים של :

הערות: התוצאות הנוגעות למשורות מבוטאות על המספרים המודווחים בדוחות הכספיים.

שנת ספירה	הסכומים באלפי נהגים									
	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008

5,642,588	2,557,187	144,278	75,149	-103,834	0	0	0	0	-1,860,764	276,033
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
-5,642,588	-2,557,187	-144,278	-75,149	103,834	0	0	0	0	1,860,764	-276,033
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ה. תשלומים (כולל מנדל) על המשלומים
 ג. ערדף הקבולים (ללא הפרשי המנדל) על המשלומים
 ז. ערדף הקבולים על המשלומים ב-% מס'י"כ המשלומים
 ח. הקבולי דמי ביטוח
 ט. הקבולי דמי ביטוח ב-% מס'י"כ המשלומים
 י. השתמורת הקצבה המדויה
 י"א. השתמורת הקצבה המדויה ב-% מס'י"כ המשלומים
 י"ב. השתמורת הקצבה המדויה ב-% מלדמי הביטוח
 י"ג. הקבולים מריבית
 י"ד. העברה בין-ענפי במשך השנה
 ט"ו. העברה בין-ענפי בסוף השנה
 ט"ז. גזרולים ריאליים עתידים של:

7,504,335	6,831,432	6,605,019	6,315,830	5,920,595	5,544,036	5,106,242	4,776,775	4,351,130	3,902,984
3,013,618	2,473,182	-2,683,983	-2,725,256	-2,548,747	-2,509,165	-2,173,526	-2,296,752	-2,023,531	-1,550,393
40%	36%	-41%	-43%	-43%	-45%	-43%	-48%	-47%	-40%
4,094,268	3,869,167	3,575,771	3,273,731	3,054,618	2,761,741	2,686,798	2,426,771	2,177,875	2,138,090
55%	57%	54%	52%	52%	50%	53%	51%	50%	55%
6,297,009	5,394,816	293,117	269,836	261,753	202,974	190,828	168,248	166,557	159,948
84%	79%	4%	4%	4%	4%	4%	4%	4%	4%
154%	139%	8%	8%	9%	7%	7%	7%	8%	7%
126,676	40,631	52,148	47,008	55,477	70,156	55,090	-114,996	-16,832	54,553
0	0	2,680,000	2,829,000	2,574,002	2,373,986	2,123,322	0	0	1,500,000
0	0	0	0	0	0	0	4,308,134	0	0
119.8%	1676.0%	-94.7%	-97.2%	-	-	-	125.5%	-748.7%	-85.3%
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
119.8%	1676.0%	93.9%	-172.5%	-	-	-	-100.0%	-748.7%	-13.1%
9.6%	4.0%	5.2%	6.2%	5.2%	6.8%	3.3%	6.9%	7.9%	10.7%
5.6%	8.8%	9.9%	6.7%	8.9%	1.1%	7.0%	8.5%	-1.4%	3.1%

הערות: המוצאות הנתן מתבטאות מנספחים על המספרים המודווחים ברחות המספרים.

שנת כספים	המכונים באליפי שה נוינלי						לוח מטי		6
	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	

160,292,224	152,958,607	151,378,222	146,309,636	136,989,751	130,529,454	112,988,261	100,691,828	91,829,822	64,235,249	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
-160,292,224	-152,958,607	-151,378,222	-146,309,636	-136,989,751	-130,529,454	-112,988,261	-100,691,828	-91,829,822	-64,235,249	

9,439,018	5,862,281	5,462,435	4,786,397	6,271,223	7,130,185	6,797,480	6,096,167	5,474,547	5,001,413	
6,493,987	9,965,178	20,244,461	19,204,310	18,579,150	17,481,393	16,623,918	14,058,816	15,314,595	14,643,019	
8,291,516	7,899,283	7,476,282	7,148,708	6,872,682	6,585,421	6,458,444	6,176,552	5,533,702	5,563,128	
2,880,691	3,229,086	13,513,980	12,117,059	13,374,839	13,620,004	12,973,023	9,994,638	11,910,936	11,384,210	
4,760,777	4,699,060	4,716,594	4,724,856	4,602,673	4,406,098	3,989,920	3,983,793	3,344,504	2,697,094	
-5,737,000	-9,946,000	-13,338,421	-14,326,063	-12,885,925	-7,945,241	-6,695,752	0	-10,259,021	-10,421,307	
0	0	0	0	0	0	0	0	-2,697,844	0	

8.4%	8.4%	15.0%	19.5%	14.4%	22.3%	17.7%	17.7%	41.6%	30.8%	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
4.4%	1.2%	4.5%	7.0%	3.1%	13.7%	9.8%	6.8%	37.6%	7.2%	
60.6%	7.9%	14.9%	-24.0%	-13.4%	3.1%	7.8%	8.4%	5.9%	-2.0%	
4.7%	6.2%	5.2%	3.5%	2.8%	0.3%	1.1%	8.7%	-3.7%	-2.4%	

31%	55%	247%	253%	213%	191%	191%	164%	218%	228%	
35%	41%	181%	169%	195%	207%	201%	162%	215%	205%	
89%	135%	137%	149%	110%	92%	95%	101%	101%	111%	
3%	5%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	

ה. השלמות (כולל מנהל)	ה. שירותי הקבלות (כולל הפרשי הצמדה) על השלמות	ה. שירותי הקבלות על השלמות ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות
-----------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות	ה. השלמות הקצוץ המדינה ב-% מסה"כ השלמות
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

הערות: ההוצאות הנן מחושבות מבוססות על המספרים המודווחים ברווחים המספיים.

המכונים באופי שו נומינלי

7 לוח נסי' אבטלה

שנת כספים	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
שנת כספים	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
בתוניס לטוח השנה:										
א. יתרת נכסי הענף	-115,436	1,461,472	0	0	0	0	0	0	0	0
ב. קרן הביטוח=החזריכוניות כלפי מקבלי אגילאות בסופו של	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ג. גרעון אקטוארי=קרן הביטוח בניכוי יתרת נכסי הענף	115,436	-1,461,472	0	0	0	0	0	0	0	0
ד. ניכוי אקטוארי=יתרת נכסי הענף בתום לקרן הביטוח	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

בתוניס במשך השנה:

ה. השלומים (כולל פנדה)	3,278,964	3,199,365	3,284,686	3,328,171	3,223,444	2,889,016	2,556,093	2,539,879	3,002,065	1,886,060
ו. ערוך התבולים (ללא הרשי המפדה) על המשלומים	-277,464	-405,985	-1,490,194	-2,498,636	-2,455,613	-2,187,505	-1,878,580	-1,981,872	-2,468,486	-1,360,962
ז. ערוך התבולים על המשלומים ב-% נסה'כ המשלומים	-8%	-13%	-45%	-75%	-76%	-76%	-73%	-78%	-82%	-72%
ח. התבולי דמי ביטוח	1,054,404	990,901	914,278	829,535	767,831	701,511	677,513	595,074	533,579	525,098
ט. השתבולי דמי ביטוח ב-% נסה'כ המשלומים	32%	31%	28%	25%	24%	24%	27%	23%	18%	28%
י. השתבולי דמי ביטוח המדינה	1,947,119	1,745,735	880,215	0	0	0	0	0	0	0
יא. השתבולי דמי ביטוח המדינה	59%	55%	27%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
יב. השתבולי דמי ביטוח המדינה ב-% נסה'כ המשלומים	185%	176%	96%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
יג. התבולים מריבית	-24	56,745	0	0	0	0	0	-37,067	0	0

י"ד. העברה בין-ענפות במשך השנה

פ"ו. העברה בין-ענפות בסוף השנה

פ"ז. גרדולים ראילים שנחייבים של:

קרן הביטוח	-1,344,000	2,090,000	1,226,421	2,543,063	2,551,470	2,247,224	1,899,188	0	1,973,935	2,697,844	1,421,307
קרן הביטוח	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
קרן הביטוח	-107.9%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
משלומים	2.2%	-2.1%	-0.7%	2.8%	9.9%	11.1%	-2.7%	-17.6%	54.1%	0.4%	
תקבולי דמי ביטוח	6.2%	9.0%	10.9%	7.5%	7.8%	1.8%	10.1%	8.6%	-1.6%	3.8%	

הערות: הנתונים הנו מתבטאים בטובות על המספרים המדווחים בדוחות הכספיים.

המכונים באלפי ש"ח נומינלי

8 לוח מס' 8

התפתחות ענף הביטוח: פש"ר

שנת כספים	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
נתונים לפי השנה:										
א. יחיד נכסי הענף	1,314,796	532,652	126,276	452,154	591,663	593,478	575,735	465,162	696,408	747,465
ב. קרן הביטוח-החזריות כולפי מקבלי גמלאות בפועל	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ג. גזעון אקטוארי-קידום הביטוח בניכוי יחיד נכסי הענף	-1,314,796	-532,652	-126,276	-452,154	-591,663	-593,478	-575,735	-465,162	-696,408	-747,465
ד. ניסוי אקטוארי-יחיד נכסי הענף ביחס לקרן הביטוח	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
נתונים במשך השנה:										
ה. תשלומים (כולל פנלי)	283,370	334,664	370,683	334,924	301,044	300,841	263,149	300,079	233,429	205,784
ו. עודף התקבולים (ללא הפרשי הצגדה) על התשלומים	609,193	380,548	-182,614	-164,900	-137,932	-152,382	-125,640	-173,119	-107,799	-76,461
ז. עודף התקבולים על התשלומים ב-% מסוף"כ התשלומים	215%	114%	-49%	-49%	-46%	-51%	-48%	-58%	-46%	-37%
ח. התקבול יחיד ביטוח ב-% מסוף"כ התשלומים	217,711	205,431	176,836	151,787	144,178	128,402	122,074	101,529	91,037	90,447
י. השתתפות הקצבה המדידה	649,467	500,199	0	0	0	0	0	0	0	0
יא. השתתפות הקצבה המדידה ב-% מסוף"כ תשלומים	229%	149%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
יב. השתתפות הקצבה המדידה ב-% מדד הביטוח	298%	243%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
יג. תקבולים מריבית	25,385	9,582	11,233	18,236	18,934	20,057	15,435	25,431	34,593	38,876
יד. העברה בין-ענפים במשך השנה	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
טו. העברה בין-ענפים בסוף השנה	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
טז. גידולים ריאליים שנתיים של:										
יחיד נכסי הענף, כולל השתתפות העברה בהתעשרות	145.9%	322.7%	-71.8%	-23.4%	-2.1%	1.4%	21.1%	-34.9%	-10.3%	-11.1%
קרן הביטוח	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
גזעון אקטוארי	145.9%	322.7%	-71.8%	-23.4%	-2.1%	1.4%	21.1%	-34.9%	-10.3%	-11.1%
תשלומים	-15.5%	-9.2%	11.4%	10.7%	-1.4%	12.4%	-15.2%	25.2%	9.8%	-6.5%
תקבולי דמי ביטוח	5.7%	16.8%	17.2%	4.8%	10.6%	3.4%	16.2%	8.6%	-2.6%	3.2%

הערות: התוצאות הנוגעות לתמטיות מובטחות על המספרים המדווחים בלוחות הכספיים.